

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(м. Дніпропетровськ, Україна)
Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)
Благодійний Фонд Віктора Пінчука (м. Київ, Україна)
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
Університет міста Інгольштадт (Німеччина)
Університет Ле Ман (Франція)
Інститут економіки імені Паата Гугушвілі
Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)
Познанський економічний університет (м. Познань, Польща)

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2015:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 23–24 квітня 2015 р.)

У дев'яти томах

Том 7. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку:
держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2015

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., проф., ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., проф., декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Коваленко О. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки підприємств Запорізької державної інженерної академії;

Ложачевська О. М. – д. е. н., проф., зав. кафедри міжнародної економіки Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету;

Жан-Паскаль Гайант – доктор, проф., декан факультету Права, Економіки і Менеджменту Університету Ле Ман (Франція);

Гюнтер Швайгер – доктор, проф. Університету міста Інгольштадт (Німеччина);

Абесадзе Р. Б. – д. е. н., проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі;

Дімітров І. – доктор, проф. Університету професора доктора Асена Златарова;

Яцек Лучак – доктор, проф. Познанського економічного університету;

Скрипник Н. Є. – к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент – 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 квіт. 2015 р. : у 9 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2015.

ISBN 978-617-645-197-6

Т. 7 : Проблеми та перспективи інноваційного розвитку: держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання. – 2015. – 144 с.

ISBN 978-617-645-204-1

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 23–24 квітня 2015 року в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

**УДК 336
ББК 65.01**

ISBN 978-617-645-197-6

ISBN 978-617-645-204-1 (Т. 7)

© Авторський колектив, 2015

Wladimir Andreff

Professeur en Sciences Economiques

Université de Paris 1 Panthéon Sorbonne (France)

DERIVES FINANCIERES:

UNE REMISE EN CAUSE DE L'ORGANISATION DU SPORT

Les rapports entre le sport et l'argent sont très anciens et nécessaires: il ne faut pas se voiler la face au nom d'un idéal Coubertinien mal compris. Dès les premiers Jeux Olympiques antiques, l'événement sportif exigeait la mobilisation de ressources humaines, matérielles et financières. Que ces dernières fussent fournies en piastres, en sesterces, en as ou en sen ne change rien à l'affaire. Dès lors que la pratique sportive est l'objet de compétition, ce qui est fréquent, elle offre un spectacle dont l'organisation requiert un financement et dont l'exposition aux regards permet de recueillir des recettes financières. Depuis l'Antiquité, il n'y a donc rien de plus normal que le financement du sport. De plus, le sport moderne ne se pratique plus spontanément en pleine nature et en pleine nudité. La pratique sportive elle-même est devenue un acte de consommation en entraînant des dépenses vestimentaires spécifiques, des achats ou la location d'articles de sport, des droits d'entrée pour la fréquentation des installations et équipements sportifs, des frais de transport notamment pour se rendre sur des sites sportifs de pleine nature plus ou moins payants car, en général, aménagés, entretenus, surveillés et sécurisés – ces dépenses ouvrent des débouchés à tout un ensemble de marchés du sport. Il n'est donc ni anormal, ni amoral que de l'argent circule dans le sport, en quantités d'autant plus abondantes que se développent la pratique et le spectacle sportifs. Il a fallu attendre la dernière décennie pour que l'on prenne conscience – hors des Etats-Unis où cette conscience est très développée depuis les années cinquante – de l'importance des financements mobilisés par le sport moderne, laquelle sera précisée dans la première partie de ce texte.

Le sport offre ainsi des débouchés à de nombreuses activités économiques qui appellent des financements et qui, dans une société marchande, produisent des recettes financières supérieures au financement initial – qui sont rentables en un mot. Les entreprises, les banques, les sociétés commerciales et les médias, dont les recettes sont en partie dépendantes du volume et de l'attractivité des compétitions sportives données en spectacle, trouvent alors leur intérêt dans le financement du sport-spectacle, aujourd'hui professionnalisé pour l'essentiel, de ses produits dérivés (sport

télévisé, presse sportive, exhibitions sportives, *merchandising* sportif, etc.) et de l'utilisation de son image (publicité, parrainage, sponsorisme). Une telle évolution pousse inéluctablement des organisations sportives (clubs, ligues, fédérations) organisatrices de spectacle sportif à se transformer d'associations à but non lucratif, qu'elles étaient à leur création, en sociétés commerciales ou para-commerciales liées à des sponsors, et finalement en sociétés par actions. La masse des financements requis n'a plus rien à voir avec celle dont se satisfait l'organisation d'une simple pratique sportive pour tous et la consommation courante d'articles de sport. A la limite, à l'instar du modèle américain des sports professionnels, le sport-spectacle est soumis à une logique exclusivement financière; des tensions dans ce sens se développent en Europe au cours des années quatre-vingt-dix. Les besoins actuels du sport professionnel dépassent ce que peuvent mobiliser les modes de financement traditionnels du sport. La finance directe (actionnariat) ou intermédiée (banques) est appelée chaque jour davantage à pénétrer dans le sport. On voit mal qu'elle ne finisse par lui imposer ses propres règles de fonctionnement, à l'heure où elle a prouvé qu'elle pouvait les faire prévaloir à l'échelle de l'économie mondiale, pour le meilleur comme pour le pire de la globalisation financière. En France, la loi sur les associations de 1901 apparaît de moins en moins appropriée aux structures des sports professionnels et la «Tapie-sation» du sport a constitué une étape dans l'emprise industrielle et financière sur le sport professionnel. Les prochaines étapes sont la suppression des subventions municipales aux clubs professionnels et l'introduction en bourse des actions de ces derniers (2e partie).

Lorsque la logique financière s'impose au sport, le risque de dérives par rapport à l'éthique sportive s'accroît (3e partie). S'il faut gagner de l'argent par tous les moyens, alors tous les moyens sont bons pour gagner les compétitions, les victoires étant des sources de recettes financières directes (prix, primes) dans le sport, et plus encore de recettes indirectes (contrats d'image, recettes publicitaires, droits de retransmission télévisée, contrats de sponsorisme). Si on laisse, seuls, la finance et le marché guider la pratique sportive de compétition et le spectacle sportif, la probabilité s'élève très rapidement de les voir envahis par la démesure, la tricherie, le secret des méthodes d'entraînement, le conditionnement psychologique des athlètes à outrance, le dopage, la simulation, la non transparence et, parfois, la mort prématurée des sportifs professionnels. Est-ce à dire que la finance est responsable de toutes ces perversions, de plus en plus fréquemment observées dans le sport professionnel? Non, certes. Cependant, tout comme la globalisation financière débridée conduit à la crise

financière, la pénétration non régulée de la finance dans le sport professionnel, tout en répondant à sa demande de capitaux, risque de lui faire perdre tout sens de l'éthique sportive et de le transformer en simple spectacle offert par des professionnels, duquel les valeurs sportives seraient de plus en plus absentes. Pire encore, dans des conditions de non contrôle, ici ou là le financement du sport professionnel, de plus en plus internationalisé, est une activité qui se prête magnifiquement au blanchiment de l'argent sale, aux transferts de capitaux douteux, aux dessous de table, à la corruption et aux malversations financières. Dans le face à face entre la logique financière et l'éthique sportive, l'issue ne semble pouvoir être qu'un équilibre préservant la seconde par le biais d'une double régulation, l'une sportive visant à réfreiner le recours incontrôlé des organisations sportives à l'argent, l'autre financière garantissant la «bonne conduite» des intérêts financiers investis dans le sport. A défaut, l'emprise de la finance étoufferait et tuerait les valeurs sportives du spectacle professionnel, ce qui conduirait les capitaux à refluer hors du sport et affecterait aussi indirectement, en baisse, le financement de la pratique sportive de masse.

The list of references:

1. Aglietta, M. et Rebérioux, A., 2004. Dérives du capitalisme financier, Paris, Albin Michel.
2. Andreff, W., 1999. «Les finances du sport : l'éthique sportive à l'épreuve de l'argent», in : Finance & the Common Good / Bien Commun, no 2, Genève, Observatoire de la Finance.
3. Artus, P. et Virard, M.-P., 2005. Le capitalisme est en train de s'autodétruire, Paris, La Découverte.
4. Jennings, A., 2006. Carton rouge! Les dessous troublants de la FIFA, Paris, Presses de la Cité.

Аксѡнов С. О., к. е. н. Кононова О. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕХАНІЗМ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

Процеси економічної глобалізації та інтеграції національних промислових комплексів у світовий ринок розглядається нині як невід'ємні атрибути розвитку цивілізації, рівень і темпи яких знаходяться в залежності від розвитку промисловості, наявності в країні власних і залучених інноваційних технологій.

Глобалізація, істотним моментом якої є посилення світогосподарських зв'язків, залучення в них великої кількості країн і територій, як економічне явище, об'єктивно посилює конкуренцію на світовому та регіональних ринках. Виникає і посилюється багатостороння залежність національних економічних систем.

Активізація цих процесів неможлива без здійснення державних регіональних програм розвитку промисловості, передбачає, в тому числі, й інвестиційну складову.

Концептуальні питання теорії модернізації економіки та інституційного забезпечення процесів модернізації відображені в працях: Абалкана Л., Верлена Т., Деминга Е., Медведєва В., Полякова В., Фролова І., Шишкова Ю. та інших. Однак, в даний час відсутня однозначність розуміння сутності та наслідків економічної глобалізації в цілому і, зокрема, для промислових підприємств. На державному рівні в достатній мірі не адаптований організаційно-економічний механізм інтеграції регіональних економік і окремих промислових підприємств в глобалізованому світовий економічний простір.

У світлі виявлених проблем метою дослідження стало визначення механізму інтеграції українських підприємств у світовий ринок товарів і послуг.

На думку ряду економістів, заміна ринкових відносин підприємств на інтеграцію, засновану на зближенні інтересів, привід до обмеження конкуренції на ринку, що не стимулює до поліпшення якості продукції та зниження витрат.

Однак, ми вважаємо, що розвиток інтеграційних механізмів несе в собі позитивний потенціал об'єднання ресурсів для створення нових виробничих технологій. Відсутність інтеграції веде до зайвої замкнутості суб'єктів підприємницької діяльності, зниження можливостей прискореного технологічного розвитку. Ефективна інтеграція повинна приводити до досягнення цілей суб'єктів, що беруть участь в інтеграції.

Основними ознаками інтеграції підприємств у світове господарство є взаємопроникнення і переплетіння виробничих процесів підприємств з компаніями інших країн.

Процес міжнародної інтеграції є першопочатком міжнародного поділу праці та розвитку глибоких і стійких взаємозв'язків суб'єктів бізнесу.

Інтеграційну стратегію підприємства можливо побудувати виходячи з визначення тих іноземних інвестицій, інтеграція з якими в довгостроковій перспективі знизить ризик втрати ринків збуту продукції місцевих товаровиробників.

При прийнятті стратегічних рішень досить важливим і необхідним є всебічний аналіз співвідношення витрат, ризиків, і економічного ефекту від реалізації інтеграційних заходів. Одним з напрямків інтеграційної стратегії може стати зростання регіональних компаній за допомогою придбання контролю над постачальниками, дилерами, в окремих випадках – фірмами конкурентами.

Об'єктивний змісту інтеграції підприємств з компаніями іноземних держав є одним із способів конкурентної боротьби. Ризик повного поглинання іноземними компаніями ставить перед регіональними виробниками питання про необхідність ініціювання керованих інтеграційних процесів, що забезпечують приріст доданої вартості в кооперацію з інтегрованими компаніями.

У зв'язку з цим виникає необхідність розробки і впровадження в регіональну практику відповідного механізму інтеграції промислових підприємств у світову систему господарства, що сприяє координуванню бізнес-процесів її учасників, зниженню тиску надлишкової конкуренції, зниження витрат виробництва за рахунок ефекту масштабів виробництва.

Механізм інтеграції промислових підприємств регіону у світовий економічний простір передбачає з одного боку, наявність управляючих впливів на сферу бізнесу (кадрова політика, фінансова підтримка інноваційного розвитку і т.д.) з іншого боку, державну політику по активації інноваційних процесів, спрямованих на створення експортно-орієнтованої продукції, а також створення транспортної інфраструктури в регіоні.

Головною метою реалізації інтеграційного механізму є підвищення конкурентоспроможності регіональних виробничих компаній на світовому ринку. Виробництва, що виробляють неконкурентну продукцію, будуть поглинені або знищені конкурентами.

Список використаних джерел:

1. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг : підручник / Р. О. Заблоцька . – К. : Знання України, 2004. – 280 с.
2. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. В. Даниленко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 408 с.
3. Седов К. Б. Международная коммерческая деятельность в сфере услуг и интересы России / К. Б. Седов. – М. : Экономика, 2006. – 270 с.

К. е. н. Бараннік В. О.

*Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень
в м. Дніпропетровську (Україна)*

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ ЗА ДОПОМОГИ ВИРОБНИЧОЇ ФУНКЦІЇ КОББА-ДУГЛАСА

Як відомо, залежність величини випуску продукції від основних факторів виробництва описується виробничою функцією. При цьому, використання апарату виробничих функцій дає достатньо прийнятні результати як на

макрорівні (фірма, галузь) так і на макрорівні (країна, регіон). Для макрорівня головними вихідними показниками розвитку можна вважати ВВП країни (ВРП для регіону), а основними чинниками такого розвитку: зміну основних виробничих фондів (капітальні інвестиції) та праці (кількості зайнятого в виробництві населення).

В економічних дослідженнях широко використовується виробнича функція Кобба-Дугласа, яка має наступний вид:

$$Y(\text{ВВП}) = A \times K^{\alpha} \times L^{\beta}, \quad (1)$$

де Y – випуск продукції або ВВП (для країни) чи ВРП (для регіону);

K – капітал чи основні виробничі фонди;

L – праця, яка характеризується кількістю зайнятого населення;

α – коефіцієнт еластичності виробництва за капіталом;

β – коефіцієнт еластичності виробництва за трудом;

A – коефіцієнт, який визначає технологічний рівень, або інші особливості виробництва.

Дані для проведення розрахунків коефіцієнтів α та β для України та її регіонів наведені в табл. 1–3, а результати обчислень (в даному випадку використовувалася функція Excel – *Аналіз даних режим регресія й додаткова умова – константа 0, тобто $A=1$* – для прологарифмованих даних табл. 1–3).

Безумовно, даний аналіз це лише початок великої роботи з визначення чинників економічного зростання (врахування особливостей визначених чинників та інтернаціоналізації екстерналій).

Таблиця 1. Валовий регіональний продукт, млн грн

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	441452	544153	720731	948056	913345	1082569	1302079	1459096
АР Крим	12848	16044	20874	27365	27396	32426	38220	44536
Вінницька	10207	12414	15381	20094	20104	23589	29099	33024
Волинська	6553	7687	10072	12784	12225	14429	17637	20005
Дніпропетровська	41227	52347	71173	104687	93331	116136	140020	147970
Донецька	58044	72361	92093	117646	103739	128986	161021	170775
Житомирська	7430	8784	11127	15008	14731	18743	21928	24849
Закарпатська	6700	8185	10508	13208	12542	15299	18054	21404
Запорізька	19968	24787	33158	42445	37446	42736	49525	54828
Івано-Франківська	9622	11316	13916	17883	17241	20446	26752	32286
Київська	15362	19188	26221	35687	37548	44953	59154	69663
Кіровоградська	6877	8187	9989	13961	13389	15749	20041	22056
Луганська	19716	24159	32280	42985	38451	45541	57202	58767
Львівська	17192	21486	27987	35534	35955	41655	52103	61962
Миколаївська	9553	11876	14767	19410	20336	24055	27633	29205
Одеська	20762	24898	33116	46994	48647	53878	61499	64743
Полтавська	18099	22179	28355	34118	33629	44291	52252	56580

Продовження табл. 1

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Рівненська	7263	8924	11180	14074	13469	15882	19302	21795
Сумська	8025	9566	12341	16210	16060	18333	22907	24933
Тернопільська	5137	6452	8276	10618	11173	12726	16294	17957
Харківська	25618	32023	43868	59389	58923	65293	76866	82223
Херсонська	6469	7565	9034	13174	13436	15649	18448	19357
Хмельницька	7958	9603	12339	16061	15758	18096	22843	26237
Черкаська	9014	10957	13656	19101	18707	22354	27012	31265
Чернівецька	4234	5126	6672	8833	8484	9892	11969	13166
Чернігівська	7627	8950	11532	14918	14636	17008	21165	23934
м. Київ	77124	95267	135900	169564	169537	196639	223774	275685
м. Севастополь	2823	3822	4916	6305	6452	7785	9359	9891

Таблиця 2. Капітальні інвестиції, млн. грн

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	93096	125254	188486	233 081	151777	189061	259932	293692
АР Крим	3375	4684	7007	8655	5536	6927	16911	18332
Вінницька	1693	2494	4136	4752	2670	3545	5081	5824
Волинська	1186	1839	2867	3489	2415	1767	2577	3255
Дніпропетровська	7792	10737	14874	18063	13254	16017	22116	22509
Донецька	9598	11728	16898	22136	12985	14994	26802	31722
Житомирська	1135	1546	2442	3646	2299	2011	2520	2893
Закарпатська	1115	2019	2642	3303	1915	2205	3052	2736
Запорізька	3299	3896	6407	7459	4650	7964	6677	7204
Івано-Франківська	1683	2620	4006	5950	3447	4379	4256	5167
Київська	4519	7032	12658	16921	9955	11331	17673	20367
Кіровоградська	1285	1777	2482	3048	2766	2123	3993	4576
Луганська	4363	5538	9754	9000	4378	5646	6980	8223
Львівська	4682	5875	8287	10799	6708	8830	12114	11173
Миколаївська	2534	3118	3699	4333	4022	4422	4298	4696
Одеська	5154	7339	10500	12484	9959	9724	9347	14631
Полтавська	3709	4760	6672	8840	7691	6289	7859	10218
Рівненська	1184	2144	2924	3672	2696	1937	2566	2771
Сумська	1441	1508	2435	3015	2185	2188	3022	2871
Тернопільська	890	1214	1979	2843	1428	2138	2524	3375
Харківська	5775	7957	12051	11819	8315	8063	13035	14759
Херсонська	1077	1503	2322	3929	2087	1891	2688	2436
Хмельницька	1461	2075	3135	4849	3471	2948	3547	3489
Черкаська	2046	3304	4236	5128	3040	2831	3225	3781
Чернівецька	755	1451	2332	3733	2602	1715	1794	2229
Чернігівська	1333	1520	2422	3053	1588	1891	2397	2737
м. Київ	19468	24858	38230	46574	28228	53726	71143	79614
м. Севастополь	544	718	1089	1588	1487	1559	1735	2104

Таблиця 3. Зайнятість населення, тис. осіб

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	20680	20730,4	20904,7	20972,3	20191,5	20266	22056,9	22011,5
АР Крим	906,1	908,6	916,5	918,7	905,7	904,5	972,8	970,3
Вінницька	723	722,6	726,8	725,6	693,5	694,3	773,9	768,4
Волинська	429,9	430,2	433,9	438,6	428	433,6	480	481,8
Дніпропетровська	1573,8	1582	1582,4	1580	1537,1	1541,9	1643,6	1637
Донецька	2124,9	2132,3	2135	2138,8	1981,3	1983,7	2173,1	2157,2
Житомирська	570,6	568,1	570,4	568,2	555,2	560,3	614,9	609,2

Продовження табл. 3

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Закарпатська	551	543,3	547,6	552,2	524,7	531,8	577,9	581,4
Запорізька	846	850,6	850,4	850,4	824,2	825,7	891,9	882,6
Івано-Франківська	522,5	522,3	535,7	541,9	526,3	530,3	580,2	595,4
Київська	791	791,7	795,1	796,1	755	757,9	808,5	808,3
Кіровоградська	457,5	458,9	462,4	459,1	432,7	431,2	474	473,7
Луганська	1054,4	1054,6	1066,7	1068,8	1026,2	1015,4	1072,5	1077,1
Львівська	1064,6	1070,1	1077,3	1092,5	1085	1096,7	1192,8	1189
Миколаївська	539,8	542,7	547,1	548,5	535,2	536,7	584,9	579,3
Одеська	1028,1	1039,2	1059,7	1067,2	1040,2	1044,5	1115,2	1126
Полтавська	690,3	692,7	695,2	691,6	647,1	644,8	720,2	713,9
Рівненська	461,6	465,4	471,8	478,1	461,5	471,2	546	545,8
Сумська	546	542,2	543,1	543,7	500,1	497	570,9	568,6
Тернопільська	425,1	411,7	423,5	424,9	422,1	431,3	483,8	487,4
Харківська	1297,2	1305,8	1311,5	1312,9	1265,6	1267,3	1375,2	1373,6
Херсонська	499,9	504,6	505,7	507,5	486,9	488,8	528,5	523,4
Хмельницька	586	585	589,1	594,4	579	580,6	627,6	625
Черкаська	578,7	580,8	585,2	583,1	561,7	564,9	624,1	618,5
Чернівецька	361,7	363,4	376	381	376,3	382,4	419,6	420,7
Чернігівська	517,9	502,3	503,9	501,4	479,8	480,1	530,2	527,1
м. Київ	1352	1375,6	1405,3	1420,2	1381	1387,8	1483,5	1480,8
м. Севастополь	180,4	183,7	187,4	186,9	180,1	181,3	191,1	190

Таблиця 4. Отримані результати обчислювань

	α	β	$\alpha + \beta$
Україна	1,00	0,16	1,16
АР Крим	0,62	0,67	1,29
Вінницька	0,80	0,51	1,31
Волинська	0,60	0,78	1,38
Дніпропетровська	1,23	-0,06	1,17
Донецька	0,83	0,46	1,29
Житомирська	0,78	0,56	1,34
Закарпатська	0,78	0,53	1,31
Запорізька	0,89	0,42	1,31
Івано-Франківська	0,68	0,66	1,34
Київська	0,92	0,27	1,19
Кіровоградська	0,91	0,37	1,28
Луганська	0,58	0,79	1,37
Львівська	1,08	0,10	1,18
Миколаївська	1,78	-0,77	1,01
Одеська	1,02	0,18	1,20
Полтавська	1,02	0,22	1,24
Рівненська	0,44	0,98	1,42
Сумська	1,22	0,04	1,26
Тернопільська	0,74	0,61	1,35
Харківська	0,99	0,25	1,24
Херсонська	0,68	0,67	1,35
Хмельницька	0,78	0,53	1,31
Черкаська	0,47	0,94	1,41
Чернівецька	0,39	1,02	1,41
Чернігівська	0,91	0,42	1,33
м. Київ	0,75	0,54	1,29
м. Севастополь	0,89	0,44	1,33

К. е. н. Барна М. Ю.

Львівська комерційна академія (Україна)

**ПОКАЗНИКИ І ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Проаналізовані теоретичні засади трансформації системи внутрішньої торгівлі дозволили встановити низку проблем як теоретичного, так і практичного характеру, виникнення та прояв яких заважає розвитку внутрішньої торгівлі в Україні. Очевидно, що проводяться фундаментальні та прикладні наукові дослідження з метою вирішення цих проблем. При цьому досліджуються як процеси, що відбуваються в галузі, в системі управління нею, процеси, що впливають на розвиток галузі ззовні, де виникають гальмівні чинники тощо.

Для встановлення та підтвердження гіпотез про характер проблем необхідне проведення емпіричних досліджень на основі аналізу критеріїв і відповідних показників, незалежно від предмету дослідження – система внутрішньої торгівлі в цілому, окрема її підсистема або система управління нею.

При відборі показників, на основі яких можливо провести оцінювання кожної з підсистем, та які формують потенціал системи внутрішньої торгівлі, слід прийняти до уваги обґрунтовану структуру системи внутрішньої торгівлі, у якій визначено чинники впливу як за кожною з підсистем, так і з урахуванням їх поділу на такі, що входять до системи управління внутрішньою торгівлею та впливають на неї ззовні. Розрахунок цих показників дасть можливість не тільки оцінити стан формування потенціалу системи внутрішньої торгівлі, але й встановити причини зміни ефективності – як інтегрального критерію для оцінки самої системи та розвитку внутрішньої торгівлі у цілому.

Для оцінювання системи внутрішньої торгівлі необхідно враховувати не тільки результат емпіричних досліджень на основі аналізу динаміки відібраних показників, але й ступінь впливу чинників на трансформацію системи та її складові підсистеми. Вплив чинників та їх вагомість оцінюється на основі проведених експертних оцінок і соціологічних досліджень.

Для розрахунку ефективності системи внутрішньої торгівлі повинні бути врахованими як економічні, так і соціальні показники, що природно, виходячи з головної (соціально-економічної) функції галузі.

На основі проведених наукових досліджень щодо вибору критеріїв та показників для оцінювання системи внутрішньої торгівлі та, зокрема – оцінювання

ефективності – як інтегрального критерію, можливо обґрунтувати базові принципи щодо оцінювання ефективності – як інтегрального критерію оцінювання системи внутрішньої торгівлі.

Необхідність обґрунтування принципів оцінювання системи внутрішньої торгівлі саме навколо цього критерію зумовлено його інтегральним значенням, порівняно з іншими. Саме у цьому критерії втілюється методологічне значення поняття «принцип». Принципи оцінювання системи внутрішньої торгівлі мають як методологічне, так і методичне (прикладне) значення.

На основі проведених досліджень щодо визначення показників і принципів оцінювання ефективності системи внутрішньої торгівлі в умовах трансформації, можна дійти наступних висновків:

для оцінювання системи внутрішньої торгівлі в умовах трансформації слід враховувати всі визначені критерії, серед яких ефективність є інтегральним, для чого використовується відповідна класифікація показників за критеріальною структурою;

- оцінювання системи внутрішньої торгівлі не буде повним та об'єктивним, якщо не враховувати впливу чинників на потенціал, ефективність, конкурентоспроможність та управлінський потенціал системи та кожної з підсистем, для чого на основі соціологічних досліджень та експертних оцінок встановлюється вагомість цих чинників;

- при оцінюванні ефективності системи внутрішньої торгівлі за основу приймається її сутність – як економічної категорії, в якій встановлюється взаємозв'язок із продуктивністю та раціональним використанням ресурсів;

- в ефективності системи внутрішньої торгівлі відбивається ступінь сформованості потенціалу та результат його реалізації, який проявляється у зміні конкурентоспроможності галузі та основних результатних показниках (зокрема – прибутку, рентабельності та товарообігу);

- для оцінювання ефективності системи внутрішньої торгівлі в умовах трансформації використовується розроблена методика, в якій за допомогою методів розрахунку визначається інституціонально-трансформаційна, соціальна, економічна та управлінська ефективність, які впливають на інтегральний показник ефективності та змінюються у плановому (розрахунковому) періоді, що дозволяє виявити найбільш «проблемні» підсистеми, в яких не сформовано достатній потенціал;

- оцінювання ефективності системи внутрішньої торгівлі ґрунтується на обґрунтованих принципах, що мають як методологічне, так і методичне значення.

Підсумовуючи вищевикладене можна констатувати, що проведені дослідження дозволили обґрунтувати необхідний інструментарій для розробки методики діагностики системи внутрішньої торгівлі в умовах трансформації, використання якої дасть можливість отримувати суб'єктом управління поточну інформацію про стан галузі, її проблемні підсистеми та приймати виважені рішення щодо вирішення проблем розвитку галузі.

Бобко Н. А., Садова А. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

СТІЙКИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Умовою виживання будь-якого бізнесу є здатність адаптуватись до змін у зовнішньому середовищі. На сьогодні інноваційний шлях розвитку є невід'ємною або навіть визначальною складовою економічного зростання будь-якої країни світу. Досвід інших країн [2 с.131] засвідчує, що лише за умови широкого впровадження інноваційних розробок можливо наповнити як український, так і світовий ринки конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва. Натомість, на даний момент спостерігається зовсім інша ситуація: замість високотехнологічної наукоємної продукції вітчизняний експорт здебільшого представлений напівфабрикатами низького рівня обробки та сировиною, що у свою чергу, є найяскравішим доказом нераціонального використання природних багатств. У зв'язку з цим вкрай необхідним і доцільним є процес інноваційного заміщення на багатьох промислових підприємствах країни та навіть в цілих галузях, оскільки майбутній образ національної інноваційної системи багато в чому буде залежати від можливостей держави вчасно мобілізувати свій внутрішній інноваційний потенціал.

Програмування створення конкурентних переваг за рахунок розвитку науково-технічного потенціалу, впровадження нових технологій та генерації знань призначена забезпечити система стратегічного планування інноваційного розвитку організації. Проблемам інноваційного розвитку підприємств присвячені праці багатьох українських та російських вчених: К. В. Філіпової, Т. Й. Товта, М. В. Давідової, О. В. Марченко, Ж. А. Говорухи, О. І. Марченко, Л. Г. Смоляр та інших, які наголошують на необхідності державної підтримки інноваційної діяльності.

До головних перешкод на шляху активізації інноваційного процесу на підприємствах України можна віднести:

1. Дефіцит фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок.

2. Недосконалість нормативно-правової системи регулювання та стимулювання інноваційної діяльності.

3. Невідповідність корпоративної структури, яка формується в Україні, головним вимогам інноваційного розвитку та ін.

Однак найголовнішою перешкодою стала практика ігнорування законодавства або призупинення дії статей законів, які стосувалися фінансування інноваційної діяльності. Це значною мірою нівелювало позитивний потенціал напрацьованої нормативної бази, а відтак не заохочує корпоративний сектор до здійснення інноваційних проектів. Для створення ефективного механізму фінансування інноваційного розвитку підприємств необхідно використовувати диверсифікований інструментарій державної підтримки, який повинен враховувати світовий досвід і національні особливості діяльності вітчизняних підприємств [3, с. 25].

Для збільшення обсягів фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств необхідно вирішити цілу низку проблем становлення інноваційного сектора в Україні: комерціалізація інноваційної продукції (доведення інноваційних розробок до практичного використання потребує додаткових коштів на великий проміжок часу); надвисокі ризики інноваційної діяльності; нецільове та неефективне використання фінансових ресурсів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності (насамперед, державними установами); спекулятивне використання державних пільг (наприклад, венчурними структурами) тощо [3, с. 25]. Тому для оптимізації інноваційної діяльності необхідно впровадити наступні заходи [1, с. 132]:

1. Держава повинна дбати про екологізацію виробництва, стимулювати діяльність, спрямовану на збереження довкілля.

2. Збільшення витрат на підготовку фахівців високого класу, тренінги, курси.

3. Мотивація працівників до інноваційної діяльності, зменшення міграції науковців.

4. Законодавчі зміни у галузі інноваційної діяльності щодо пільг і стимулів.

5. Розширення джерел фінансування.

6. Політика підприємства повинна мати інноваційну спрямованість.

7. Тісне співробітництво з іноземними підприємствами, обмін досвідом.

8. Активізація діяльності технопарків шляхом державної підтримки.

Реалізація запропонованих напрямів активізації інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств, стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні та залучені зовнішні інвестиції в інноваційну діяльність. Виходячи з того, що інноваційні зрушення у промисловості на сучасному етапі розвитку економіки є перспективними і забезпечують високі показники загального економічного зростання, постає необхідність дослідження сучасного стану та напрямів активізації інноваційної діяльності на промислових підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Давідов М. В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України / М. В. Давідов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 130–134.
2. Марченко О. В. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства / О. В. Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6. – С. 158–164.
3. Смоляр Л. Г. Розвиток інноваційного потенціалу як фактор забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств / Л. Г. Смоляр // Економіка & Держава. – 2007. – № 4. – С. 24–26.

Борисова Н. В.

Міжгалузева академія управління, м. Київ (Україна)

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ: ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП

В Україні успішно реалізується запланована до 2015 року реформа бухгалтерського обліку в державному секторі. Реформування бухгалтерського обліку в держсекторі здійснюється у відповідності до низки рішень уряду [2; 3].

Перший етап реформування розпочався у 2007 р. й закінчився у 2012 р. внесенням змін до законодавства, підготовкою національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектора (НП(С)БОДС). Другий етап – завершальний (до 2015–2016 рр.) – передбачає ключові елементи реформи бухобліку в держсекторі України: впровадження з 1 січня 2016 року розробленого та затвердженого єдиного для усіх суб'єктів держсектору Плану рахунків (далі – ЄПР), гармонізованого із бюджетною класифікацією, яка відповідає статистиці державних фінансів 2001 року (GFS 2001), та створення на основі ЄПР і національних

стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі уніфікованого програмного забезпечення (інтегрованої інформаційно-аналітичної системи) для управління державними фінансами.

Розробка і впровадження національної облікової підсистеми бухгалтерського обліку в державному секторі, гармонізованої з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектора, визначена насамперед розвитком процесів економічної інтеграції країн і є важливою передумовою ефективного функціонування та визнання бухгалтерського обліку в держсекторі України на міжнародному рівні.

Цій проблемі приділяють сьогодні увагу вітчизняні вчені: Л. В. Гізатуліна, Р. Т. Джога, В. М. Жук, Т. І. Єфименко, Є. В. Калюга, С. О. Левицька, В. І. Лемішевський, Л. Г. Ловинська, С. В. Свірко, Н. І. Сушко, І. Б. Стефанюк, О. О. Чечуліна, І. Ю. Чумакова та інші.

Мету публікації визначено в дослідженні проблемних питань щодо механізму впровадження ЄПР в облікові системи суб'єктів державного сектору.

Затверджений наказом міністерства фінансів №1203 від 31.12.2013 р. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі є переліком рахунків і субрахунків для узагальнення інформації про факти діяльності суб'єктів державного сектору. У ньому за десятковою системою наведені коди (номери) й найменування синтетичних рахунків й субрахунків. Перша цифра балансового рахунку визначає клас рахунків, друга – номер синтетичного рахунку, третя – **ідентифікатор суб'єкта державного сектору** (1 – розпорядники бюджетних коштів; 2 – державні цільові фонди; 3 – державний бюджет; 4 – місцеві бюджети, 5 – рахунки органів Казначейства), четверта цифра – номер субрахунку (крім рахунків класу 9 та класу 0). План рахунків включає розділ I «Балансові рахунки» (класи 1–8) та розділ II «Позабалансові рахунки» (клас 9 та клас 0) [1].

Очевидно, що затверджений Єдиний план рахунків суттєво відрізняється від діючих і застосовуваних на сьогодні планів рахунків різними суб'єктами держсектору (План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, уточнений Наказом Міністерства фінансів України № 1163 від 25.11.2014; План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів; План рахунків бухгалтерського обліку, за яким працюють державні цільові фонди). Кожен з перелічених планів має власну специфіку та певним чином відрізняється від інших, особливо витратною частиною. Головне, що їх об'єднує, – це розподіл активів на необоротні та оборотні, а зобов'язань на довгострокові та короткострокові за окремими класами. Натомість при розробці нового Єдиного

плану, як засвідчує його структура, окремі класи рахунків включають як необоротні активи, так і оборотні. Так, Клас 1. Нефінансові активи поряд із балансовими рахунками основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів містить балансові рахунки, передбачені для обліку виробничих запасів, виробництва та інших нефінансових поточних активів. Клас 2. Фінансові активи включає рахунки як довгострокової дебіторської заборгованості, так і поточної дебіторської заборгованості. Типовий для діючих Планів Клас. Гроші, розрахунки та інші активи у ЄПР представлений двома окремими класами рахунків: Клас 3. Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів та Клас 4. Розрахунки.

Такий підхід у побудові плану рахунків доводить, що за ціль було вибрано забезпечення комплексного, зумовленого специфікою фінансово-господарської діяльності суб'єктів держсектору, а отже, ефективного управління та контролю за використанням активів суб'єктів держсектору. Він демонструє актуальну потребу врахування факту ресурсної обмеженості в умовах сьогодення.

Реалізація реформи бухгалтерського обліку в державному секторі дозволить удосконалити систему управління державними фінансами та забезпечити прозорість даних фінансової звітності в державному секторі і можливість їх зіставлення з аналогічними даними інших країн [4].

Очевидно, що сьогодні є дуже нагальним питання виваженого державного регулювання як гаранта фінансово-економічної безпеки країни. Ефективне управління фінансовими ресурсами держави можливе за умови дієвої, прозорої і оперативно контролюваної системи бухгалтерського обліку в державному секторі.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 25 листопада 2014 року №1163). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=406361&cat_id=384845.
2. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів від 16 січня 2007 р., №34. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id.
3. Про затвердження Стратегії модернізації системи управління державними фінансами: Розпорядження Кабінету Міністрів від 17.10.2007 р. № 888-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/888-2007-p>.
4. Сушко Н. І. Реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] / Н. І. Сушко, Л. В. Гізатуліна. – Режим доступу : http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/459?view=material.

К. е. н. Бровко Л. І., Абахтімова А. А.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет (Україна)

СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У вітчизняних банків на даний час існує два основні методи боротьби з ризиками: перший – розробка та затвердження величезної кількості внутрішніх положень, методик та інструкцій, включаючи плани дій в умовах форс-мажорних ситуацій, другий – формування резервів на можливі втрати. Проте існує ще й третій метод оптимізації банківських ризиків, на відміну від інших способів, він дозволяє в разі реалізації ризику отримати реальне відшкодування збитків та інших неприємностей матеріального характеру, причому «живими» грошима. Йдеться про страхування банківської діяльності.

Банківській діяльності залежно від виду здійснюваних операцій завжди притаманні різноманітні фінансові ризики: кредитні, інвестиційні, валютні, депозитні тощо. В умовах сучасних ринкових відносин, зростання конкуренції, посилення фіскального тиску на підприємницьку діяльність особливим завданням є забезпечення стабільності та ефективності діяльності банків, створення дієвої системи їх захисту від впливу можливих негативних факторів.

Незадовільний фінансовий стан комерційних банків створює потенційну загрозу економічній безпеці держави. Це зумовлено як їх неготовністю надавати довгострокові кредити, так і нестійкістю функціонування підприємств, відсутністю структурних перетворень в економіці, а, отже, високими кредитними ризиками.

Одним із способів забезпечення виконання зобов'язань, які активно застосовуються в процесі здійснення кредитних операцій, є страхування кредитних ризиків, виникнення якого було пов'язане зі значним зростанням обсягів виданих банками кредитів. Проте особливої актуальності дана проблематика набуває на сучасному етапі, адже в умовах нестабільності ризику неповернення кредитів банкам зростають в декілька разів, що робить участь страхових компаній незамінною на даному сегменті ринку фінансових послуг.

Страхування кредитних ризиків є предметом дослідження багатьох вітчизняних та іноземних науковців. Наприклад, вчені Ванца О. В., Каракулова І. С. визначають кредитний ризик як ризик, який виникає у комерційного банку при здійсненні ними активних операцій і зумовлений невиконанням позичальником своїх зобов'язань щодо кредитора, що виникає через неспроможність позичальника, який узяв на себе зобов'язання повернення отриманого кредиту і сплати

відсотків за користування ним. Із наведеного визначення видно, що кредитний ризик – категорія ймовірна і має дві складові – неповернення кредиту і несплату процентів за користування цим кредитом (дохід банку). Як ймовірність кредитний ризик виникає в момент передачі кредитних коштів позичальнику, адже у цей момент ніколи достеменно невідомо, чи буде цей кредит повернуто банку вчасно та в повному обсязі, втратить банк згодом свої кредитні кошти чи ні. А Кондрат І. Ю., Черкасова О. В., Шандра Я. Р. вважають, що ризик – це ймовірність того, що вартість частини активів банку, особливо кредитів, зменшиться або буде зведена до нуля.

Законом України «Про страхування» передбачено два види страхування кредитних ризиків: страхування кредитів (у тому числі страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту) і страхування виданих та прийнятих гарантій. У міжнародній практиці використовуються значно більше видів страхування кредитних ризиків: страхування товарних, фінансових кредитів, страхування нерухомих об'єктів і предметів іпотеки переданих у заставу тощо. Взагалі, при розгляді особливостей страхування кредитів, треба відмітити, що даний вид страхування не є класичним видом страхового бізнесу. Це пов'язано з тим, що досить важко, а іноді неможливо оцінити ризики неповернення позики, особливо якщо банк страхує не окрему позичку, а цілий кредитний портфель. Тенденції до неповернення кредитів стали загрозливими ще у 2009 році. Так за цей рік обсяги неповернення кредитів зросли майже у 4 рази. А ситуація у 2014 році, ще погіршилась.

На нашу думку, на сьогоднішній день банки використовують альтернативні страхуванню (традиційні) форми забезпечення кредитів, адже вважають, що не отримають відшкодування від страхової компанії. Це пояснюється нерозвиненістю страхового аудиту, відсутністю висвітлення в економічній пресі балансів, фінансових звітів страхових компаній. Через це цілком виправдано виникає сумнів щодо платоспроможності страховика. З іншого боку, через надмірно високі страхові премії підвищуються страхові платежі, а отже, й витрати виробництва, що обертається підвищенням цін на товари і послуги.

Також, зважаючи на збитковість страхування кредитних ризиків в Україні, страхові компанії здійснюють жорсткий відбір страхувальників. Негативним є те, що деякі підприємства використовують фінансові ризики як додатковий засіб фінансування, страхуючи дорогі проекти і перекладаючи весь ризик на страхову компанію. У відповідь страхові компанії встановлюють високий

рівень франшизи, досить високі страхові тарифи, обумовлюють специфічні умови страхування.

Практика показує, що позичальник дуже часто не виконує умов договору або свідомо порушує строки їх виконання, що дає можливість відмовити страховику у виплаті страхового відшкодування банку. Тому необхідною є розробка загальних умов кредитного страхування, які б охоплювали найсуттєвіші норми кожного виду страхування.

Як висновок, можна сказати, що попри усі несприятливі фактори, що стримують розвиток страхування ризиків банків в Україні, за кордоном цей метод управління ризиками став одним із найефективніших, що дає підстави вважати страхування одним із найкращих засобів мінімізації ризиків. Страхування кредитних ризиків – це не лише запорука збільшення прибутку банку, але й покращення його іміджу, що також сприяє підвищенню фінансової стабільності і конкурентоспроможності банку на ринку.

Вакуленко А. Н., Смирнова Т. А.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ ПРИ ВНЕДРЕНИИ ИТ-ПРОЕКТОВ

Для предприятия внедрение современных информационных систем всегда связано со значительными затратами ресурсов (кадровых, финансовых, временных, технических). При этом отказ от их применения означает потерю ряда конкурентных преимуществ и качественно новых возможностей. В таких условиях задачей предприятия становится найти оптимальное соотношение между полезным эффектом от ИТ-разработок и затратами на их установление и эксплуатацию. Данная задача усложняется множеством рисков, которые неизбежно сопутствуют интеграции ИТ-проектов в бизнес-процессы компании. Во многих случаях использованию информационных систем препятствует слабая материально-техническая база предприятия, неготовность персонала к использованию новых технологий [1]. Проект внедрения ИТ для каждой компании является уникальным, что порождает неопределенность средств и методов для достижения поставленных им целей. Неудачным проект может стать из-за назначения менеджера или ответственных исполнителей с недостаточным уровнем квалификации. Как результат, это приводит к смене руководителя и снижает его заинтересованность в успешной реализации проекта.

Первым этапом на пути к эффективному управлению рисками должно быть планирование, которое предполагает поиск решения задач, связанных с идентификацией рисков, их кадровым обеспечением, организационными проблемами. Формируя методику управления проектными рисками необходимо учитывать специфику отрасли, в которой предприятие функционирует. На этом этапе определяется, насколько проект отвечает требованиям компании-клиента, готова ли компания к его внедрению. Во время идентификации рисков должны быть выявлены все факторы, которые могут затруднить или вовсе сделать невозможным качественное выполнение проекта с соблюдением установленного срока и оговоренного бюджета. К средствам, используемым на данном этапе, относятся метод «мозгового штурма», SWOT-анализ, метод Дельфи. На следующем этапе должен быть осуществлен качественный анализ выявленных рисков и причин их возникновения, а также ранжирование рисков с учетом степени их воздействия на проект. После качественной оценки выполняется количественный анализ, во время которого определяется вероятность самых нежелательных для компании ситуаций.

Только после проведения перечисленных процедур определяются меры по предотвращению рисков или ослаблению их негативных последствий. С целью сделать проект более устойчивым к рискам, возможно его деление на несколько автономных проектов со своими целями и задачами, разделение ответственности за качество проекта, сроки и стоимость его осуществления между несколькими подразделениями. Положительно на проект влияет привлечение к нему будущих пользователей.

Принятие мер по предотвращению рисков не должно быть однократным явлением. На протяжении всего периода функционирования проекта действующие методы по минимизации рисков следует подвергать критическому анализу и оценивать их результативность [2]. Кроме того, должен проводиться мониторинг на случай появления новых рисков или упущения существующих. Такие методы позволяют своевременно выявить возможные угрозы и произвести корректирующие действия, вплоть до перепланировки проекта.

Список использованных источников:

1. Песоцкая Е. Ю. Необходимость управления рисками в области информационных технологий / Е. Ю. Песоцкая // Современные проблемы науки и образования. – 2007. – № 6 – С. 48–52.
2. Путятіна Г. М. Управління ризиками у сфері інформаційних технологій / Г. М. Путятіна // Системи обробки інформації. – 2011. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/soi_2011_7_80.pdf

Вертегел А. В., к. е. н. Стоєв В. Л.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ДЕФИЦИТ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Бюджет України є хронічно дефіцитним. На 2015 рік прогнозується перевищення видатків над доходами загального фонду бюджету на 53 млрд грн. Видатки змогли зменшити на 60 млрд. грн. за рахунок зменшення держорганів та ліквідації Нацагенств. Натомість, через збільшення вартості обслуговування держборгу та зростання видатків Пенсійного фонду, загальні видатки все одно зросли на 44 млрд. грн. порівняно з 2014 роком [1].

Бюджет України на 2015 рік передбачає зміни в податковому законодавстві, так наприклад, планується наполовину зменшити єдиний державний податок, а також скоротити загальну кількість податків з 22 до 9.

Розмір прожиткового мінімуму в 2015 році, який внесений в бюджет, має зрости з нинішніх 1218 до 1257 грн. в січні 2015 року і надалі до 1284 грн у грудні, аналогічно прожитковому мінімуму підніметься і мінімальна зарплата. А от розмір мінімальної пенсії запланований на 2015 рік підніметься всього на 32 гривні і становитиме 981 гривню [2].

Загалом у 2015 році Кабмін пропонує витратити 527 мільярдів гривень, що на 86 мільярдів більше бюджету 2014 року.

Бюджет 2015 року писали з розрахунку, що курс національної валюти становитиме 17 гривень за долар. Тому у валютному вираженні державний кошторис істотно зменшився.

На фінансування міністерства оборони виділяють 40,2 мільярда гривень, тоді як в 2014 році армійський бюджет складав 15,1 мільярда.

Найбільша стаття військових витрат – забезпечення армії та військова підготовка. Вона складе понад 30 мільярдів гривень, а у 2014 році на це виділили 11 мільярдів.

В 2015 році уряд планує повернути аж 2,7 мільярдів гривень боргів, які були взяті при підготовці до Євро-2012.

На сучасному етапі уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, необхідно приділяти більше уваги збільшенню доходів держави шляхом подолання безробіття, поліпшення податкової системи в напрямку лібералізації оподаткування на внутрішньому ринку України, зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці, дерегуляції підприємницької діяль-

ності, удосконалення приватизації державного майна, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання.

Вагомим кроком у боротьбі за скорочення дефіциту бюджету в Україні може стати розроблення оптимальної моделі фіскального правила, яка б відповідала критеріям чіткості визначення, прозорості, адекватності, сумісності, простоти, гнучкості, обов'язковості виконання, підтримки з боку інших напрямів економічної політики.

Основною запорукою бездефіцитності бюджету України може бути економічне зростання та подолання корупції. З цієї ж нагоди не можна не згадати про необхідність підвищення кваліфікованості державних управлінських кадрів, на що наголосив Президент України.

Забезпечення реального економічного зростання можливо лише через розвиток вітчизняного виробництва та забезпечення всебічної підтримки підприємництва на усіх ланках господарської діяльності, забезпечення зростання доходів населення.

Список використаних джерел:

1. Українська правда «Бюджет-2015» 15 квітня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/budget/?attempt=1>
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Податковий кодекс України (діюча редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Бюджетний кодекс України (діюча редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

К. е. н. Вітер І. І.

Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України» (Україна)

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1. Інтеграційні процеси є одним з найважливіших чинників виживання в умовах конкуренції, зміцнення економічної могутності країн різних континентів. Місце і роль будь-якого інтеграційного угруповання в глобальній економіці визначається особливостями світової конкурентної боротьби та конкурентоспроможністю самого об'єднання. В характері конкуренції на світовому ринку останнім часом відбуваються принципові зміни – військово-політичне протистояння в глобальному плані поступово витісняється ринковими категоріями,

відбувається своєрідна «економізація» всього спектра міжнародних відносин. Така трансформація МЕВ не тільки не відміняє конкурентної боротьби; навпаки, посилення несталості й непередбачуваності світової економіки (як іманентна риса глобалізації) призводить до загострення глобальної конкуренції, але в нових формах – боротьба за світове панування відбувається сьогодні через віртуальні технології [1]. На міжнародну арену виходять нові сильні гравці – країни БРІКС. Важливі зміни в глобальну розстановку сил внесли останнє безпрецедентне розширення Європейського Союзу та світова фінансова криза. За таких умов проблема лідерства ЄС в глобальній економіці значно ускладнюється.

2. Конкурентоспроможність країни створюється на трьох господарських рівнях: мікрорівні (конкретні види продукції, виробництва, підприємства); мезорівні (галузі, корпоративні об'єднання підприємств і фірм конгломератного типу); макрорівні (народногосподарські комплекси) [2]. Очевидно, що угруповання включає до себе ще один (наднаціональний) рівень забезпечення конкурентоспроможності – мегарівень. Отже політика підвищення конкурентоспроможності Євросоюзу має охоплювати всі ці рівні.

3. Конкурентоспроможність Європейського Союзу зазнала значних втрат під час світової кризи. Порівняння країн ЄС з провідними державними агентами міжнародних економічних відносин, які не є членами Союзу, засвідчує потребу в нарощуванні конкурентоспроможності угруповання в цілому. Отже, однією з найбільш важливих проблем розвитку ЄС на сьогодні виступає проблема конкурентоспроможності та інноваційного розвитку, без яких неможливе функціонування сучасних макроекономічних систем. Конкурентоспроможність визначає можливості системи до швидкої адаптації, збереження і зміцнення своїх стратегічних позицій в ринкових умовах, що змінюються. Інноваційний потенціал є однією з умов створення і впровадження нових технологій в різних областях господарської діяльності, що сприяє формуванню важливих складових конкурентних переваг.

4. ЄС продовжує рух на створення конкурентоспроможної динамічної економіки, заснованої на знаннях, відповідно до завдань Лісабонської стратегії (2000 р.). Протягом останніх десятиліть в країнах ЄС інноваційна політика набула комплексного, системного та довгострокового характеру з чітко визначеними кількісними і якісними орієнтирами, а єдина політика ЄС виступає «локомотивом» для національних урядів та приватного бізнесу [3, с. 90]. Стратегією «Європа-2020» визначено низку ключових ініціатив, спрямованих

на забезпечення прискореного зростання на засадах ресурсного відновлення та екологічної безпеки. В центрі стратегії знаходиться створення інноваційного союзу та запровадження відповідних механізмів інноваційної взаємодії науки та бізнесу, нових методів і форм стимулювання інноваційного розвитку [4].

5. Нові напрямки стратегії Євросоюзу в галузі інноваційної політики отримали розвиток у його шостий Рамковій програмі НДДКР, яка має дві основні статті витрат: програми ЄС щодо створення Європейського дослідницького простору (European Research Area – ERA) (16,27 млрд євро) і програми Євратому (Договір про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії) з ядерної енергетики (1,23 млрд євро). Роботи по Рамковій програмі плануються в трьох напрямках: інтеграція досліджень ЄС (13,345 млрд євро), структурування ERA (2,605 млрд євро), зміцнення основ ERA (0,32 млрд євро) [5].

6. Враховуючи ключову роль інновацій в глобалізованому світі, можна стверджувати, що ефективна інноваційна політика сприяє сталому соціально-економічному розвитку й підвищенню конкурентоспроможності ЄС. Системний характер інноваційної політики визначає впровадження інновацій в усі сфери життя. Євросоюз визначає основні напрямки його діяльності та створює програми для подальшого розвитку з тим, щоб посилити свої конкурентні позиції на світовій арені. Інноваційна політика не є тимчасовою, оскільки Європа стикається з новими запитами швидко зростаючої глобалізації і конкуренції, і впровадження інновацій є обов'язковим напрямком у розвитку Європи [6].

Список використаних джерел:

1. Павук О. Виртуализация экономики – борьба за реальные активы. Часть II. [Електронний ресурс] / О. Павук. – Режим доступу : <http://www.baltic-course.com/rus/opinion/?doc=38920>
2. Гельвановский М. Конкурентоспособность в микро-, мезо- и макроуровневом измерениях / М. Гельвановский, В. Жуковская, И. Трофимова // РЭЖ. – 1998. – №3. – С. 67–78.
3. Андрощук Г. О. Інноваційна політика Європейського Союзу / Г. О. Андрощук, Р. Є. Еннан // Наука та інновації. – 2009. Т.5. – №5. – С. 85–97.
4. Тараненко І. В. Інноваційні стратегічні ініціативи ЄС [Електронний ресурс] / І. В. Тараненко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – Режим доступу : <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/219/13.1.pdf?sequence=1>
5. Орехов В. Д. Инновационный процесс и его роль в развитии человечества / В. Д. Орехов // Материалы 2-й Междунар. науч.-практ. конф. «Шумпетеровские чтения». – Пермь, 2012. – С. 82–88.
6. Шелюбская Н. В. Создание единого европейского научного пространства и роль государства [Електронний ресурс] / Н. В. Шелюбская. – Режим доступу : <http://viperson.ru/wind.php?ID=649630>

Гайдаш А. Ж.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Впровадження інновацій на підприємствах сфери послуг є дуже складним завданням. Впровадження можливе при умові функціонування ефективної підсистеми, яка забезпечила б пошук, впровадження та оцінку ефективності інновацій на підприємстві, тобто механізму інноваційного розвитку. Але більшість розроблених вітчизняними дослідниками механізмів інноваційного розвитку не завжди відповідають тим проблемам, з якими стикаються підприємства сьогодні.

В сучасній економічній літературі ще не існує єдиного концептуального підходу до тлумачення суті поняття «механізм інноваційного розвитку». Дослідники наголошують лише на тому що, механізм інноваційного розвитку – це підсистема підприємства, отже, він повинен формуватись як і всі системи – з компонентів і зв'язків між ними відповідно до цілей [2].

Отже, механізм інноваційного розвитку підприємств сфери послуг – це певний комплекс взаємопов'язаних між собою елементів, які регулюють та стимулюють проведення якісних, ціленаправлених, незворотних змін на підприємствах сфери послуг шляхом здійснення перетворень інноваційного характеру.

Виділяють такі основні складові механізму інноваційного розвитку підприємства сфери послуг, які включають організаційний, економічний, фінансовий, правовий та інформаційний механізм, що дозволяють визначати ефективну стратегію інноваційного розвитку підприємства й забезпечують адаптацію інновацій до ринкових умов (рис. 1).

Організаційний механізм повинен забезпечувати появу інновацій, фінансовий механізм – створити умови для фінансування інноваційної діяльності, а економічний механізм повинен забезпечити процес комерціалізації інновацій і їхній подальший розвиток.

Правова складова механізму покликана формувати єдину систему нормативних актів, які визначають права та обов'язки усіх учасників процесу впровадження науково-технічних досягнень.

Інформаційна складова механізму інноваційного розвитку є однією з основних. Якщо інновації на підприємстві здійснюються без знання про тенденції технологічного розвитку галузей-покупців, про новітні наукові та технологічні

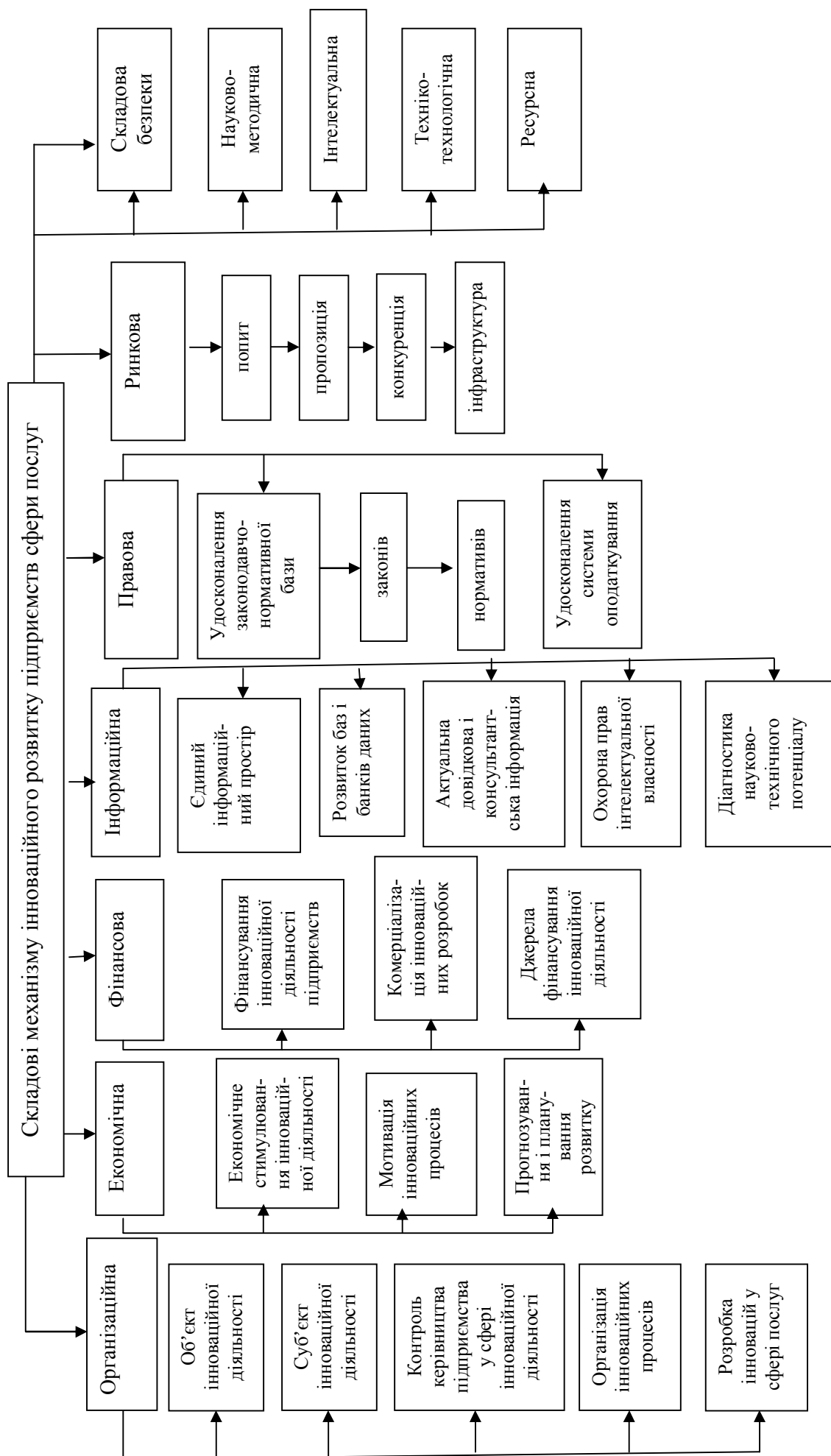

Рис. 1. Складові механізми інноваційного розвитку підприємств сфери послуг
(Авторська розробка за даними [1; 2; 4])

досягнення, які потенційно можуть входити в сферу інноваційних інтересів підприємства, то інноваційний процес має високі шанси бути відірваним від реальності, а отже й вплив його на конкурентоспроможність буде відсутнім.

Дієвий механізм інноваційного розвитку підприємств починається з ефективних організаційних кроків, які є основою механізму інноваційного розвитку.

Перш за все, це стосується створення й підтримки умов для інноваційного розвитку на підприємстві шляхом: сприяння впровадженню інноваційних технологій і випуску інноваційних послуг, продуктів; формування трансферу технологій; забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання; сприяння у організації та проведенні конференцій та семінарів по інноваційним і науково-технічним питанням у галузі транспорту; проведення моніторингу інноваційної діяльності транспортних підприємств [1].

В основу побудови механізму інноваційного розвитку підприємств сфери послуг, покладені наступні принципи:

- взаємоузгодженості – передбачає координацію діяльності, інноваційно-інвестиційного процесу підприємств сфери послуг;
- адаптивності – здатність миттєво реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі, враховуючи потреби користувачів в оновленні технологій надання послуг;
- реалістичності – відповідність можливостей підприємств сфери послуг їхньому ресурсному, інноваційно-інвестиційному та фінансовому потенціалу;
- ефективності – можливість підприємств сфери послуг виробляти та реалізовувати послуги, задовольняючи потреби споживачів, досягаючи максимальних кінцевих результатів при мінімумі витрат [3].

Результатом застосування даного механізму є досягнення такого рівня інноваційного розвитку, який дозволить підприємствам послуг здійснювати свою діяльність в зовнішньому середовищі найкращим способом в порівнянні з конкурентами за показниками. Нормальне функціонування всіх складових даного механізму можливе за рахунок взаємопов'язаної, злагодженої роботи всіх складових.

Основою побудови механізму інноваційного розвитку підприємств сфери послуг повинен бути клієнтоорієнтований підхід, який передбачає впровадження інновацій з врахуванням фінансових, матеріальних можливостей та соціальних, психологічних, культурних потреб споживачів.

Список використаних джерел:

1. Гращенко І. С. Інноваційні фактори розвитку та активізації діяльності підприємств сфери послуг / І. С. Гращенко // Економіка, Фінанси, Право. – 2011. – №9. – С. 22–26.
2. Кучерявенко С. Ю. Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери послуг / С. Ю. Кучерявенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – №1. – С. 44–47.
3. Сікірницька І. А., Кучерук С. С. Перспективи розвитку сфери послуг в Україні / І. А. Сікірницька, С. С. Кучерук // Інноваційна економіка. – 2013. – №5. – С. 164–165.
4. Череп А. В. Фактори інноваційного розвитку підприємств України / А. В. Череп // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – №6. – С. 65–67.

К. е. н. Гернего Ю. О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

(Україна)

**ФІНАНСОВИЙ КОМПОНЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ОКРЕМИХ КРАЇН**

У сучасному суспільстві неодмінним атрибутом конкурентоспроможності економіки країни на міжнародних ринках інноваційної продукції є її стабільний інноваційний розвиток на основі систематичного залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів. У різних країнах світу залежно від можливостей фінансування та пріоритетів інноваційного розвитку зроблено акцент на стимулювання механізмів залучення фінансових ресурсів, виникають характерні національні моделі фінансування інноваційного розвитку. Тому, актуальності набуває дослідження фінансових компонентів інноваційного розвитку для окремих країн.

На нашу думку, одним із найбільш ідеальних прикладів зарубіжних моделей фінансування інноваційного розвитку для України, з її банкоцентричною моделлю фінансового ринку, є приклад Німеччини. Німецькі банки сформувалися одними з перших у Європі. Крім того, згідно рейтингів журналу Global Finance, банки країни є одними з найбільш надійних та прибуткових у світі. Тому, у Німеччині у багатьох випадках саме банки надають допомогу корпоративним структурам, які мають стратегічне значення для економіки [1]. У світі «німецька» модель інвестиційного бізнесу отримала перевагу поширення, оскільки провідна роль банків на фінансовому ринку ставить підприємства під їх фінансовий контроль; банки, володіючи корпоративними акціями, можуть легко контролювати ефективність використання своїх кредитів і задовольняти потреби промисловості у доступних довгострокових позиках [2]. Тобто, німецькі банки здатні не лише формувати ефективну систему фінансування

інноваційного розвитку, але й за її посередництвом стимулювати пріоритетні напрями інноваційної активності.

В свою чергу державні пріоритети інноваційного розвитку чи не найбільш вдало реалізуються у країнах Скандинавії, що зумовлює формування стабільної та динамічної системи державного фінансування інновацій.

Так, на відміну від багатьох інших розвинутих країн у Швеції практично не застосовується традиційна система податкового інвестиційного кредиту. Урядом країни розроблено механізм так званого «корпоративного оподаткування». Податкові пільги надаються виходячи з результативності ділової активності корпорацій, стимулюється створення сильного бізнесу на інноваційній основі. Участь держави у фінансуванні інноваційних проектів здійснюється за посередництвом «бізнес-ангелів», тобто підтримка надається на реалізацію інноваційних ідей, які сприятимуть якісному стрибку суспільства. Завданням держави є регулювання результативності використання інноваторами отриманих фінансових ресурсів [3]. У Норвегії згідно закону створено організацію «Innovation Norway», основною метою діяльності якої є підтримка розвитку підприємництва, яке має соціально-економічну цінність, підтримка під час створення регіональних можливостей для бізнесу та профілювання напрямів його активності у відповідності з світовими технологічними тенденціями, а також просування національних інновацій на міжнародному ринку [4]. Отже, для досягнення державних пріоритетів інноваційного розвитку ефективна сконцентрація на поєднання централізованого керування інноваційною активністю з можливостями децентралізованих фінансових установ.

Ефективною та комплексною є модель кредитування інноваційних проектів у США. У складі системи виокремлено державне регулювання інноваційної діяльності, фінансування інновацій за рахунок ресурсів спеціалізованих банків та небанківських фінансових установ, фінансування інновацій за рахунок ресурсів універсальних банків та небанківських фінансових установ. Окремі фахівці зауважують, що стрімкий інноваційний розвиток країни відбувся за рахунок дії закону про розвиток новаторських досліджень для дрібного бізнесу, згідно з яким всі відомства федерального уряду зобов'язані частину інвестицій (1,25 %) резервувати для надання субсидій і замовлень дрібному венчурному бізнесу. Уряди штатів, у свою чергу, створювали спеціальні фонди (партнерства) для підтримки венчурного підприємництва, що передбачали для венчурів пільгове оподаткування, податкові канікули тощо [5]. Тобто, в країні ефективність фінансування інноваційного розвитку визначається його комплексністю.

Таким чином, на основі досвіду зарубіжних країн, для стабілізації фінансового компоненту інноваційного розвитку в Україні пріоритетними визначаємо поєднання можливостей комерційний фінансових установ з державними пріоритетами та можливостями державного стимулювання. Це дозволить створити одночасно комплексну та різносторонню систему фінансування інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Захарін С. Фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С. Захарін // Економіка України. – 2010. – №12 (589). – С. 48–58.
2. Грицюк Н. О. Зарубіжний досвід банківського кредитування інноваційної діяльності / Н. О. Грицюк // Наукові записки: наук.-практ. журнал. – 2010. – Вип. 15. – С. 298–302.
3. OECD Reviews of Innovation Policy: Sweden. OECD Publishing, 2012. – 276 p.
4. Анализ национальной инновационной системы Норвегии. – Астана. – 2013. – 52 с.
5. Industrial research and development information system [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nsf.gov/statistics/iris/tables.cfm?pub_year=nsf_2007

Д. е. н. Гоблик В. В.

Мукачівський державний університет (Україна)

ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ КЛАСТЕРІВ – ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНІВ

Характерною особливістю транскордонних кластерів, які в Україні є поки що мало поширеним явищем, виявляється їхній синергетичний вплив на різні аспекти господарської діяльності у межах транскордонного регіону. Адже, об'єднуючи підприємства та організації різних галузей і видів діяльності з обох боків кордону, транскордонний кластер сприяє зниженню їх трансакційних витрат в умовах здійснення зовнішньоекономічних операцій. Слід відзначити, що сьогодні основними бар'єрами на шляху активізації інноваційного, зокрема кластерного механізму розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у межах транскордонних регіонів, до складу яких входять прикордонні території України, є невідповідність адміністративно-територіального устрою нашої держави та сформованого в ній економічного порядку тим принципам та інституційним нормам, на яких базується економічна політика ЄС. На відміну від транскордонних індустріальних, технологічних і наукових парків, а також транскордонних промислових зон, транскордонні кластери формуються в умовах вже усталених транскордонних взаємозв'язків між суб'єктами підприємництва прикордонних територій сусідніх країн, а їхня ефективна діяльність ґрунтується

на взаємовигідній співпраці суб'єктів господарювання, органів влади, неприбуткових і громадських організацій цих територій.

Для забезпечення ефективного функціонування транскордонних кластерів у транскордонних регіонах, сформованих за участю прикордонних територій України та держав-членів ЄС, необхідно насамперед чітко визначити основну галузеву спрямованість їхньої діяльності з огляду на відповідність наявному природно-ресурсному, технологічному, фінансовому, трудовому та інтелектуальному потенціалу відповідних прикордонних територій і транскордонних регіонів загалом.

Враховуючи той факт, що транспортно-логістичні кластери можуть особливо успішно функціонувати в місцях проходження і перетину пан'європейських транспортних коридорів, зокрема на зовнішніх кордонах ЄС, їх формування в межах українсько-польського, українсько-словацького, українсько-угорського та українсько-румунського транскордонних регіонів видається доволі перспективним.

Водночас, слід відзначити, що діяльність цих кластерів має базуватися на тих принципах, яких дотримуються в країнах ЄС, а саме:

- пропозиція максимально повного переліку транспортних і супутніх послуг на основі договірних відносин із кожним учасником логістичного ланцюга (формування банку даних логістичних ланцюгів);
- організація комплексного транспортного обслуговування на основі єдиного договору на комплексне обслуговування і єдине замовлення на всі послуги, формування завдань для учасників логістичного ланцюга на підставі замовлення користувача транспортних послуг, централізований контроль виконання замовлення;
- максимальна стандартизація й уніфікація перевізних та інших документів, необхідних для виконання перевезення, що застосовуються учасниками логістичних ланцюгів, з метою забезпечення можливості створення єдиного інформаційного простору;
- єдина маркетингова стратегія і тактика учасників логістичного ланцюга на ринку транспортних послуг, спільне проведення дослідження ринків і маркетингових заходів, що забезпечують просування всіх учасників логістичного ланцюга на ринку транспортних послуг і формування попиту на комплексні транспортні послуги;
- географічний розподіл структурних підрозділів кластера з метою максимального охоплення ринку транспортних послуг, виконання оперативного

управління роботою логістичних ланцюгів у місцях формування вантажо-потоків та їх перетину;

- організація співробітництва з українськими й міжнародними організаціями, що займаються питаннями транспортної логістики;

- побудова роботи на основі світових стандартів і міжнародних договорів, угод, конвенцій;

- інтеграція з міжнародними логістичними центрами і забезпечення інформаційного обміну;

- підвищення ефективності транспортних послуг через зниження частки не виправданого графіка (при неповному завантаженні);

- стандартизація інформаційної взаємодії логістичних ланцюгів учасників міжнародного транспортно-логістичного кластера.

Формування мережі транскордонних логістичних кластерів на кордоні України з ЄС є важливим чинником інтеграції нашої держави у систему світогосподарських зв'язків, а також вагомим стимулом її європейської інтеграції на рівні окремих регіонів. Врахуванню цих та інших особливостей соціально-економічного розвитку транскордонних регіонів на сучасному етапі глобалізації значною мірою сприяє застосування інноваційного механізму розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у межах транскордонного регіону. Його суть полягає у використанні інноваційних форм транскордонної співпраці з метою посилення інтегрованості транскордонних ринків та підвищення ефективності транскордонного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Транскордонні можливості розвитку транспортної логістики (теоретико-методологічні та прикладні аспекти) : Аналітичний звіт. – Ужгород : ЛІРА. – С. 16.
2. Кіс О. М. Особливості формування і розвитку логістичних кластерних центрів на шляху до ЄС [Електронний ресурс]/ О. М. Кіс. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_33_sv4/SOURCE/9.pdf.

Годзь Ю. В., к. е. н. Скрипник Н. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Сучасні умови розвитку економіки України вимагають посилення інноваційної активності підприємств, через те, що суб'єкти господарювання, які займаються впровадженням інновацій мають більші конкурентні переваги на

ринку та вищий рівень прибутку. У зв'язку з цим існує нагальна потреба формування та запровадження інноваційної моделі розвитку задля виходу України з економічної кризи та забезпечення високих та стабільних темпів економічного зростання нашої держави у майбутньому.

Проблемам управління інноваційним розвитком підприємств присвячені праці багатьох вчених-економістів, серед яких варто відзначити О. І. Амошу, А. С. Гальчинського, В.М. Геєця, С.М. Ілляшенка, Н.В. Краснокутську, Т. Пашуту, А.А. Пересаду, В. П. Семиноженку, Р. А. Фатхутдінова та ін.

Усі ринкові процеси в нашій державі повинні здійснюватись за допомогою інноваційних технологічних змін, через те, що нагромаджений капітал не матиме можливості знайти позитивної економічної мотивації у старій технологічній структурі та повинен втілитися у нові удосконалені виробництва, створити нові галузі, які в змозі змінити структуру економіки України. Зазначимо, що одним із найважливіших показників, що характеризують інноваційну сферу держави, є частка інноваційно-активних підприємств.

Згідно даних Державної служби статистики України питома вага підприємств, що займаються інноваціями серед загальної кількості вітчизняних підприємств у 2000 році становила 18%, потім у 2006 році відбулося їх зниження до 11,2%, проте починаючи з 2007 року даний показник почав збільшуватись та у 2013 році становив 16,8%. [1]

Необхідно констатувати той факт, що серед тих підприємств, що займалися інноваційною діяльністю не всі займалися саме впровадженням інновацій. Так, у 2000 році питома вага підприємств, що впроваджували інновації становила 14,8 %, у 2006 році цей показник становив 10 %, а у 2013 році – 13,6 %. Результати проведеного аналізу наведені на рис. 1.

Доцільно зазначити, що найбільшу кількість нових технологічних процесів за аналізований період 2000-2013 рр. було впроваджено у 2011 році (2510 процесів), а найменшу кількість нових технологічних процесів в Україні було впроваджено у 2006 році – 1145 процесів. У 2013 році даний показник становить 1576 процесів [1].

Отже, частка підприємств, які впроваджували інноваційні продукти за період 2000–2013 рр. є значно нижчою за частку підприємств, що займалися інноваційною діяльністю. Це пояснюється тим, що на етапі виведення інноваційного продукту чи послуги на ринок підприємства зіштовхуються з низкою проблем (нестача власних коштів, недосвідченість, суперечність вітчизняного

законодавства, пов'язаного з інноваційною діяльністю, недоліки у методиці оцінки інноваційних проектів, низький рівень державної підтримки, бюрократія з боку державних службовців тощо) [2].

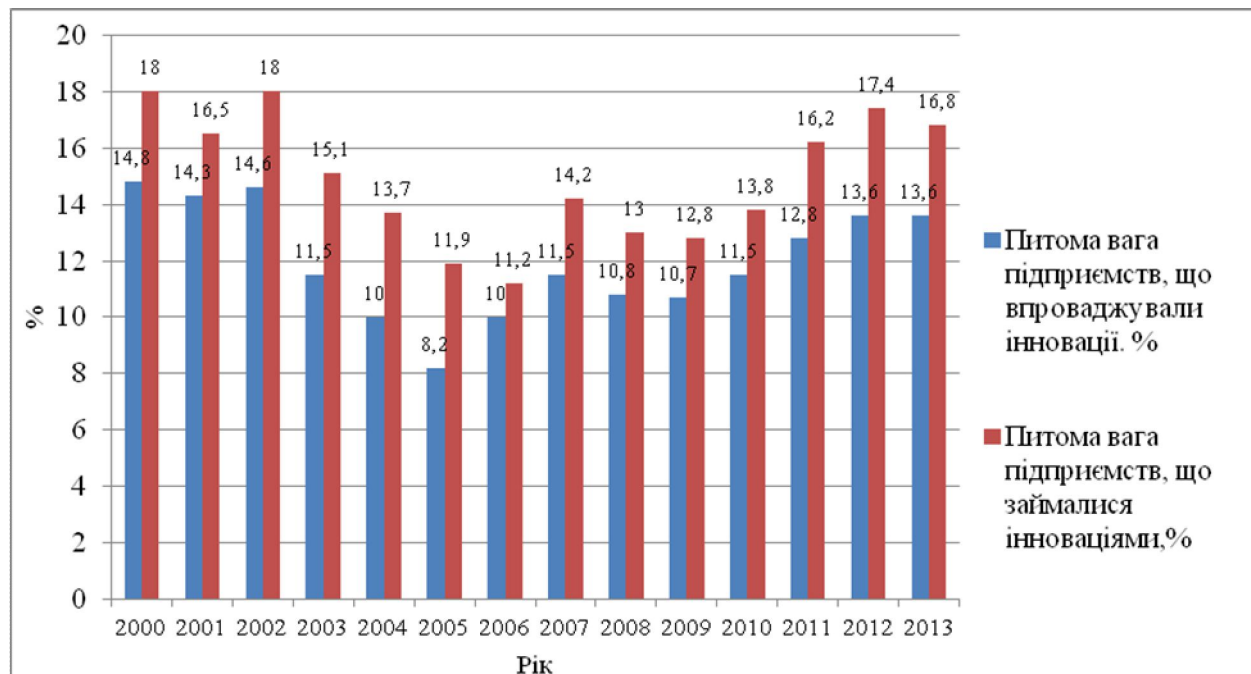

Рис. 1. Динаміка питомої ваги підприємств, що займалися інноваційною діяльністю та впроваджували інновації в Україні за період 2000-2013 рр., % [1]

Таким чином, до основних заходів забезпечення інноваційного розвитку підприємств України, на нашу думку, доцільно віднести: впровадження змін на законодавчому рівні, які стосуються системи пільг та стимулів у сфері інноваційної діяльності; створення інноваційної інфраструктури, яка буде здатна забезпечити ефективне використання науково-технічного потенціалу вітчизняних підприємств; розвиток та посилення дії фінансово-кредитних інститутів (інноваційні фонди, венчурні компанії та ін.), що забезпечують безперервність фінансування інноваційних проектів; вивчення майбутніх потреб у нових товарах та послугах за допомогою використання сучасних маркетингових концепцій; активізація міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва; раціональне використання інноваційних технологій та виробництв, які забезпечують випуск якісної та конкурентоспроможної продукції; співробітництво та обмін досвідом із закордонними підприємствами; підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності підприємств через створення та підтримку розвитку бізнес-інкубаторів, технопарків, центрів трансферу технологій на державному рівні тощо. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню рівня інноваційної активності підприємств України.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Куніна Д. М. Аналіз стану інноваційного розвитку промислових підприємств України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=3673>

К. е. н. Горбач Л. М., Алексюк А. Л.

Волинський інститут ім. В. Липинського МАУП (Україна)

**СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ
ІННОВАЦІЙНИХ РИЗИКІВ**

Основою світового економічного розвитку є інноваційні процеси, їх розвиток і реалізація у сучасних умовах. Одним із основних чинників, що стримують інноваційну активність підприємств є високий ризик, оскільки саме інновації, порівняно з іншими видами діяльності, більшою мірою пов'язані з ризиком, внаслідок чого, повна гарантія позитивного результату практично відсутня.

Виявлення основних факторів інноваційних ризиків та розроблення підприємствами послідовності дій для ефективного їх усунення повинні стати одним із пріоритетних завдань для сучасних підприємств, які прагнуть поступово розвивати свій бізнес на інноваційній основі. З огляду на це, проблеми дослідження ризиків інноваційної діяльності та управління ними набувають особливої актуальності.

Дослідженню інноваційних ризиків у системі економічних відносин присвячені наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: П. І. Верченко, Л. І. Донець, О. Є. Кузьмін, Г. О. Обиход, Н. Ю. Подольчак, А. В. Степаненко, Р. А. Фатхутдинов, М. А. Хвесик та інших.

Інноваційний ризик – це ймовірність утрат, що виникають при вкладанні підприємством коштів у виробництво нових товарів (послуг), які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку [1].

В економічній літературі, існує велика кількість класифікацій ризиків залежно від їх цілей. Усі ризики тісно пов'язані із середовищем функціонування організації, тому їх доцільно поділити на ризики зовнішнього та внутрішнього середовища. Найбільш цілісну й комплексну класифікацію ризиків за сферою виникнення запропоновано Н. Ю. Подольчаком (рис. 1).

Прикладами ризиків зовнішнього середовища є несприятливі зміни у митному й податковому законодавстві, розвиток інфляційних процесів, збільшення

банківських кредитних ставок, зниження рівня платоспроможності споживачів тощо. Прикладами ризиків внутрішнього середовища є ризики низького кваліфікаційного рівня працівників, нестачі необхідної інформації при прийнятті управлінських рішень, плинності кадрів тощо [3].

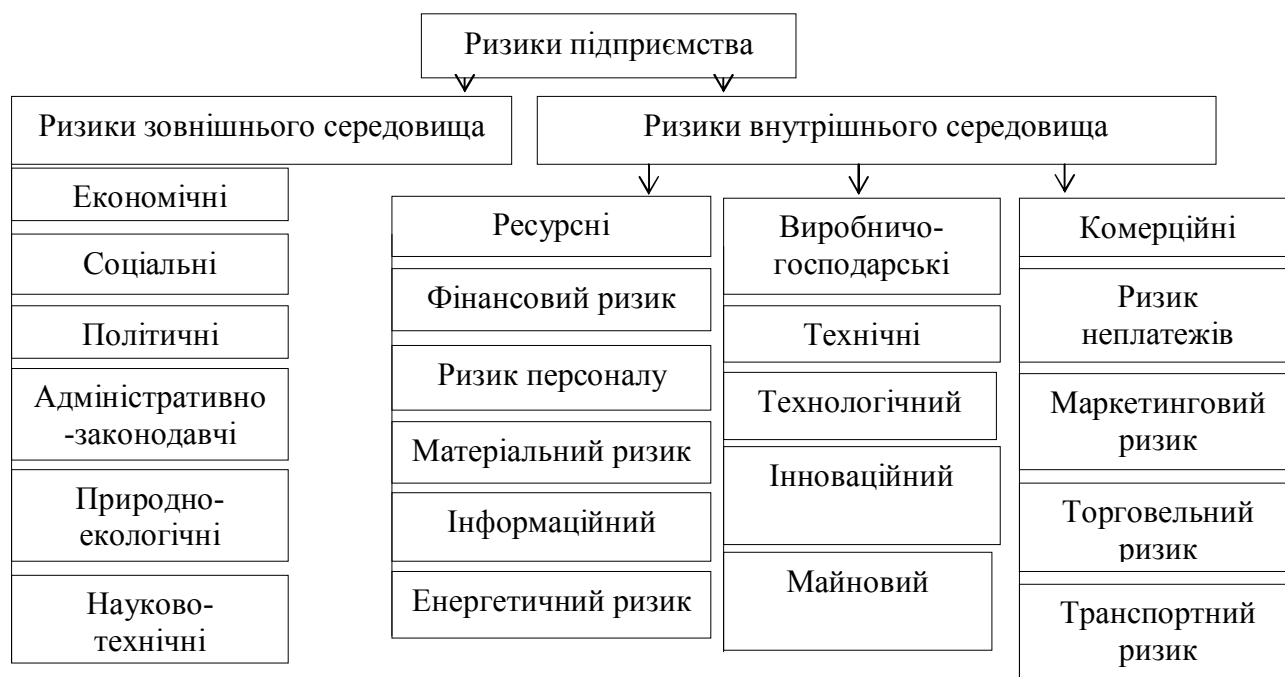

Рис. 1. Ризики підприємства [2]

Варто зазначити, що для управління інноваційними ризиками на підприємстві застосовуються різноманітні методи й інструменти. Відповідно до характеру впливу на фактори ризику, їх доцільно розділити на: методи зниження ступеня факторів інноваційного ризику та методи посилення (використання) сприятливих можливостей, що відкриваються.

Вказані методи повинні бути реалізовані до відповідних факторів інноваційного ризику. До першої групи методів можна віднести методи зниження ймовірності факторів інноваційного ризику, або величини пов'язаних із ними втрат. На сьогодні на практиці розповсюджені наступні методи: ухилення (відмова) від ризику; диверсифікація; резервування; страхування; передача ризику.

До другої групи методів управління інноваційним ризиками, відносяться методи попередження – отримання інформації про фактори ризику, прогнозування тощо [4].

Таким чином, управління ризиком інноваційної діяльності повинно ґрунтуватися на таких основних напрямках:

- зниження ступеня окремих факторів інноваційного ризику;

– розвиток сприятливих можливостей, пов'язаних із факторами інноваційного ризику.

Отже, урахування ризиків в управлінні інноваційними процесами дозволить збільшити ймовірність успішної реалізації інноваційних проектів, сформувати ефективну структуру управління відповідно до вимог інноваційної діяльності та зменшити кількість негативних явищ соціально-психологічного характеру в процесі інноваційних змін.

Список використаних джерел:

1. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навч. посіб. / Л. І. Донець. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
2. Подольчак Н. Ю. Класифікація ризиків та методи їх зниження / Н. Ю. Подольчак // Менеджмент та підприємництво в Україні. – Львів : НУ «ЛП», 2002. – № 457. – С. 23–32.
3. Кузьмін О. Є. Управління ризиками в системі процесно-структурованого менеджменту [Електронний ресурс] / О. Є. Кузьмін. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=530>.
4. Верченко П. І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику / П. І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2006. – 272 с.

Д. е. н. Грабчук О. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Хід глобальних процесів ХХІ століття, поглиблення структурних і системних фінансово-економічних криз глобального масштабу, віртуалізація економіки – все це є природними тенденціями розвитку економіки. Природа сучасної світової кризи є конфліктною. Сутність цього конфлікту нині ледь проглядається. Його генератором та відправною точкою є домінування фінансового сектору над реальним сектором економіки, їх диспропорційність у розвитку, що спричинило високу волатильність фінансових потоків. Але ознаки передумов, що обумовили виникнення сучасної кризи, простежуються ще у 70-ті роки ХХ сторіччя. Отже, можливо, першопричини виникнення сучасної економічної кризи лежать ще глибше. Зокрема, академік О. Г. Білоус зазначає «...суть сучасної глобальної структурної кризи полягає в тому, що нова постіндустріальна економіка увійшла у протиріччя та гострий конфлікт з традиційною індустріальною економікою» [1, с. 4].

В Україні економічна криза розгортається особливо гостро, зважаючи на існування не тільки економічних передумов, а й існування кризи владних

інституцій та військову агресію. Це обумовило надзвичайно велику глибину деструктивних явищ в економіці, що особливо зменшує можливості подолати кризу. Проте розгортання кризи в Україні відзначається певними особливостями, насамперед, географічною нерівномірністю кризових явищ. Найвищими темпи падіння економіки є звичайно, у Донецькій та Луганській областях (30-40 %), проте за іншими регіонами картина є не настільки однозначною. Рівень падіння промислового виробництва у Дніпропетровській області склав 5 %, у Запорізькій – 3%, Львівській – 2 %, а в областях Західної України спостерігається зростання [5].

Світова фінансова криза, яка в процесі свого розгортання породила економічну кризу в багатьох країнах світу, змусила уряди і центральні банки вживати швидких і масштабних рішень щодо підтримання стійкості фінансової системи країни, забезпечення ліквідності банківської системи, підтримання виробництва і економічного зростання, а також мінімізації соціальних втрат працівників і населення. Одним із грізних наслідків кризи є поступове, але невпинне зростання безробіття, що відбувається у розвинених країнах [4], дієві заходи щодо мінімізації цієї небезпеки соціальній стабільності суспільства поки не сформовані.

Серед значного різноманіття антикризових заходів, які вживаються різними країнами світу, чільне місце посідають заходи, спрямовані на безпосередню підтримку компаній як фінансового, так і реального секторів економіки, що потерпають від кризи. Системним наслідком таких заходів має стати відновлення або прискорення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності компаній, збереження, або збільшення зайнятості. Узагальнення міжнародного досвіду дозволяє виокремити низку антикризових інструментів: розширення пропозиції кредитних ресурсів; підтримка малого й середнього бізнесу; стимули для інвестицій та інновацій; підтримка галузей; підтримка експортерів; податкові інструменти [3, с. 54-57]. Стратеги ЄС вбачають шляхи подолання кризи у терміновому утворенні нового технологічного базису стабільного зростання економіки [1, с. 5].

В якості важливого стимулятора економічної активності у міжнародній практиці розглядається розвиток інфраструктурних проектів. Зокрема, нові інфраструктурні проекти передбачають модернізацію транспортної інфраструктури, енергетики, в тому числі альтернативних джерел енергії, а також сільськогосподарства. Наприклад, одним із дієвих інструментів подолання Великої депресії в США був проект Міссісіпі-Міссурі, завдяки якому вдалося створити

абсолютно нову інфраструктуру, нові виробництва [5]. В Україні такими проектами можуть бути проекти, пов'язані з використанням інфраструктурних можливостей річок Дніпро та Дністер. Крім того, обмеженість водних ресурсів України має суттєвий негативний вплив на розвиток сільського господарства та промислового потенціалу країни. Вирішення цієї проблеми також лежить у царині інфраструктурного забезпечення розвитку економіки.

В умовах кризи велика кількість країн стали застосовувати парадоксальну тактику штучного заниження обмінних курсів, що повинно спричинити здешевлення товарів та підвищення їх конкурентоспроможності на світових ринках [1, с. 5]. Зниження валютного курсу гривні, що відбулось швидко та глибоко, може мати не тільки негативні, а й позитивні наслідки. Продукція українського товаровиробника за цих умов набуває суттєвих конкурентних переваг, незважаючи на середню якість товарів. Експортна орієнтація економіки може бути досягнута не за рахунок виходу на ринки розвинутих країн, на яких існує висока конкуренція та інституційні бар'єри, а за рахунок виходу на ринки країн «третього світу».

Безпосередня композиція вищенаведених антикризових засобів залежить від особливостей кризових явищ в кожній з країн, специфіки її господарської системи, політичних пріоритетів та вподобань, здатності органів державної влади до реалізації таких засобів.

Реалізація вищенаведених антикризових заходів вимагає концентрації значних фінансових ресурсів. В конкретних країнах застосовуються різні комплекси джерел фінансування, серед яких, зокрема: збільшення дефіциту державного бюджету внаслідок надання низки податкових пільг; зростання державного боргу; використання валютних резервів для вливання ліквідності в банківську систему (Корея), підтримки доступу компаній до ліквідності (Бразилія); випуск казначейських облігацій; використання коштів фондів суверенного багатства чи національних фондів (Казахстан, Росія, Норвегія); використання коштів державних та місцевих бюджетів; використання коштів державних банків та банків розвитку. В окремих країнах (Китай) деструктивні впливи світової кризи успішно стримуються, але окремі передумови виникнення кризи (експортоорієнтована економіка починає переорієнтовуватись на внутрішнього споживача) все ж спостерігаються. Похідними проблемами зростаючої азійської економіки можуть стати проблеми з бюджетом, з нестачею капіталу, його відтоком [4]. В Україні можливості реалізації цих та інших заходів є обмеженими, зважаючи на гостру недостатність вільних фінансових ресурсів. Кредити МВФ у 2014 р. не

стали фінансовою панацеєю для української економіки, при тому, що з 10 млрд дол. вже використано 9 млрд дол. [5].

Практична реалізація цих та інших засобів антикризової політики в Україні відбувалася вельми непослідовно й не завжди приносила належний ефект. Зволікання із запровадженням необхідної антикризової політики довело наростання кризових явищ до рівня, на якому вони вже не могли бути подолані лише передбаченими антикризовими заходами. Різке зниження дієздатності влади України в умовах політичної кризи обумовило неможливість повномасштабної реалізації передбаченого інструментарію, який передбачає чітку координацію владних інституцій. Отже, в нашій країні актуальним залишається завдання визначення пріоритетних термінових заходів антикризового спрямування, а також напрямів, завдань та інструментів антикризової політики на середньострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Белоус О. Г. Мировой финансовый кризис и трансформации глобальной финансовой системы / О. Г. Белоус // Економічний часопис ХХІ. – 2014. – № 7–8. – С. 4–7.
2. Бураковський І. В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України / І. В. Бураковський, О. В. Плотніков. – Х. : Фоліо, 2009. – 302 с.
3. Жаліло Я. А. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я. А. Жаліло, О. С. Бабін, Я. В. Белінська; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2009. – 142 с.
4. Юрчишин В. На шляху виходу з кризи кожна країна сама за себе [Електронний ресурс] / В. Юрчишин // Обозреватель. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=825
5. Юрчишин В. 2015 рік ще не стане стабілізаційним для економіки України [Електронний ресурс] / В. Юрчишин // Обозреватель. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=1207

Гульпа Ю. О.

Одеська національна академія харчових технологій (Україна)

АКТУАЛЬНІСТЬ ІННОВАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Виробнича програма – це система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни згідно з договорами поставок [1, с. 15]. Вивченням виробничої програми займаються багато вчених і практиків: менеджерів, економістів, технологів. Основою для формування виробничої програми є стратегічний план діяльності підприємства, який розроблений за результатами

вивчення кон'юнктури ринку і збуту продукції у відповідності з галузевою належністю підприємства.

Діючи в умовах нестабільного середовища ринкової економіки, підприємства можуть досягти успіху тільки тоді, коли їм вдається передбачати зміни і вживати запобіжні адаптивні заходи щодо них. Виробнича програма є надзвичайно важливим розділом плану роботи підприємства і його виробничих підрозділів, оскільки вона виражає зміст їх основної діяльності та засоби досягнення стратегічної мети. Порядок розроблення виробничої програми залежить від призначення їх продукції технологічного та економічного статусу. Розглянемо приклад м'ясопереробних підприємств.

Стан та перспективи розвитку м'ясопереробної індустрії тісно пов'язане з сільським господарством. В даний час м'ясопереробні підприємства активно проводять реконструкцію і модернізацію своїх цехів, що дає можливість досягти позитивних результатів у розвитку галузі і збільшити обсяги виробництва продукції, що випускається.

Розвиток м'ясної галузі було пов'язане з процесами реформування економіки країни. Перехід на ринкові відносини зробило негативний вплив на виробництво і споживання м'ясної продукції, в тому числі, на душу населення. Причинами таких наслідків було: не конкурентоспроможність вітчизняних виробників, руйнування централізованої системи постачання виробництва, падіння доходів населення і зниження купівельної спроможності, відсутність державного регулювання, демпінгові ціни поставленого імпортного м'яса.

Основний приріст виробництва м'яса в останні роки отримано за рахунок модернізованих потужностей промислового птахівництва, які забезпечують найбільшу рентабельність капіталовкладень і всієї виробничої діяльності. Наприклад, за даними Державної Служби статистики по Одеській області [2] щорічно обсяг переробки м'яса птиць зростає на 34-35 %. Вибір підприємств м'ясопереробної галузі Одеського регіону обумовлено передусім, що 3 % виробництва м'ясопродуктів у державі припадає на Одеську область. Але територіальні індекси виробництва сільськогосподарської продукції в Україні вищі за середньоєвропейські.

По оцінкам експертів у 2015 році очікується скорочення виробництва переробленого м'яса на ковбасні та інші вироби: очікується спад на 1-2 % у рік. Тому для покращення виробничої ситуації багатьом підприємствам слід дотримуватися стратегічних цілей формування асортименту продукції і підходити до формування виробничої програми з точки зору нових покупців, тобто

інноваційне її змінювати. На наш погляд, треба обсяги продукції у певних групах виробів зменшити, але збільшити кількість груп виробів. Внаслідок чого відбудеться збільшення обсягу виробництва нової продукції, та збільшення реалізації нової продукції, що призведе до підвищення прибутку на підприємстві: паштетів, террінів, сухих ковбас, ковбас з додавання горіхів та ін.

Список використаних джерел:

1. Василенко В. О. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 396 с.
2. Головне управління статистики в Одеської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od.ukrstat.gov.ua>

Даниленко Н. В.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

ИНОСТРАННЫЙ ОПЫТ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

Важной проблемой современного этапа развития экономики Украины является совершенствование управления организационно-экономического механизма инновационного развития в организациях. Только на этой основе можно достичь макроэкономической стабилизации и обеспечить экономический рост. Значимость проблемы возрастает с учетом современного состояния экономики Украины, который характеризуется кризисными явлениями, низкой конкурентоспособностью, недостаточным восприятием предприятиями нововведений. Одной из причин положения, что образовалось, является недостаточное внимание государственных органов на протяжении длительного периода времени к проблемам инновационной деятельности. На низком уровне находится использование прогрессивных технологий в большинстве отраслей экономики, что приводит к научно-техническому отставанию от развитых стран.

Актуальность темы заключается в том, что одной из главных задач современного этапа развития экономики Украины является преодоление кризиса, разработка и применение современных методов и форм управления организационно-экономического механизма инновационного развития, создание условий для его активизации и повышения эффективности. В то же время в рыночных условиях инновационная деятельность является основой для выпуска конкурентоспособной продукции, укрепление конкурентных позиций предприятий, повышение эффективности производства.

Различным аспектам данной проблемы посвящены работы многих отечественных и зарубежных ученых: П. Н. Завлина, С. М. Ильяшенко, А. К. Казанцева, Н. К. Коноваленко, В. Г. Мединского, П. Г. Перерыва, С. Ф. Покропивного, З. Л. Румянцевой, Н. А. Саломатина, В. М. Тимофеева, Л. Г. Шаршуковой, А. И. Яковлева, Б. Санта, Б. Твисса, И. Шумпетера и др.

Однако ряд вопросов этой сложной проблемы требует дальнейшего теоретического и практического обоснования. Задачей данной работы является изучить особенности использования зарубежного опыта механизма инновационного развития.

На сегодня в мире в рамках трех основных моделей инновационного развития: американской, европейской и японской сформировались достаточно полные и комплексные системы стимулирования различных этапов инновационного процесса, которые оперируют многими прямыми и косвенными инструментами стимулирования: начиная от этапа исследований и заканчивая этапом продвижения новых технологий, товаров и услуг на рынок. Опыт Европейского сообщества по вопросу координации инновационных политик отдельных стран-членов относительно создания единого научного и инновационного общеевропейского пространства видится наиболее интересным и поучительным для Украины [2].

Лидером мировой конкурентоспособности за многими рейтинговыми системами являются Соединенные Штаты Америки. Рассмотрим опыт этой страны в управлении инновационными процессами. Инновационная деятельность в США осуществляется с помощью государственного регулирования инновационных процессов. Эталоном фонда, который осуществляет финансирование фундаментальной науки и инновационной деятельности, является Национальный научный фонд США NSF. На сегодня NSF реализует такие программы [3, с. 185]:

- программа инновационных исследований малого бизнеса (Small Business Innovation Research, SBIR), которая помогает малому высокотехнологичному бизнесу находить заказы федеральных агентств, а также оказывает поддержку в формировании начального капитала. В данной программе государство вкладывает через свои федеральные агентства средства в начальную стадию высокорисковых проектов;
- гранты на поддержку связей науки с промышленностью (Grant Opportunities for Academic Liaison with Industry, GOALI);
- инновации и организационные изменения (Innovation and Organizational Change, IOC).

В Европе одним из лидеров в научном и инновационном развитии является Великобритания, правительство которой считает содействие развитию науки и инноваций своей стратегической целью. Экономическая политика Великобритании по активизации инновационной деятельности в стране осуществляется через разнообразные национальные и региональные программы поддержки инновационной активности, такие, как Mercia, Connect, Enterprise Fellowship Scheme, Medici.[1]

Нет сомнения, что путь Украины свой особый, учитывая чрезвычайно сложное политическое и экономическое состояние нашего государства, с одной стороны, и мощный интеллектуальный потенциал украинской нации – с другой стороны, возможно лишь создание нестандартной схемы реализации интеллекта граждан Украины для формирования национального богатства нашего государства. Прежде всего необходимо создать условия вхождения «критической массы» представителей интеллектуальной элиты к кругу лиц, которые принимают политические решения, поскольку неизбежно нужно разработать и принять стратегию инновационного развития Украины исходя из ее геополитических интересов и внутренних возможностей.

Необходимо сформировать систему финансирования инновационных процессов из всех возможных источников (государственного, кредитного, венчурного и других), направляя их в исследования и отрасли, которые в ближайшие десятилетия могли бы перевести Украину из аутсайдеров инновационного развития в лидеры. Это возможно, если ставка будет сделана на интеллект, как совершили в свое время Япония и Финляндия.

Список використаних джерел:

1. Москаленко О. М. Теоретико-методологічні основи обґрунтування теорії інновацій / О. М. Москаленко // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 20. – С. 70–80.
2. Перерва П. Г. Экономика и управление инновационной деятельностью : учебник / П. Г. Перерва, Н. И. Погорелов. – Х. : НТУ «ХПИ», 2009. – 1203 с.
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : монографія / А. А. Пересада. – К., 2002. – 472 с.

К. е. н. Добровольська О. В.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет (Україна)

ОЦІНЮВАННЯ ЗАСТАВИ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ

Одним із найпоширеніших у банківській практиці видів кредитного забезпечення є застава. Застава – це вид забезпечення кредитного зобов'язання, у силу якого кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставадавцем) забезпеченого заставою зобов'язання за кредитним договором одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами. Банк укладає з позичальником окремий договір застави, який є додатком до кредитного договору.

Відповідно до Закону України «Про заставу» предметом застави можуть бути [3]:

- майно та майнові права;
- майно, яке відповідно до законодавства України, може бути відчужено заставодавцем та на яке може бути звернено стягнення;
- майно, яке стане власністю заставодавця після укладення договору застави, у тому числі продукція, плоди та інші прибутки (майбутній урожай, приплід худоби тощо), якщо це передбачено договором.

Не можуть бути предметом застави [3]:

- національні культурні та історичні цінності, що перебувають у державній власності і занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання;
- вимоги, які мають особистий характер, а також інші вимоги, застава яких забороняється законом;
- об'єкти державної власності, приватизація яких заборонена законодавчими актами, а також майнові комплекси державних підприємств та їх структурних підрозділів, що знаходяться у процесі корпоратизації.

При передачі майна, майнових прав під заставу та їх відчуженні необхідно проводити незалежну оцінку. Обов'язкова незалежна оцінка об'єктів застави збільшує витрати на одержання кредиту тих позичальників, які раніше не користувалися послугами незалежних експертів.

Хоча, з введенням обов'язкової оцінки майна, яке передається під заставу, порядок встановлення вартості майна в договорі застави не змінився, оскільки законом передбачена обов'язковість використання вартості майна, визначеної в результаті проведення оцінки, в якості заставної вартості цього майна [2].

Заставну (ліквідну) вартість майна в договорі застави визначають сторони, які його укладають.

В банку встановлювати ліквідну вартість майна повинні спеціалісти, які мають кваліфікацію оцінювача. Оцінювач банку зможе об'єктивно перевірити звіт з оцінки майна незалежного оцінювача, а у випадку встановлення завищеної вартості майна здійснить власні розрахунки щодо визначення заставної (ліквідної) вартості майна.

Збільшення вартості об'єктів застави при проведенні незалежної оцінки здебільшого відбувається у зв'язку із відхиленням від методології оцінки заставного об'єкту. У випадку звернення стягнення на об'єкт застави, вартість якого завищено, можливість здійснення швидкої його реалізації в рахунок погашення зобов'язань боржника суттєво знижує. Аналіз багатьох звітів з оцінки майна незалежних оцінювачів, показує, що в них визначається ринкова, а не ліквідаційна вартість об'єкта оцінки. Основними факторами зменшення вартості майна при здійсненні застави можна назвати [1]:

- невизначеність кон'юнктури ринку на момент можливої реалізації об'єкта застави;
- ступінь зношеності об'єкта застави на момент можливої реалізації (незалежні експерти визначають вартість об'єкту на дату до укладення договору застави);
- витрати на тимчасове утримання об'єкту застави;
- витрати на підготовку майна до продажу;
- малий термін пошуку покупця та ін.

Виходячи з перелічених факторів банки зазвичай зменшують визначену ринкову вартість щонайменше на 30%, хоча не прораховане зменшення ринкової вартості є також не ефективним, тому доцільно було б використовувати при визначенні ліквідаційної вартості об'єкта застави запропоновану нами факторну методику. Дана методика дозволить банку об'єктивно оцінити заставну вартість об'єкта застави, та прослідивши динаміку визначити в середньому точніший відсоток, на який має коригуватися ринкова вартість.

Зміст факторної методики визначення ліквідної вартості об'єкта застави полягає в тому, що із всіх факторів, які впливають на розмір та структуру забезпечення виділяють найбільш значимі фактори, оцінюється ступінь їх впливу і виводиться залежність вартості забезпечення від виділених факторів.

Таким чином, банки повинні особливу увагу звертати на ліквідність предмета забезпечення, можливість оцінювання його вартості та швидкість реалізації,

що забезпечить для кредитора мінімізацію ризиків неповернення кредитних коштів та сплати процентів за користування кредитами позичальниками.

Список використаних джерел:

1. Петров Д. А. Кредитный риск-менеджмент как инструмент борьбы с возникновением проблемной задолженности / Д. А. Петров, М. В. Помазанов // Банковское кредитование. – 2008. – № 6. – С. 45–51.
2. Проектний аналіз: навч. посіб. / Рижигов В. С., Яковенко М. М., Латишева О. В. та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 384 с.
3. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2654-XII [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

Кінчак К. М., д. е. н. Грабчук О. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ТА РЯДУ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

На етапі формування та розвитку ринку страхування, зокрема лайфового, важливим є аналіз тенденцій у страховій діяльності країн з розвиненим ринком страхування життя. Останнім часом ринок страхування життя України поступово набирає обертів: нарощується обсяг страхових операцій, покращується якість страхового продукту, посилюється роль страхових компаній у розвитку національної економіки загалом. Хоча це зростання є досить повільним та нерівномірним, важливо з'ясувати потенціал розвитку ринку страхування життя та використати світовий досвід для нарощення обсягів відповідних фінансових ресурсів в країні.

Орієнтація на досвід та напрямки розвитку у відповідній сфері ряду європейських країн, зокрема, є корисним, враховуючу активне прямування України до асоціації з Європейським Союзом. Адже приведення страхової діяльності у відповідність з принципами, нормами та законами ведення страхового бізнесу в ЄС є невід'ємною умовою ефективної співпраці, покращення страхових стандартів, підвищення довіри населення та підприємців, зростання позитивного впливу страхової діяльності на економіку країни загалом.

Загальний обсяг страхових премій світу з 2011 до 2013 року виріс на 1,6%, при цьому, частка в них премій зі страхування життя протягом даних трьох років складала близько 57%. В Україні за цей час обсяг страхових премій зріс на 2,6%, однак частка премій зі страхування життя складала лише від 6 до 9%.

До країн з найбільшим надходженням страхових премій у 2013 році входили США (27,13% світових премій), Японія (11,45%), Великобританія (7,1%), Китай (5,99%) та Франція (5,49%). Вагомим є той факт, що частка премій зі страхування життя у загальному обсязі страхових премій цих країн склали відповідно 42%, 79,5%, 67,6%, 54,7% та 62,9%. Водночас в Україні страхові премії склали 0,08% світових премій, а частка премій від страхування життя 8,6%. Враховуючи, кількість населення України (44,29 млн чол.), Франції (66,26 млн чол.) та Великобританії (63,74 млн чол.), розуміємо, що частка премій зі страхування життя в Україні є незначною. Страхування життя в Україні є досить не розвиненим та не поширеним явищем, що потребує, перш за все, докорінних змін і перетворень у вітчизняному трактуванні ринкової економіки як такої. Високі показники премій зі страхування життя розвинених країн забезпечуються досить високим розвитком третього рівня пенсійної системи, тобто недержавного пенсійного забезпечення, що на вітчизняному ринку є рідким явищем.

Страхові премії, зосереджені у резервах страхових компаній є міцним та ефективним джерелом інвестицій в економіку країни. Отже, розвиток ринку страхування, та ринку страхування життя зокрема, є потенційним резервом значних фінансових впливів у вітчизняну економіку, що на даному етапі розвитку України, мали б силу важеля позитивних зрушень та перетворень у соціально-економічному розвитку держави. Таким чином, уряду необхідно зокрема:

- привести у відповідність вітчизняні принципи, стандарти, норми та закони функціонування ринку страхування життя до Директив ЄС;
- докорінно змінити пенсійну систему країни, перерозподіляючи відповідальність за пенсійне забезпечення на фізичних та юридичних осіб;
- здійснювати роз'яснювальну та просвітницьку роботу серед населення з питань необхідності та безпечності недержавних форм соціального та пенсійного страхування.

Таким чином, тенденції розвитку світового ринку страхування життя, дають змогу визначити пріоритетні напрямки розвитку страхування в Україні, яке, в свою чергу, є одним з ключових елементів ефективної моделі ринкової економіки, що застосовується у розвиненому світі.

Список використаних джерел:

1. Страхування життя в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uainsur.com/stats/life>
2. Insurance Fact Book [Електронний ресурс]/Insurance Information Institution – 2015. – Режим доступу : <http://www.iii.org/publications/international-insurance-fact-book-2015>

3. Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>
4. Директива Ради 92/96/ЄЕС «Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, які стосуються прямого страхування життя та про внесення змін до директив 79/267/ЄЕС і 90/267/ЄЕС (третя директива, яка стосується страхування життя)». ЄЕС; Директива, Правила, Міжнародний документ від 10.11.1992 № 92/96/ЄЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_186

Кірик М. А.

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана (Україна)*

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ПРИКЛАДІ США

Інноваційна система США включає в себе декілька елементів, які забезпечують активний розвиток НДДКР. Сьогодні експерти виділяють три взаємопов'язаних складових, які відповідають за наукові дослідження в рамках інноваційного процесу.

Першим елементом національної інноваційної системи можна назвати університети, багато з яких займають лідируючі позиції в світових рейтингах. Серед них виділяється вісім відмінних вищих навчальних закладів, які відносяться до «Ліги плюща» – Стенфордський та Гарвардський університети, Масачусетський технологічний інститут та ін.. більша частина досліджень в галузі фундаментальної та прикладної науки зосереджена саме тут. Університети США мають великі земельні володіння та значними фінансовими фондами, а також отримують фінансування на наукові дослідження від державного сектору. Крім того, за допомогою венчурних компаній університети можуть здійснювати трансфер технологій у промисловість. За рахунок високого рівня заробітних плат американські університети залучають найкращих професорів зі всього світу, багато з яких залишаються в США та отримують американське громадянство. Експерти відзначають, що значна частина як професорів, так і студентів американських університетів в галузі комп'ютерних досліджень є вихідцями з Китаю та Індії, а велика кількість професорів математики – вихідці з Росії, України та інших країн пострадянського простору[1]. Така структура національної інноваційної системи США дозволяє їм залучати спеціалістів, які досягають високих технологічних досягнень, та підтримувати лідерство у більшості галузей науки.

Другим елементом системи є національні лабораторії, великі інститути, зайняті яким-небудь напрямком прикладної науки. Наприклад, в стінах Лос-Аламоської лабораторії була розроблена атомна бомба. Окрім цього в США існують так звані Think tanks – науково-дослідні організації, які займаються як фундаментальними, так і прикладними дослідженнями. Яскравим прикладом такої організації є стратегічний дослідний центр RAND Corporation, який обслуговує інтереси американських державних відомств.

Третій елемент американської національної інноваційної системи – це інноваційні кластери, які історично сформувались на території США в останні декілька десятиліть, головна мета яких полягає у мотивації університетів, науково-дослідних центрів та компаній на створення та комерціалізацію інноваційних технологій. Такі кластери, як правило, виникають на базі територіальної концентрації спеціалізованих постачальників та виробників, пов'язаних технологічним ланцюгом.

Особливу увагу варто звернути на Silicon Valley, провідний технопарк США, часта якого становить 1/3 щорічного об'єму венчурних інвестицій[2]. На території цього комплексу знаходяться близько 7 тис. високотехнологічних компаній, які розробляють та виробляють програмне забезпечення, мікропроцесори та іншу продукцію сфери інформаційних технологій. Серед них є лідери в цій галузі, такі як Adobe Systems, Advanced Micro Devices, Apple Inc., Cisco Systems, Intel, Symantec та ін.

Одним з факторів, які сприяють виникненню інноваційного кластеру Silicon Valley, називають присутність Стенфордського університету і, як наслідок, наявність висококваліфікованих працівників, випускників цього університету. При цьому спеціалісти можуть змінювати місце роботи, не змінюючи місця проживання, оскільки на відносно невеликій території сконцентровані підприємства однієї галузі. Цей фактор також сприяє скороченню транспортних витрат підприємств, які виробляють високотехнологічну продукцію та програмне забезпечення.

До інших великих інноваційних кластерів варто віднести такі центри як місто Сіетл, Такома, Олімпія (штат Вашингтон) – аерокосмічна техніка, інформаційні технології; Мінеаполіс (штат Мінесота), Джексвіль (штат Флоріда) – медичне устаткування; Пітсбург, Акрон, Клівленд (штат Огайо та Пенсільванія) – технології «чистої» енергетики; Канзас-Сіті (штат Канзас) – біотехнології та сучасна хімія; Бостон (штат Масачусетс) – біотехнології; Остін, Далас (штат Техас) – напівпровідники та ін.[2].

Таким чином, існують три найбільш масштабних елементи науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності в США. По-перше, університети, головною заслугою яких в останні роки є не тільки підготовка спеціалістів в галузі високих технологій, але й створення та комерціалізація технологічних розробок. По-друге, національні лабораторії, які займаються, як правило, державними замовленнями. Та, по-третє, інноваційні кластери чи технопарки, характерною рисою яких є концентрація на певній території науково-дослідних центрів та високотехнологічного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Shapira P. US National Innovation System: Science, technology and Innovation Policy development [Електронний ресурс] / P. Shapira. – Режим доступу : <http://charry.iac.gatech.edu/beta/xoutline/htm>.
2. Мілевська Т. С. Моделі інноваційного розвитку економіки / Т. С. Мілевська // Бізнес інформ. – 2012. – № 7.

К. е. н. Клопов І. О.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КІНЦЕВИХ СПОЖИВАЧІВ ЕНЕРГІЇ

На сьогодні висловлюється цілий ряд різних точок зору відносно майбутнього світової енергетики, багато з яких, деколи, діаметрально розходяться між собою. Одні фахівці вважають, що залежність галузі від викопних видів палива навряд чи вдасться подолати, що обумовлює спрямованість науково-технічного прогресу у бік подальшого розвитку широко використовуваних в даний час технологій в області газової і вугільної генерації. Згідно іншої думки суспільство вже стоїть на порозі кардинального переосмислення місця і ролі відновлювальних джерел енергії, які при відповідній законодавчій, фінансовій, податковій та іншій підтримки із сторони, перш за все, держави зможуть зовсім скоро зайняти місце традиційної енергетики [2].

У перспективі 2015-2050 рр. світове кінцеве споживання енергії виросте в 1,30-1,68 рази, дещо випереджаючи споживання первинної енергії за рахунок підвищення ефективності використання енергії. Кінцеве споживання енергії формується трьома найбільшими секторами: виробничим (включаючи промисловість і сферу послуг), транспортним, комунальним.

Споживання первинної енергії в світовій промисловості складає в даний час 2,4 млрд т н.е. – більше третини всього кінцевого споживання енергії. До 2050 р. воно досягне 3,9-4,1 млрд т н.е. збільшившись в 1,6-1,7 рази. Основними напрямками підвищення енергоефективності в промисловості будуть використання вторинної сировини, мембранні технології і перехід до нетермічних способів активації реакцій в хімічній промисловості, застосування ультразвука (резонансне різання) і волоконних лазерів в металообробці (табл. 1).

Споживання палива в комунальному секторі в світі складає 3,0 млрд т н.е., або більш третини кінцевого споживання. До 2050 р. воно досягне 3,9-4,9 млрд т н.е., збільшившись в 1,3-1,6 рази. Світове споживання енергії для опалювання, вентиляція і кондиціонування складає 3,4 млрд т н.е. (40% кінцевого споживання). Електроспоживання в системах освітлення складає приблизно 3,6 трлн кВт/г, або 19 % світового споживання електрики. Споживання електроенергії побутовими приладами в будівлях складають на 2014 рік 6,3 трлн кВт/г (без урахування освітлення), або близько 30 % всієї споживаної електроенергії в світі.

Таблиця 1. Основні інновації у сфері кінцевого споживання [1]

Промисловий сектор	Комунальний сектор	Транспортний сектор
Зрілі технології		
Використання вторинної сировини	Оптимізація теплопостачання	Вдосконалення двигунів внутрішнього згорання
Управління енергоспоживанням	Підвищення ефективності електроніки і електротехніки	Оптимізація енергоспоживання технічними системами
Технології, що формуються		
Мембранні технології, нетермічні способи активації хімічних реакцій	Люмінесцентні лампи, світлодіоди, системи управління освітленням	Біопаливо другого покоління
Нові методи металообробки	Концепції «Енергоефективний будинок» і «Енергоефективне місто»	Гібридні автомобілі. Електроавтомобілі

Основними інноваційними напрямками розвитку в комунальному секторі будуть оптимізація теплопостачання, люмінесцентні лампи, світлодіоди білого кольору, розповсюдження систем управління освітленням, підвищення ефективності побутових приладів. Крім того, важливу роль гратимуть комплексні рішення в комунальному секторі – концепції «енергоефективного будинку» (включаючи як «пасивний будинок», так і «активний будинок») і «енергоефективного міста».

Споживання первинної енергії на транспорті складає 2,2 млрд т н.е., або 25% кінцевого споживання, 95% енергоспоживання транспортом забезпечується за рахунок нафтопродуктів, 48% палива споживається легковими автомобілями, 17% – важкими вантажними, 13% – повітряним транспортом, 9% – легкими комерційними автомобілями (без міжнародного бункерного палива).

Залежно від сценарію розвитку світової енергетики можливе як значне зростання (у 1,8 разу), так і слабке скорочення споживання (на 10 %). Основними інноваційними напрямками розвитку в транспортному секторі будуть вдосконалення двигуна внутрішнього згорання і підвищення ефективності систем кондиціонування і гальмування, електромобілі і гібридні автомобілі, перехід від біопалива першого покоління (на основі сільськогосподарських культур) до біопалива другого покоління (на основі целюлози) і далі – до біопалива третього покоління на базі спеціальних водоростей.

Розповсюдження електромобілів в даний час стримується їх високою вартістю і обмеженим пробігом без заряджання. Створення ефективних акумуляторів, яке очікується до 2020 р., приведе до зниження попиту на нафтопродукти, зростанню попиту на електроенергію і зміни режиму навантаження. Зростання частки гібридних і електричних видів транспорту вимагає зростання споживання літєвих батарей і ряду рідкоземельних металів (ніобій, реній, тантал).

Ефективна реалізація вказаних напрямів перспективного розвитку енергетики зумовлює необхідність внесення істотних коректив в практику управління інноваційними процесами в галузі. Широта і міжгалузевий характер інноваційних розробок, що супроводжуються високим рівнем складності, капіталоемності і суспільна значущість їх проведення зумовлюють необхідність консолідації зусиль, не тільки в рамках енергетичних компаній або навіть національних енергетичних систем, але і в глобальних масштабах.

Список використаних джерел:

1. Тренды и сценарии развития мировой энергетики в первой половине XXI века / Белогорьев А. М., Бушуев В. В., Громов А. И. и др. – М. : ИД «ЭНЕРГИЯ», 2011. – 68 с.
2. Садриев А. Р. Перспективы инновационного развития электроэнергетики / А. Р. Садриев // Экономика и управление. – 2010. – № 11. – С. 49–52

Кошевий М. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ФОРМУВАННЯ НАУКОЄМНИХ ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР
ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
НАУКОЄМНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Важливою умовою повноцінного економічного зростання України є розвиток наукоємних галузей і виробництв, а також доступ до світових ринків високотехнологічної продукції та науково-технічної інформації. Для модернізації вітчизняної економіки необхідно переоснастити підприємства та виробництва на основі досягнень НТП, впровадити новітні інноваційні розробки у практичну діяльність підприємств.

В даний час основні еволюційні процеси обумовлені головним чином розвитком наукоємних технологій. Особливістю сучасного етапу економічного та технологічного розвитку є те, що результати наукових досліджень надзвичайно швидко перетворюються в конкретні технологічні напрямки.

Для того щоб сформувати такий технологічний прорив, необхідні значні фінансові ресурси. Досвід останніх років показує, що інтеграційні процеси у високотехнологічному бізнесі йдуть надзвичайно високими темпами. Компанія Boeing перетворилася на транснаціональну корпорацію і зараз об'єднує більше половини потенціалу Америки в цій сфері. Це єдина вертикальна структура, яка забезпечує велику корпоративну систему управління таким складним бізнесом, як авіація, космос і озброєння. Аналогічний процес зараз спостерігається в Європі. Європейський концерн European Aeronautic Defence and Space Company (EADS), організований влітку 2000 р., також являє собою єдину вертикальну корпорацію, яка об'єднує капітали таких фірм, як Aerospatiale Matra SA (Франція), Construcciones Aeronauticas SA (Іспанія), Daimler Chrysler Aerospace AG (Німеччина) і ряду інших [2].

Очевидно, що така інтеграція дозволяє консолідувати зусилля компаній на розробці загальної стратегії, на підтримці та просуванні продукту, сервісі, впровадженні нових інформаційних технологій підтримки життєвого циклу наукоємної продукції. Для того щоб конкурувати з провідними світовими компаніями необхідно вирішити цілий комплекс проблем.

У сформованій ситуації джерелами економічного зростання можуть стати наукоємні інтегровані структури, основною конкурентною перевагою яких є проведення повного циклу робіт: від наукових досліджень і створення

дослідних зразків до поставки та подальшого експлуатаційного супроводу [1]. Основними формами інтеграції можуть стати державні корпорації, корпорації з високою часткою державної участі, розвиток сучасних економічних кластерів. Мотивацією створення останніх є спільність цілей діяльності, взаємодоповнюваність, доступність необхідної інформації, наявність інфраструктури та географічне положення. Їх створення сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, динамічному економічному зростанню, диверсифікації не тільки підприємств, що входять в кластер, а й регіону в цілому. Ще однією формою інтеграції можуть стати технопарки, які представляють собою активну форму територіальної інтеграції науки, освіти та виробництва у вигляді об'єднання наукових організацій, навчальних закладів, виробничих підприємств з метою прискорення розробки та застосування науково-технічних та техніко-технологічних досягнень.

Різноманітність форм інтеграційних утворень пов'язана з різними рівнями економічної системи. Так на національному рівні метою створення наукоємних інтеграційних структур є реалізація стратегії інноваційного розвитку України, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, забезпечення національної безпеки.

На галузевому рівні формування і діяльність великих вертикально інтегрованих структур, які об'єднують підприємства конкретної наукомісткої галузі дозволяє підвищувати конкурентоспроможність наукомістких галузей, збільшувати обсяги НДДКР, прискорювати впровадження нової техніки та новітніх технологій у виробництво, забезпечувати перехід вітчизняної економіки на шостий технологічний уклад.

На регіональному рівні наукоємні інтегровані структури здатні забезпечувати конкурентоспроможність регіону, стабільну соціально-економічну ситуацію в регіоні, зростання доходів регіонального бюджету, розвиток малого та середнього бізнесу.

На кожному з рівнів є свої цілі, завдання, особливості формування структури інтеграційних утворень. Їхня взаємодія по вертикалі дозволить реалізувати механізм економічної модернізації національної економіки в цілому.

Наукоємні інтегровані структури мають стати «точками зростання» нових наукових напрямів, виконавцями державних замовлень на розробку та виробництво інноваційної продукції. Завдяки їх діяльності існує можливість нарощувати потенціал висококваліфікованих кадрів, створення сучасної інфраструктури. Це особливо актуально в період кризи, коли змінюється співвідношення

впливу різних галузей на економіку країни. Наукоємні інтеграційні структури у взаємозв'язку з дієвим механізмом державного регулювання та підтримки інноваційних процесів здатні позитивно вплинути на економічний стан регіонів, на конкурентоспроможність країни в цілому. Обсяги та якість інноваційних продуктів і технологій, створених в інтегрованих структурах, дозволять вітчизняній економіці зайняти гідне місце в системі світового господарства.

Список використаних джерел:

1. Хрусталеv О. Е. Формирование интегрированных структур в наукоемком производственном комплексе / О. Е. Хрусталеv // Аудит и финансовый анализ. – 2012. – №1. – С. 1–7.
2. Попович Л. Г. Интегрированное управление финансово-хозяйственной деятельностью наукоемких предприятий оборонно-промышленного комплекса: концепция, методы, модели / Л. Г. Попович // Аудит и финансовый анализ. – 2009. – №2. – С. 5–34.
3. Кошевой Н. Н. Создание научно-производственных холдингов для обеспечения развития наукоемких производств в промышленном секторе экономики / Н. Н. Кошевой // Развитие экономической науки: прошлое, настоящее, будущее: Сб. науч. работ участников Междунар. науч.-практ. конф. (г. Санкт-Петербург, 23 февраля 2013 г.). – СПб. : Научная организация «Северо-западная организация экономического развития», 2013. – С. 37–41.

К. е. н. Крисак А. І.

Луцький національний технічний університет (Україна)

КОДЕКС ФАХІВЦЯ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКА ТА ГЕОДЕЗИСТА ЯК ПІДґРУНТЯ СТАНОВЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.

Сталість розвитку земельних відносин має бути забезпечена за допомогою високоефективних еколого-економічних та соціально-інституціональних заходів щодо використання, володіння та розпорядження, всебічної охорони та розширеного відтворення земельних ресурсів, які сприятимуть розв'язанню продовольчої проблеми в країні, зняттю соціальної напруги населення, капіталізації земельно-ресурсного потенціалу.

Притримуємось думки, що сталий розвиток слід забезпечувати як на найвищому рівні суспільних відносин, так і на регіональних рівнях та в конкретних сферах виробництва, зокрема в земельних відносинах. Головний шлях до цього – екологізація виробництв та регуляторна роль держави при вирішенні соціально-виробничих проблем.

Одним із перспективних напрямів вдосконалення соціальної ефективності земельних відносин є розробка та впровадження у виробничу діяльність

спеціалістів земельної сфери кодексу фахівця землевпорядника та геодезиста, який регулюватиме організаційно-правові засади, професійну якість робіт та послуг, поведінку працівників у цій галузі.

Розробка кодексу фахівця землевпорядника та геодезиста для земельної сфери матиме державно-суспільну цінність, адже визначатиме провідні принципи культури, поведінки, а також соціальну спрямованість земельних відносин. І саме від високої професійності та моральності фахівців землевпорядників та геодезистів залежить, як у соціальних прошарках формуватимуться етичні відносини між різними групами землекористувачів, землевласників та створюватиметься підґрунття для управлінської еліти у відповідних інституціях.

В ході професійної діяльності землевпорядників та геодезистів виникає цілий спектр різноманітних ситуацій, які зумовлюють потребу в більш дієвій системі контролю за моральними діями фахівців даної сфери.

Професійна відповідальність є вагомим складовою державотворчих процесів на шляху до демократії. Еліта – вибрана верства суспільства, яка покликана виконувати в ньому ряд функцій: бути взірцем, навчати, управляти, спілкуватися з народом. Вона зможе мати довіру перед народом тільки тоді, коли буде професійно, високоморально виконувати ці функції, тобто буде відповідати за свої обіцянки в суспільстві [1]. Тому, до повноважень фахівців землевпорядників та геодезистів віднесено питання ефективного регулювання земельних відносин та попередження порушень норм чинного земельного законодавства України.

На сьогоднішній день кадрове забезпечення у сфері топографо-геодезичної та картографічної діяльності здійснюється у відповідності Закону України «Про топографо-геодезичну та картографічну діяльність». Професійною топографо-геодезичною діяльністю можуть займатися громадяни, які мають спеціальну вищу освіту, отримали кваліфікацію інженера-геодезиста або інженера-землевпорядника, склали кваліфікаційний іспит та одержали сертифікат [2]. На підприємствах та установах різних форм власності для фахівців землевпорядного та геодезичного профілю розробляються посадові інструкції. Але кодексу фахівця землевпорядника та геодезиста не існує.

Погоджуємось із твердженням Марії Пірен, яка вважає, що якість еліти залежить від того наскільки вона «прозора», відкрита для найбільш активних, освічених, здібних до інновацій людей та прошарків суспільства, а також від того, чи мають місце перепони на шляху вертикальної соціальної мобільності

для випадкових людей, морально нечистих, тобто чи насправді в еліту потрапляють найбільш гідні в інтелектуальному плані люди [1]. Отже, надання якісних послуг, які задовольняють потреби клієнта і відповідають нормам чинного законодавства мають бути основою професійної характеристики фахівців землевпорядників та геодезистів.

Як феномен у земельній сфері відбувається становлення управлінської еліти, для якої кодекс фахівця землевпорядника та геодезиста буде підґрунтям формування землевпорядної інтелігенції, соціалізації суспільства щодо земельних відносин та перспективним напрямом розвитку галузі.

Список використаних джерел:

1. Пірен М. І. Політико-управлінська еліта України: соціально-психологічний аналіз : монографія / М. І. Пірен. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – 424 с.
2. Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 5-6, ст. 46; 2003 р., № 27, ст. 209, № 30, ст. 247; 2006 р., № 22, ст. 184, ст. 199; 2010 р., № 18, ст. 136; 2011 р., № 11, ст. 69).

Кузь А. О., к. психол. н. Крупський О. П.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Інтернет відіграє сьогодні ключову роль у розвитку ринкової економіки. Останнім часом досягнення підприємницьких, рекламних і маркетингових цілей та задач стало неможливим без активного використання Всесвітньої мережі.

Бурхливий розвиток Інтернету у всьому світі зробив його ефективним бізнес-середовищем. Він дає змогу рекламувати, продавати та купувати продукцію, здійснювати платежі, обмінюватися і знаходити інформацію і т.д. Саме це і призвело до появи такого явища як електронний бізнес.

В свою чергу, електронний бізнес України знаходиться лише на зародковій стадії, хоча у більшості розвинених країн світу електронна торгівля існує вже давно і займає значну долю в загальній торгівлі. Незважаючи на це, електронний бізнес в Україні має тенденцію до швидкого розвитку і росту (рис. 1).

Головна причина цього відставання полягає у відносно нещодавньому проникненні Інтернету. Біля 50% населення України користуються мережею Інтернет, коли у Європі цей показник вищий на 15% [1].

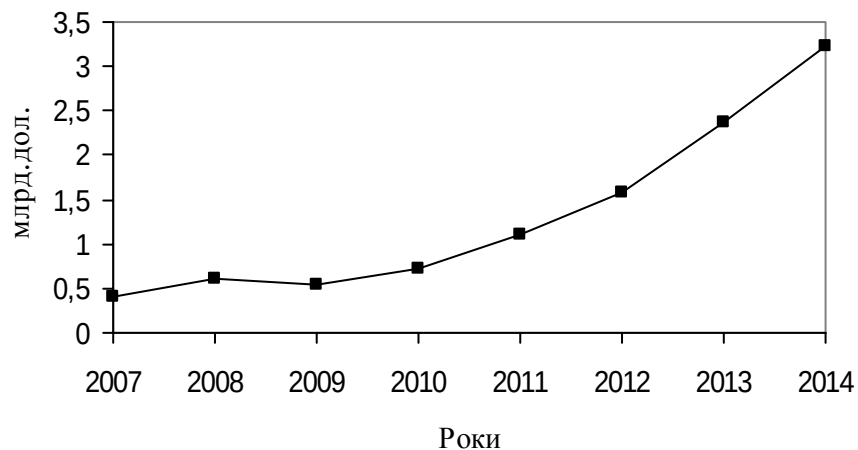

Рис. 1. Тенденція зміни об'єму інтернет-торгівлі в Україні [2]

Не дивлячись на цю стрімку динаміку, в структурі торгівлі України інтернет-торгівля займає лише 1,5%. Для порівняння, у Великобританії цей показник – 13%, середній показник у світі – 10% [3].

Згідно дослідженню сайту [4] найбільша кількість представників електронного бізнесу знаходиться у Києві (32,3%), Харківській (10,8%) і Дніпропетровській областях (10,8%). Трохи менше – в Одеській області (7,1%).

Сьогодні в Україні діє біля 8 тисяч інтернет-магазинів, серед яких лише у трьохсот товарообіг більш-менш значний. Це пов'язано з тим, що невеликі учасники цього ринку не завжди можуть правильно інвестувати кошти в ефективний маркетинг, логістику та інфраструктуру. Великі інтернет-магазини, як правило, продають електроніку та побутову техніку.

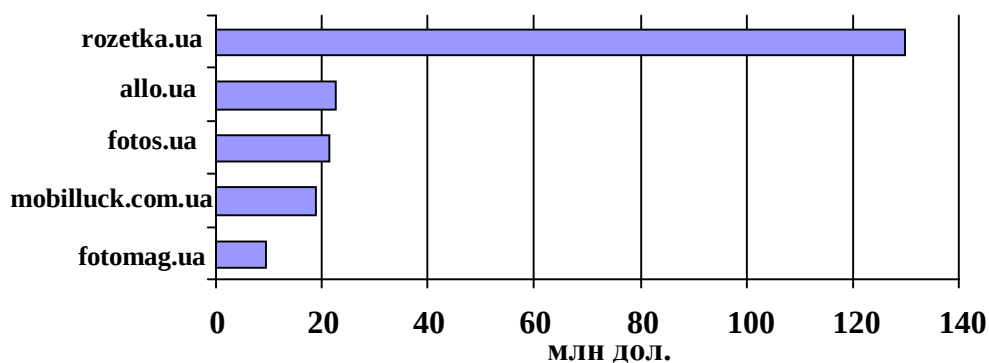

Рис. 2. Дохід найбільших інтернет-магазинів України [1]

Показником, що відображає готовність країн використовувати можливості, які надаються інформаційними і комунікаційними технологіями, а також переваги та недоліки в інформаційно-технологічному відношенні, є Індекс мережевої

готовності (*Networked Readiness Index*) [5]. Він вимірює рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій держав за 71 параметром. Найкращі показники у Фінляндії – 6.04; Сінгапуру – 5.97 і Швеції – 5.93. Російська Федерація знаходиться на 50-му місці з балом 4.30; Молдова – на 77-му з балом 3.89. Україна знаходиться на 81 місці (із 148) з оцінкою 3.87 [6].

Існують такі фактори, що негативно впливають на розвиток українського електронного бізнесу: відсутність законодавчої бази; система електронних платежів майже не розвинена на всеукраїнському рівні; відсутність Інтернету в деяких регіонах.

Одним із основних стримуючих факторів розвитку електронного бізнесу в Україні є недовіра громадян до здійснення купівлі через Інтернет. Дослідження показують, що 53% населення України вважають покупки через Інтернет ризикованими. Для вирішення деяких проблем в електронному бізнесі України можна запропонувати наступні кроки: необхідно підвищити рівень комп'ютерної освіченості серед молодого покоління і людей, по своїй професії далеких від використання комп'ютера; необхідно впровадження економних і дешевих технологій, засобів та послуг; необхідна система реально працюючих і прозорих пільг для виробників технологій, провайдерів та споживачів; необхідно скоротити та ліквідувати відставання України від розвинених країн у формуванні та користуванні телекомунікаційною інфраструктурою; створити регулюючу законодавчу базу.

Таким чином, в Україні щодо електронного бізнесу існує позитивна тенденція, з'являються нові учасники ринку з достойними показниками доходу. Але наявні проблеми значно гальмують його розвиток. Якщо не брати до уваги досить складну економічну ситуацію, в Україні є всі передумови, щоб онлайн-торгівля наблизилась до прийнятних на Заході стандартів. Але за умови, що учасники ринку будуть намагатися покращити враження своїх клієнтів від інтернет-шопінгу.

Список використаних джерел:

1. Матеріали електронного журналу «Форбс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua>
2. Матеріали інформаційного сайту компанії «Reclamare» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reclamare.ua>
3. Матеріалу блогу «Netpeak Blog» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.netpeak.ua>
4. Портрет українського інтернет-торговця в 2014 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-commerce.com.ua>
5. Матеріали електронної енциклопедії «Вікіпедія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// wikipedia.ua](http://wikipedia.ua)
6. The Global Information Technology Report 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://weforum.org>

Кукурудзяк Л. В.

Вінницький коледж Національного університету харчових технологій (Україна)

**НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Посилення нестабільності зовнішнього середовища потребує здійснення підприємством безперервних інноваційних процесів. Інноваційна діяльність вимагає нових знань про ринки, продукцію, технології, ресурси і т. д., що виводить нематеріальну складову в діяльності підприємств на якісно новий рівень. Нематеріальні активи виступають основним об'єктом управління в інноваційному розвитку підприємств та є джерелом створення конкурентних переваг.

Мета дослідження полягає в оцінці інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості Вінницької області та місцем в ній нематеріальної складової, що визначає необхідність формування нового підходу до управління нематеріальними активами підприємств.

Експансія нововведень на сучасному етапі розвитку вимагає нових підходів до управління саме нематеріальними активами підприємств. Вміння продукувати нові ідеї, впроваджувати їх у виробничі, організаційні та управлінські процеси дозволить підвищити науково-технічне забезпечення підприємств та їх рівень конкурентоспроможності.

У Вінницькій області в 2013 р. інноваційну діяльність здійснювали 55 підприємств, це на 8 більше ніж у 2011 р. та на 5 в порівнянні з 2012 роком, а їх частка у кількості обстежених підприємств зросла з 15,8% 2011 р., 18% – 2012 р. до 19,4% . На переробну промисловість припадає 99,3% від загальної кількості інноваційно активних підприємств Вінницької області, з неї на виробництво харчової продукції, напоїв та тютюнових виробів припадає 35,3%, що 9,8% більше ніж на машинобудівні підприємства [1, с. 94].

Загальна кількість інвестицій у інноваційну діяльність підприємств у 2013 році склала 694,9 млн грн. На придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 690,5 млн грн, що складає 99,4% від загального обсягу. На фінансування внутрішніх науково-дослідних розробок – 1,0 млн грн, зовнішніх – 0,8 млн грн, що відповідно складає по 0,1% від загального обсягу інвестицій [1, с. 99].

За 2011-2013 роки інноваційною діяльністю займалися 72 підприємства, 78% з яких вкладали кошти в придбання машин, обладнання та програмного

забезпечення, 22,2% займались підготовкою та навчанням персоналу, 16,7% здійснювали внутрішні науково-дослідні роботи [1, с. 94].

Щодо передових виробничих технологій, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалось 28 підприємств і організацій Вінницької області. У 2013 році на створені об'єкти інтелектуальної власності було видано 26 охоронних документів, з них: 7 на винаходи та 19 на корисні моделі [1, с. 116]. Більшість половини з них використовується на підприємствах переробної промисловості. Загалом на підприємствах області використовували 233 передові виробничі технології, що на 16,5% більше ніж у попередньому році.

У 2013 році 11 підприємств області використовували у виробництві об'єкти права інтелектуальної власності: 14 винаходів, 179 корисних моделей, 43 промислових зразки [1, с. 116]. Окрім того 4 організації області за звітний період використали 99 раціоналізаторських пропозицій, чисельність авторів цих пропозицій становила 77 осіб [1, с. 134]. Як свідчать результати досліджень найбільша частка нематеріальної складової в інноваційній діяльності підприємств області зосереджується в харчовій промисловості і виникає необхідність управління нематеріальними активами з метою підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств та їх ринкової вартості.

В. І. Щелкунов та Г. В. Жаворонкова [2] відзначають необхідність створення відокремленої системи управління нематеріальними активами у зв'язку з широким спектром форм та видів інтелектуальної власності підприємства, розширенням функцій управління нематеріальними активами, значною кількістю структурних підрозділів підприємства, що приймають участь в управлінні такими специфічними активами, рівнем росту ризиків у зв'язку з недобросовісною конкуренцією.

Д. М. Куніна [3, с. 210–218] звертає увагу на те, що нематеріальні активи виступають основою ефективної інноваційної діяльності підприємств, де відзначається, що різні групи нематеріальних активів мають різний вплив на інноваційну діяльність підприємства. Новий підхід до управління взаємопов'язується з «ефектом мультиплікації» суть якого в визначенні оптимального терміну використання, протягом якого на основі вже існуючих об'єктів нематеріальних активів доцільно створювати новий ряд нематеріальних активів.

З метою використання інноваційних підходів до управління та нематеріальних активів, як стратегічного ресурсу, пропонуємо створити модель інтелектуальної системи управління нематеріальними активами на основі моніторингу та підходів об'єктно-орієнтованого аналізу. Особливістю запропонованої

системи управління є можливість швидкого реагування, аналізу та допомоги прийняття певних управлінських рішень в умовах швидкої зміни внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Наукова та інноваційна діяльність у Вінницькій області 2013 : стат. збірник / за ред. Рибалко С. – Вінниця : Головне управління статистики у Вінницькій області, 2014. – 168 с.
2. Корпоративне управління в Україні: інтелектуальний капітал, персонал, якість : монографія / за ред. В. І. Щелкунова, Г. В. Жавронкової. – К. : Наукова думка, 2010. – 615 с.
3. Куніна Д. М. Нематеріальні активи як основа ефективної інноваційної діяльності промислових підприємств / Д. М. Куніна // Економічний простір. – №80. – 2013. – С. 210–218.

Лебідь К. П., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницька область – регіон високого інноваційного потенціалу дружніх до людини технологій. Аграрна направленість промисловості області, переважання сільського населення над міським є визначальними особливостями області. Ці фактори повинні бути основними елементами переваги перед іншими регіонами України і мають стати визначальними для створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату. Виходячи з цих природних і соціальних особливостей, такий сценарій розвитку області передбачає надання переваги розвитку агропромислового сектора та залучення в цей сектор новітніх технологій, необхідних для покращання умов праці людини, зниження техногенного навантаження на природу, створення екологічно чистих продуктів, відтворення екологічної рівноваги в біосфері області. Такий напрям технологій можна назвати «дружнім» до людини. Щоб область не стала економічно залежною, як сировинний придаток до індустріально-розвинених областей, залучення інвестицій буде проводитись з врахуванням пріоритетів, які передбачають впровадження нових організаційних форм кооперації в аграрно-промисловому бізнесі [1]. Економічна природа інноваційної діяльності полягає у тому, що інновація є чинником економічного зростання, способом і стимулом розвитку підприємництва. Під інноваційною діяльністю розуміють усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові і комерційні дії, що реально призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. До інноваційної діяльності належать

також дослідження і розробки, не пов'язані прямо з підготовкою конкретної інновації. Під інновацією треба розуміти введення у використання будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу діяльності підприємства, організацію робочих місць або зовнішніх зв'язків. Використання інноваційних продуктів і технологій має скласти основу конкурентної боротьби як на світовому, так і на вітчизняному ринках. На сучасному етапі посилюється конкуренція і підвищуються вимоги споживачів, тому постійні нововведення мають стати одним із чинників отримання конкурентних переваг. Досвід промислово розвинених країн свідчить про те, що підприємства, здійснюючи інноваційну стратегію, нарощують обсяги виробництва та реалізації, підвищують продуктивність праці, і, як наслідок, збільшують прибутки. Потреба в постійному оновленні асортименту продукції та технології її виготовлення змушує вводити наукові й проектні розробки в систему діяльності підприємств, орієнтуючи їх на прискорення інноваційних процесів. Подальше зміцнення економічного потенціалу України висуває нові вимоги до забезпечення конкурентоспроможності її регіонів як на внутрішньому, так і міжнародних ринках товарів і послуг. Тому завдання створення стійкої регіональної соціально-економічної системи, зорієнтованої на найповніше задоволення потреб населення, потрібно зважувати на основі нарощування ресурсного потенціалу шляхом впровадження інноваційної моделі розвитку регіонів, зокрема Вінниччини [2].

У 2010 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 45 підприємств, що на 15,4% більше, ніж у 2009 р., а їх частка у кількості обстежених підприємств збільшилася з 12,2 до 14,7%. Найбільша кількість інноваційно активних підприємств припадає на переробну промисловість (93,3% від кількості інноваційно активних підприємств по області), з неї – на машинобудування та виробництво харчових продуктів та напоїв (по 31,1%). Загальний обсяг інноваційних витрат на технологічні інновації склав 90,1 млн грн. Найбільша частка витрат (97,8%) була здійснена підприємствами переробної промисловості. Основний напрямок інноваційної діяльності – це розробка і впровадження у виробництво нових технологічних процесів та впровадження інноваційних видів продукції. Оновленням продукції займалися 54,1% інноваційно активних промислових підприємств, з них 13,5% впроваджували нові види машин, устаткування, приладів та апаратів, 59,5% впроваджували нові технологічні процеси. За цей період освоєно виробництво 65 видів інноваційної продукції, з яких 10 (15,4%) – це нові види техніки. В 2010 р. було впроваджено 39 нових

технологічних процесів, з яких 13 є маловідходними, ресурсозберігаючими, придбано 19 нових технологій. Серед інноваційно активних підприємств 32 реалізовували інноваційну продукцію. Для 14 (43,8%) з них продукція була новою тільки для підприємства, для 23 (71,9%) – новою для ринку. За 2010 рік виручка, яка отримана від реалізації інноваційної продукції, становить 309,2 млн грн, що складає 2,0% від загального обсягу реалізованої промислової продукції [3].

Тож Вінницька область займає середні показники в Україні за загальним рівнем господарського розвитку, поступаючись індустріалізованим регіонам сходу, але випереджаючи більшість центральноукраїнських та західноукраїнських областей.

Список використаних джерел:

1. Козловський С. В. Стратегічний аналіз розвитку регіональних економічних систем [Електронний ресурс] / С. В. Козловський. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=178>.
2. Шарко В.В. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств Вінниччини / В. В. Шарко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – №5, Т4. – С. 141–146.
3. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>

Лозицький Я. Р., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Запорізька область входить до числа регіонів України, які складають основу її економічного і інтелектуального потенціалу. В області зосереджені практично всі основні галузі промисловості, серед яких провідне місце посідають електроенергетика, металургія, машинобудування, металообробка та хімічна промисловість. І тому основа інноваційної діяльності в області направлено на розвиток промисловості.

Інноваційний розвиток Запорізької області сьогодні знаходиться на недостатньому рівні і потребує певних перетворень. Виокремлюються такі проблеми сучасного інноваційного розвитку Запорізької області [1].

1. Недостатність фінансування і, як наслідок, незабезпеченість матеріально-технічною базою, дефіцит кадрів тощо. Спеціалізація регіону зумовлює той факт, що основна частина загального обсягу асигнувань припадає на технічні

науки (81,6%), а також надається організаціям багатогалузевого профілю (15,3%). Більшість інвестицій (88,5% – загальних коштів, 96% – іноземних) спрямовано на науково-технічні розробки, які дають прямий, швидкий економічний та соціальний ефект. Тому частина фінансування фундаментальних досліджень, які мають довгостроковий характер і не завжди дають результат (прибуток одержується в 55,6% випадків), залишається найменшою (3%). Враховуючи ту обставину, що 72,2% витрат на виконання фундаментальних досліджень покривають кошти держбюджету (вони також є джерелом фінансування 44,1% прикладних досліджень, 0,2% науково-технічних розробок і 1,5% науково-технічних послуг), стає зрозумілим, що така ситуація повинна викликати стурбованість з приводу дефіциту фінансування щодо перспектив розвитку вітчизняної науки.

2. Нездатність окремих підприємств здійснювати розроблення та впровадження інноваційної продукції власного виробництва у зв'язку зі значною вартістю науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також недостатньою фінансовою підтримкою з боку держави. Хоча багато провідних підприємств, які є основними виробниками інноваційної продукції, мають власні науково-дослідні установи, створюючи істотну конкуренцію для спеціалізованих інноваційних фірм, все ж таки питання про державну підтримку запропоновано вважати відкритим і особливо важливим.

3. Недосконалість законодавчої бази. З одного боку, про актуальність проблеми та зацікавленості держави в їх вирішенні свідчить наявність значної кількості нормативних документів: Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, Закон України «Про інноваційну діяльність», а з іншого боку, спостерігається неузгодженість різних документів, що регламентують відміну окремих статей законів підзаконними актами тощо.

Водночас, в області наявний значний потенціал для подальшого інноваційного розвитку, що обумовлює такі перспективи за умови державного сприяння [2].

1. Вдосконалення нормативної бази, зокрема – підвищення підтримки з боку місцевих органів влади. Так, наприклад, в області розроблена та прийнята цільова економічна програма інноваційного розвитку на 2008–2012 рр. Її метою є створення інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, ефективне використання науково-технічного потенціалу шляхом створення в регіоні інноваційних під-

приємств. Хоча такі програми існують слід приділити більше уваги оцінюванню їх ефективності.

2. Міжнародна співпраця з питань наукової та фінансової підтримки відповідних розробок, що є однією з умов ефективного розвитку інноваційного потенціалу. Залучення фінансування можливе як через зарубіжні фонди та компанії з управління активами, так і шляхом посилення інституційної, культурної та фінансової основи конкурсного грантового фінансування. Отримуючи конкурсні гранти, університети та інші організації стають науковими центрами не за адміністративного розпорядження, а на основі досягнень і винахідливості їх співробітників.

3. Важливу роль відіграє виробнича кооперація з іншими державами, яка останніми роками набула стрімкої динаміки в світі. Необхідно зберегти та розвивати в майбутньому коопераційні зв'язки з іншими державами в галузях з найбільш високим рівнем інтеграції – машинобудуванні (енергетичному, хімічному, важкому, електронному), авіа- та автобудуванні, радіотехнічній і мікроелектронній промисловості.

4. Важливою є також міжрегіональна співпраця, особливо на базі кластерних утворень. Можна виділити у Запорізькій області декілька провідних секторів, які в найближчій перспективі мають одержати інтенсивний розвиток: металургія і металообробка; теплоенергетика; машинобудування (авто-, сільхоз-, приладо-); надання професійних послуг (бізнес-послуги, освіта, логістика); будівництво; екологія і переробка відходів; туризм і виробництво сувенірів; виробництво одягу та взуття; охорона здоров'я (біофармацевтика, медичне устаткування); харчова промисловість; тваринництво, рибальство, рослинництво, бджільництво, садівництво та виноробство.

Для подолання проблем браку фінансування, незабезпеченості матеріально-технічною базою, дефіциту кадрів необхідно є інтеграція, об'єднання, кооперація всіх складових науково-технічного потенціалу в різних секторах наукової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Негода О. В. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку промислового сектору Запорізької області / О. В. Негода // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2013. – № 5. – С. 109–112.
2. Антонюк Д. А. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку промислового регіону (на прикладі Запорізької області) / Д. А. Антонюк, К. І. Антонюк // Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ» : зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 9. – С. 397–403.

Лотоцький Б. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Глибока й масштабна інформатизація людської діяльності сприяє суспільному розвитку, процесам оперативного розповсюдження інформації, взаємної інтеграції виробництва, науки, культури й освіти. Діяльність підприємств видавничо-поліграфічної галузі в Україні як складова частина інформаційної сфери, попри всі складності та суперечності розвитку на сучасному етапі, відіграє важливу роль у самоусвідомленні нації, формуванні її політичної культури, духовності та водночас є свідченням національно-культурного відродження українського народу, активізації його підприємницького начала. Відродження національного видавничого підприємництва та його головних засад є свідченням істотних соціально-економічних трансформацій [3].

Розвиток економіки будь-якої країни найбільшою мірою залежить від наявності та ефективності господарської діяльності підприємницьких структур. Саме вітчизняні підприємці переживаючи нелегкі часті, політичної нестабільності, жорсткої зовнішньої конкуренції та інші труднощі заклали фундамент ринкової економіки України та найбільшою мірою доклали зусиль щодо поступового формування нового суспільного устрою.

Грунтуючись на твердженні науковців, що поліграфія є дзеркалом економічного та суспільного розвитку країни, визначимо основні тенденції та проблеми розвитку підприємництва у видавничо-поліграфічній галузі України упродовж останніх кількох років [1–2]:

- оскільки видавнича справа (КВЕД 22.1) та поліграфічна діяльність (КВЕД 22.2) належать до обробної промисловості, то доречною буде інформація, що упродовж 2008–2012 р. кількість підприємницьких структур обробної промисловості щорічно зростала в середньому на 3,16 %, а у 2013 р. відносно 2012 р. відбулося їх зменшення на 0,89 %;

- зазначені тенденції цілком відповідають і видавничій справі, оскільки середньорічний темп приросту упродовж 2008–2012 рр. на рівні 5,6 % був перерваний спадом у 2013 р. на 1,26 %;

- виключно позитивною можна вважати динаміку кількості підприємств поліграфічної діяльності, адже середньорічний темп приросту упродовж 2008–2013 рр. сягнув рівня 5,17 %;

– доречним буде також пояснення, що у 2013 р. частина підприємств у фінансовій звітності змінили свої КВЕД, що також певним чином вплинуло на загальну кількість підприємницьких структур з певного виду діяльності;

– попри зазначене, у 2012 р. загальна кількість підприємств видавничо-поліграфічної галузі становила 5953, а у 2013 р. – 5934, тобто на 0,32 % менше;

– у 2013 відбулися незначні зміни у кількісному складі, але по суті вони стали продовженнями тих процесів, які мали місце в попередніх періодах: зростання кількості підприємств приватної форми власності і поступове зменшення підприємницьких структур інших форм власності. Наочним прикладом цієї тези може бути видавнича справа, оскільки у 2013 р. порівняно із 2012 р. відбулося зменшення кількості підприємств на 37, в т. ч. за рахунок державних – на 25 та комунальних – на 140, при одночасному збільшенні приватних на 128;

– доречним буде також твердження, що в подальшому зберігаються тенденції до збільшення чисельності малих приватних підприємств як у видавничій справі, так і в поліграфічній діяльності.

За результатами проведеного дослідження будуть доречними наступні висновки:

– тенденції у розвитку видавничо-поліграфічної галузі частково збігаються із загальноекономічними процесами, можливо, за винятком лише поліграфічної діяльності, кількість підприємств якої має чітку тенденцію до зростання упродовж 2008–2013 рр.;

– як у видавничій справі, так і у поліграфічній діяльності, найвищий темп приросту характерний для малого бізнесу;

– побудовані рейтинги кількості підприємств за окремими видами діяльності дозволили визначити центри розвитку вітчизняної поліграфії: м. Київ, Львівська, Харківська, Донецька, Дніпропетровська та Луганська області.

Список використаних джерел:

1. Дурняк Б. Видавничо-поліграфічна галузь України: стан, проблеми, тенденції. Статистично-графічний огляд : монографія / Б. Дурняк, А. Штангрет, О. Мельников. – Львів : УАД, 2013. – 274 с.
2. Дурняк Б. Тенденції розвитку підприємства у видавничо-поліграфічній галузі України (2008–2013) / Б. Дурняк, А. Штангрет, О. Мельников // Науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, наукових працівників і аспірантів. – Львів : Українська академія друкарства, 2008. – С. 3.
3. Швайка Л. А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва : монографія / Л. А. Швайка. – Львів : Українська академія друкарства, 2012. – 432 с.
4. Штангрет А. М. Окремі аспекти збитковості вітчизняної поліграфії / А. М. Штангрет, Б. В. Дурняк, О. В. Мельников // Принт плюс. – № 6. – 2007. – С. 22–23.

Любарский Ю. Ю., к. т. н. Джур О. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Машинобудування – найважливіша комплексна галузь обробної промисловості, яка включає проектування, виробництво і експлуатацію машин та інструментів. Машинобудування пов'язане із будівництвом авіаційної та космічної техніки, металургією, виробництвом будівельних машин, технологічного устаткування та верстатів, обладнання для нафтовидобувної, нафтохімічної, хімічної промисловості та інших галузей. Вона є зв'язуючим ланцюгом всього народного господарського комплексу, що постачає свою продукцію в усі сфери економіки. Можна сказати, що якість продукції машинобудування впливає на якість продукції інших галузей економіки та якість життя суспільства в цілому. Ці потреби суспільства та її громадян можуть бути забезпечені за рахунок інновацій в машинобудуванні, які стосуються матеріалів, техніки, технології, управління тощо. Тенденції виробництва продукції машинобудування представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Індекси промислової продукції машинобудування за видами діяльності

	2011	2012	2013
Машинобудування, крім ремонту та монтажу машин і устаткування	115,9	96,7	86,8
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	102,6	90,5	86,4
Виробництво електричного устаткування	128,6	87,7	91,1
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	110,2	97,3	95,0
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	119,0	100,5	79,6
Виробництво інших транспортних засобів	118,5	100,6	65,5

Як видно із таблиці спостерігається скорочення виробництва актуальної вітчизняної продукції. Це може бути обумовлено невдалою ціновою політикою вітчизняних підприємств, невідповідністю очікуванням споживачів тобто не конкурентоспроможністю продукції.

Проблеми та перспективи інноваційного розвитку підприємств машинобудування України були досліджені багатьма науковцями, серед яких Н. В. Васюк, Б. М. Данилишин, О. В. Коломицева, О. Л. Політанська та ін. Але динаміка зовнішніх змін вимагає постійного аналізу та вивчення впровадження інновацій для підвищення конкурентоспроможності галузі.

Оцінка наявності в Україні інноваційно-активних підприємств машинобудування засвідчує позитивні тенденції 2006–2007 років, що вказує на прагнення галузі інноваційно розвиватися та вдосконалюватися. Винятковим роком є період кризи 2008 р., наслідком якого є розформування значної кількості технологічно активних підприємств. Тенденції зростання кількості інноваційно-активних підприємств у 2007–2011 рр. відображені на рис. 1 і вказують на активну політику адаптації машинобудівних підприємств до вимог ринку.

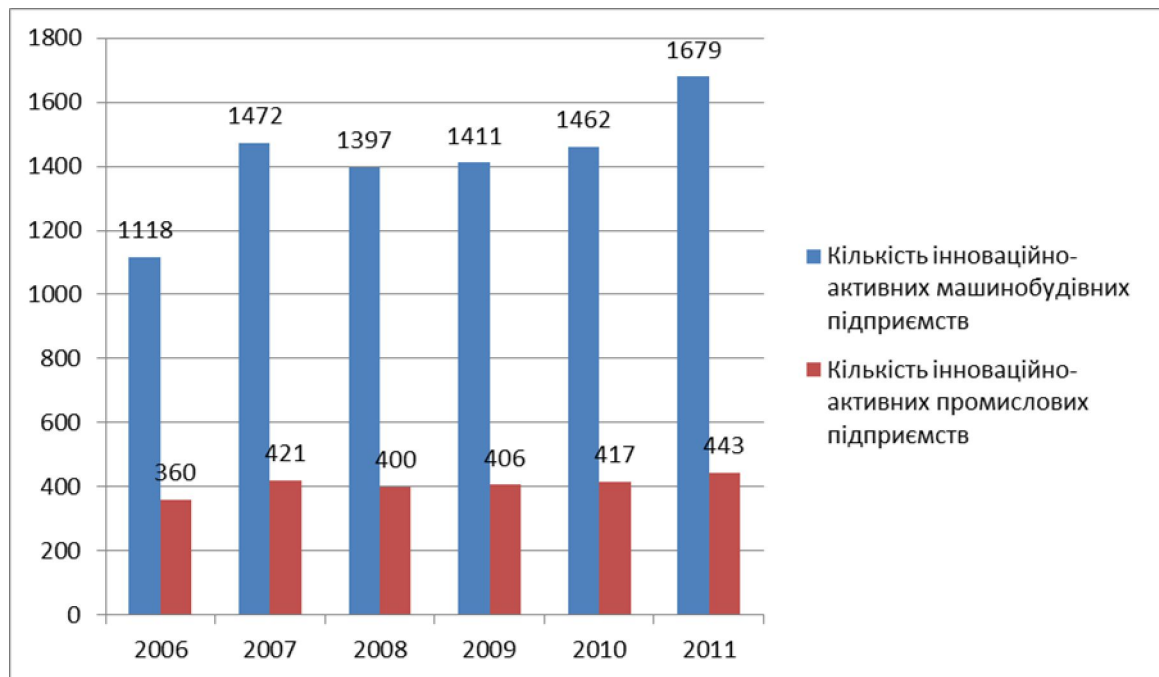

Рис. 1. Інноваційно активні підприємства промисловості України та машинобудування за 2006–2011 рр.

Сьогодні інноваційна діяльність у машинобудуванні України вимагає врахування фактора глобалізації, який проявляється в трьох основних напрямках: інформаційному, економічному, технічному. Головною особливістю перетворень, що відбуваються в сучасній економіці, є перехід від індустріального до постіндустріального виробництва, основною ознакою якого є інформація. Згідно з даними провідних вітчизняних науковців, виробнича структура інформаційної економіки має такий вигляд: 1) телекомунікаційне устаткування; 2) електронне конторське устаткування, медична, промислова електроніка і комп'ютерні системи; 3) напівпровідникові прилади і компоненти; 4) побутова електроніка. Ця структура має стати орієнтиром для уряду в програмах модернізації машинобудування. Динаміка результатів найкращих європейських аерокосмічних компаній (2013 р.: ріст доходу – 5%, ріст прибутку – 10%, ріст світо-

вого ВВП -3%) свідчить про вмiле керування процесами розвитку високотехнологiчних пiдприємств незважаючи на свiтовi економiчнi проблеми.

Разом з вiдсутнiстю активної iнвестицiйної пiдтримки як з боку держави, так i з боку закордонних iнвесторiв, значним бар'єром входу в свiтове високорозвинене машинобудування є високий ступiнь залежностi розвитку вiтчизняного машинобудування вiд зовнiшньоекономiчної дiяльностi та дiя факторiв, що перешкоджають використанню сприятливих можливостей, а саме: брак експортної iнфраструктури для нафтогазового сектору, що гальмує збiльшення обсягiв видобутку; дефiцит сучасної транспортної iнфраструктури; перевантаження енергетичної системи, що серйозно гальмує розвиток нових виробництв у рiгiонах, що динамiчно розвиваються; технологiчне вiдставання не тiльки вiд розвинених країн, але й за деякими напрямками вiд нових економiк, що розвиваються. Слiд зазначити, що для успiшного освоєння новiтнiх технологiй сьогоднi в країні не вистачає людських ресурсiв необхідної квалiфiкацiї. Сучасний стан iнновацiйного розвитку пiдприємств машинобудування не вiдповiдає цiлям i задачам пiдвищення довгострокової конкурентоспроможностi економiки та зайняття стiйких ринкових нiш на свiтових ринках наукоємної продукцiї i потребує значної трансформацiї процесiв управлiння як на макро так i мiкрорiвнi.

Максiмчук О. С.

Днiпропетровський нацiональний унiверситет iменi Олеся Гончара (Україна)

ДИНАМІКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ СФЕРИ

Транспортний комплекс є важливою складовою у структурі економіки України. Ефективне функціонування державної транспортної системи та включення її у європейську та світову транспортні мережі сприяє вирішенню найважливіших завдань сьогодення та дозволяє збільшити обсяги міжнародних перевезень.

Україна має вигідне географічне положення, особливо з точки зору транспортних перевезень. Вона є з'єднувальною ланкою між Європою та Азією, через Україну проходять основні автомобільні шляхи та залізничні колії, газо-транспортні магістралі. Нажаль зараз транспортна галузь дуже слабо

розвивається або навіть згасає – у 2013 р. зменшилося і фінансування цієї сфери, і обсяги реалізованих послуг.

Засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їхньої реалізації в Україні визначає Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [1], який при цьому спирається на законодавство щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та про державні цільові програми. Законом визначено стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2012-2021 рр., серед яких у транспортній сфері на найближчі 10 років є освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, авіа- і суднобудування.

З метою поетапного забезпечення реалізації визначених Законом стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на 2012-2016 рр. затверджено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного (Постанова Кабінету міністрів України №294 від 12.03.2012 р. [2]) і галузевого (Постанова Кабінету міністрів України №397 від 17.05.2012 р. [3]) рівнів, якими визначено наступні напрями розвитку транспортної системи:

- створення та розвиток швидкісного та високошвидкісного руху пасажирських поїздів;
- оновлення та розвиток якісних характеристик рухомого складу, розвиток прогресивних технологій ремонту;
- створення нових поколінь техніки і технологій в авіа- та суднобудуванні;
- створення та впровадження інформаційних та навігаційних систем нового покоління;
- розбудова міжнародних транспортних коридорів та модернізація інфраструктури, електрифікація окремих напрямків залізниць України;
- розвиток транспортної логістики [4].

Для аналізу інноваційного розвитку підприємств транспортної сфери в першу чергу необхідно оцінити обсяги перевезення вантажів за усіма видами транспорту (рис. 1).

З наведеної динаміки, можна зробити висновок, що у загальному обсязі перевезення вантажів за 2006-2013 рр. найбільший відсоток перевезень було здійснено автомобільним транспортом. Обсяги перевезення вантажів у 2012 р. склали 1853 млн т, у 2013р. обсяги перевезень вантажів порівняно з 2012 р. зменшилися на 0,9% і становили 1837 млн т. При чому обсяги капітальних інвестицій транспортних підприємств мали позитивну динаміку лише у 2010-2012 рр., у

2013 році ситуація погіршилася: розмір капіталовкладень зменшився на 42%, це має негативний наслідок для забезпечення інноваційного розвитку галузі.

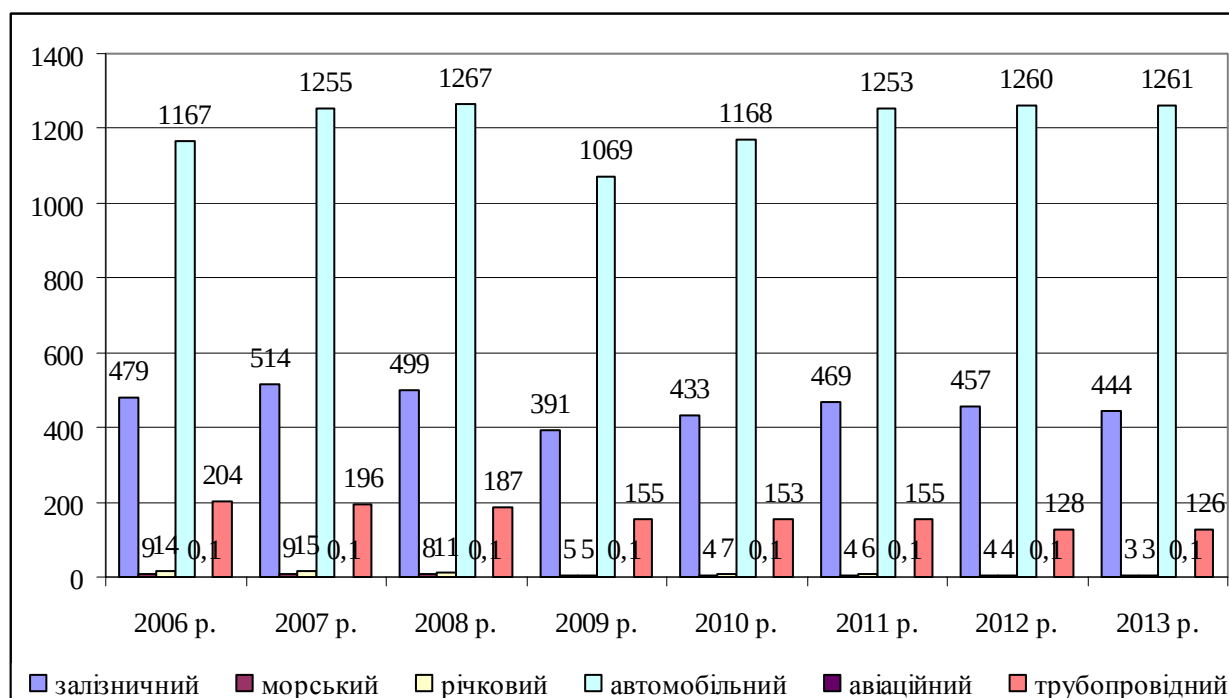

Рис. 1. Динаміка перевезення вантажів за видами транспорту за 2006-2013 рр.

Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій підприємств транспортної сфери за 2010-2013 рр.

Транспортна галузь відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного

зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення. Разом із тим, використання транспорту супроводжується зростанням істотних явищ, які негативно впливають на якість життя населення та розвиток природного та соціального середовища: посилення енергетичних проблем, збільшення заторів у великих містах, забруднення довкілля. Проведений аналіз основних показників вантажних перевезень та капітальних інвестицій транспортних підприємств показав, що загалом діяльність транспорту має позитивну динаміку, окрім 2013 р., а отже, створюється необхідне підґрунтя щодо можливості їх інноваційного розвитку.

Отже, інноваційний розвиток транспортних підприємств – це насамперед їх постійний економічний розвиток, тобто розвиток, що забезпечує оновлення рухомого складу, зростання якості транспортних послуг, зростання обсягів перевезень та підвищення їх конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» №3715-VI від 08.09.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
2. Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012–2016 рр.» №294 від 12.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/294-2012-%D0%BF>.
3. Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012–2016 рр.» №397 від 17.05.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/397-2012-%D0%BF>.
4. Інноваційні перетворення на транспорті як чинник модернізації транспортно-дорожнього комплексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1303>

К. е. н. Матвієнко Р. О.

*Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова,
м. Київ (Україна)*

ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕГУЛЯТОРНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Відповідний ступінь добробуту країни забезпечується використанням потенціалу держави, що призводить до економічного зростання. Щоб досягти активації економічного регіонального розвитку національного господарства, треба оптимізувати відомий і наявний фінансовий потенціал країни. На сьогодні,

коли маємо екзогенні ризики й внутрішню розбалансованість в економіці України, головна роль відводиться пошуку шляхів реалізації оптимальної макроекономічної системи регулювання процесів соціально-економічного розвитку, щоб досягти стабільних темпів зростання економіки. Тому треба [1, с. 118]:

- сформувати стабільні позитивні тенденції регіонального розвитку завдяки оптимальному забезпеченню наявного фінансового потенціалу держави;
- вирішити організаційно-управлінські й інноваційні питання, які сформувались під впливом світової фінансової кризи й політичних негараздів в нашій державі;
- розробити заходи щодо оптимальної конкурентоспроможності країни на макрорівні;
- побудувати й реалізувати оптимальні фінансові стратегії розвитку економічного стану держави ті її регіонів.

Щоб досягти результативності в питанні регулювання регіонального розвитку, пропонуємо спрямовувати на них важелі фінансової політики, орієнтованої на економічне зростання. Потрібен пошук необмеженої кількості шляхів, щоб дійти до максимізації рівня економічного розвитку в масштабі держави.

Фундаментальний аналіз системи фінансового забезпечення економічного розвитку держави показав, що треба посилити соціально-культурні, технологічні, фінансові й інші відношення, щоб зміцнити конкурентоспроможність країни на світовому й регіональному рівні.

Складові регулювання економічного розвитку країни поділяються на директивні й регулюючі, вони є неповторними для кожної держави. Проте реалізуються вони посередництвом фінансової системи, й їх класифікують за декількома щаблями: верхнім (фінансові інструменти та методи, інформаційне та нормативно-правове забезпечення) й нижнім (економіко-математичне моделювання й прогнозування, імітаційне моделювання, фінансове прогнозування й планування, визначення фінансових потенціалів й впливів) [2, с. 153].

В першу чергу центральні органи виконавчої влади нашої держави повинні впроваджувати наступні заходи [3, с. 212]:

- забезпечення постійних темпів росту економіки регіонів, стабільності в політиці, зайнятості й позитивного залишку платіжного балансу;
- розвивати інститути регіонів та інноваційних інфраструктур, таких як: технополісів, наукоградів, бізнес-інкубаторів, технопарків та інших, стимулюючих зростання технологічного потенціалу;

- прийняття управлінських рішень на макрорівні й підкріплення їх нормативно-правовою базою, що сприяло би підвищенню рівня економічного розвитку фінансовими ресурсами;

- побудова інноваційного механізму регуляторної регіональної політики.

Останній захід може бути втілений в реальність, якщо застосовувати такі види стратегічного розвитку інновацій:

- стратегія перенесення, яка передбачає перенесення інноваційного потенціалу інших країн у вітчизняну економіку;

- стратегія запозичення промисловими підприємствами виробництва високоякісної продукції по ліцензії, при цьому треба використовувати власну сировину й робочу силу;

- стратегія нарощування, яка передбачає використання власних інноваційних ресурсів.

Фінансові методи, які впливають на рівень регулювання економічного розвитку, поділяються на аналітичні, апаратні, регуляторні й функціональні. Головну роль в регулюванні макроекономічного регулювання всіх держав виступає планування податкової системи, представленої схемами оптимізації податків й їх мінімізації за допомогою способу оптимізації податків. Якщо не використовувати такий спосіб, то держава буде перенавантажена нормативними актами й положеннями, які можуть суперечити один одному та чинному законодавству. Це призводить до виникнення ризиків планування податкової системи, які поділяються на ризики зовнішнього й внутрішнього середовища. Проте істотними виступають загрози внутрішнього середовища, які теж розділяють на групи з певним ступенем розвитку регіону. При плануванні податкової системи треба звертати увагу на можливий фінансовий прибуток від діяльності підприємства та ризики, пов'язані з ним.

Список використаних джерел:

1. Єрмошенко М. М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств : монографія / М. М. Єрмошенко, Л. М. Ганущак-Єфіменко. – К. : Національна академія управління, 2010. – 236с.
2. Матвієнко Р. О. Економічна система та її роль в організації економічного простору: специфіка та елементи / Р. О. Матвієнко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №5 (143). – С. 152–155.
3. Регіонально-просторові економічні системи України: методологія і сучасна практика формування : монографія / Чернюк Л. Г., Фашевський М. І., Пепа Т. В. та ін.. – К. : РВПС України НАН України, Черкаси : ЧДТУ, 2011. – 423 с.

Д. е. н. Мельникова М. В.

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ (Україна)

**ПРО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ**

Міські агломерації як багатокомпонентні динамічні системи, що поєднують компактно розміщені на певній території поселення шляхом встановлення і розвитку тісних економічних і культурних зв'язків, займають провідне місце в структурі національної економіки України. Цими високо урбанізованими утвореннями, які займають лише 10% території України, виробляється близько трьох чвертей ВВП, в них проживає дві третини населення, зосереджена значна частина основних виробничих фондів, залучається багато інвестицій, включаючи іноземні [1]. Тому розгляд проблем управління розвитком міських агломерацій є актуальним та своєчасним.

У процесі функціонування міської агломерації звичайно отримуються наступні ефекти: виникнення додаткових можливостей отримання наукової, виробничої і культурної інформації та доступу до учбових, медичних і культурних закладів; розвиток сучасних форм торгівлі та перспективних виробництв товарів споживчого ринку і сектору послуг; стимулювання залучення великого бізнесу на територію агломерації та отримання можливостей зростання для місцевих компаній до рівня лідерів ринку. формування ємного та різноманітного ринку праці та підвищення рівня зайнятості серед населення; отримання так званого «інфраструктурного ефекту», який проявляється у зростанні економічної віддачі від реалізації проектів будівництва енергопотужностей, великих транспортних комплексів, освітньої та інноваційної інфраструктури на території агломерації.

Формування інноваційної інфраструктури здійснюється з огляду на те, що інноваційний розвиток міської агломерації відбувається за рахунок використання інноваційного потенціалу, до структури якого входять результативна, процесна та ресурсна складові. Доступ до ресурсної складової здійснюється за рахунок функціонування інноваційної інфраструктури яка є сукупністю елементів інноваційної системи міської агломерації, що забезпечують і надають послуги учасникам інноваційної діяльності. Етапи формування інноваційної інфраструктури включають підготовку програми інноваційного розвитку території, створення центрів трансферу технологій; систему інформаційної підтримки інноваційної діяльності; створення венчурних фондів, побудову системи

моніторингу інноваційної діяльності на території [2]. До складу інноваційної інфраструктури включаються виробничо-технологічні, інформаційно-комунікаційні, обслуговуючі та фінансові елементи.

Зазначені елементи інноваційної інфраструктури використовуються в процесі впровадження інновацій у рамках модернізації виробничої, інженерної, соціальної інфраструктури за рахунок реалізації інвестиційних проектів. Управління цими проектами має особливості які обумовлені тим, що у рамках міської агломерації діють окремі територіальні громади, які управляють відповідними ресурсами. Залучення зазначених ресурсів можливо на підставі встановлення взаємовідносин територіальних громад.

У відповідності до законодавства економічна взаємодія між територіальними громадами може здійснюватися у формі співробітництва та партнерства за дотримання принципів: добровільності взаємних стосунків, тривалості у часі та визначеності у просторі, економічної взаємної вигоди, взаємного обміну ресурсами, можливості делегування повноважень[3].

Реалізація інноваційних проектів модернізації інфраструктури міської агломерації потребує значних обсягів фінансування, тому поряд з використанням ресурсів територіальних громад здійснюється залучення приватного капіталу на засадах державно-приватного партнерства.

Управління проектами ДПП передбачає дотримання принципів цілеспрямованості, системності, комплексності, синергетичності, раціональності у розподілі повноважень, наявності зворотного зв'язку, узгодженості за інтересами учасників, ресурсами, виконавцями та строками. При цьому використовуються нормативно-правові, економічні та організаційні методи управління проектами. В процесі розробки проектів ДПП оцінюються законодавчі, фінансово-економічні, технічні, технологічні, соціальні, екологічні ризики та визначаються можливості управління ними. За результатами реалізації проектів визначається бюджетна та комерційна ефективність. Для оцінки інвестиційних перспектив залучення фінансових джерел у реалізацію проектів ДПП використовуються показники рівня інвестиційної лояльності органів місцевого самоврядування та соціальної відповідальності бізнесу.

Таким чином інноваційно-інвестиційна складова управління розвитком міської агломерації включає: формування інноваційної інфраструктури та реалізацію інноваційних проектів модернізації виробничої, інженерної та соціальної інфраструктури шляхом консолідації ресурсів територіальних громад, що входять до агломерації та використання механізмів ДПП.

Подальших досліджень потребують питання підвищення ресурсовіддачі при реалізації інфраструктурних проектів інноваційного розвитку міських агломерацій.

Список використаних джерел:

1. Територіальний розвиток в Україні розвиток агломерацій та субрегіонів: [Проект USAID: Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність]. – К, 2012. – 183 с.
2. Абдулганиев Ф. С. Формирование инновационной инфраструктуры городской агломерации / Ф. С. Абдулганиев [Електронний ресурс] // Социально-экономические явления и процессы. – 2013. – №6(052). – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-innovatsionnoy-infrastruktury-gorodskoy-aglomeratsii>.
3. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід / під ред. В. В. Толкованова. – К. : Крамар, 2011. – 361 с.

Моїсєєва Ю. Д., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НАСЛІДКИ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ДЛЯ ЕКОНОМІК ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

У березні 2014 р. виникли масові заворушення в Донецькій і Луганській областях України, спричинені багатьма зовнішніми і внутрішніми факторами, результатом яких стала економічна криза [1]. Розвиток конфлікту на сході України зумовив невпинне погіршення економічних показників розвитку вищевказаних областей, яке супроводжується втратою частини активів.

За даними Мінрегіону [2], станом на 01.11.2014 р. у Донецькій та Луганській областях пошкоджено або зруйновано 227 об'єктів освіти, 48 – охорони здоров'я, 56 – культурного і спортивного призначення, 91 – адміністративні будівлі, 14 об'єктів торгівлі та 132 промислових об'єкта на загальну суму 5 млрд 788 млн грн. Без житла залишилось понад 710 тис. осіб. У Донецькій області зруйновано та пошкоджено близько 4740 житлових будинків, у Луганській області – понад 690.

Бойові дії на Сході України негативно позначаються на показниках роботи промисловості Донецької і Луганської областей. У січні-липні 2014 р. порівняно з січнем-липнем 2013 р. індекс промислової продукції у Донецькій області становив 85,3 %, Луганській – 87 %. У Донецькій області найбільше скоротився обсяг продукції у хімічній галузі (на 41,3 %), машинобудуванні (на 34,4 %), виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції (на 22,3 %), добуванні не-енергетичних корисних копалин та розробленні кар'єрів (на 8,2 %), виробництві

коксу та продуктів нафтоперероблення (на 11,2 %), вугільній промисловості (на 13,1 %), металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів (на 13,1 %) [3]. Падіння промислового виробництва у цих двох областях було найбільшим серед інших областей України і негативно вплинуло на показники промислової продукції загалом по Україні.

Бойові дії вплинули на діяльність енергетичної сфери. Зокрема, однією з найбільш зруйнованих і пошкоджених галузей Донбасу є вугільна промисловість, яка відіграє ключову роль у стабільному функціонуванні електроенергетики, металургійної промисловості, коксохімії, комунального господарства, а також у забезпеченні енергетичної незалежності країни та її соціального-економічного розвитку. Станом на кінець серпня 2014 р. на Донбасі не працювало від 30 до 35 шахт. Частину шахт було затоплено внаслідок відключення електроенергії, інші працюють з перебоями залежно від наявності енергопостачання та близькості до зони бойових дій.

На Донбасі зосереджені ключові вітчизняні підприємства з виробництва інвестиційної машинобудівної продукції: гірничошахтного обладнання, машин та обладнання для металургійної та хімічної промисловості, підйомно-транспортного обладнання та механізмів, локомотивів та залізничних вагонів. Зокрема, машинобудівна промисловість Донбасу представлена такими підприємствами, як «Луганськтепловоз», АТ «Стаханівський вагонобудівний завод», ПО «Луганський верстатобудівний завод», АТ «Сєверодонецький приладобудівний завод», ЗАТ «Стахановмаш», ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод», концерн «Азовмаш», СКМЗ, Ясиноватський машзавод. Частка Донецької та Луганської областей у загальному обсязі реалізації машинобудівної продукції в Україні у 2013 р. становила 15,8 % та 6,9 % відповідно. Станом на початок вересня були зруйновані або зазнали значних пошкоджень ПАТ «Точмаш», ПАТ «Краматорський завод важкого станкобудівництва», ПАТ «Енергомашспецсталь», Попаснянський вагоноремонтний, Первомайський електромеханічний заводи, «Лугцентрокуз», Кіровський «Центрокуз», ПО «Трансмаш» [4].

Донецька та Луганська області відіграють важливу роль у виробництві хімічної продукції. Найбільшими хімічними підприємствами регіону є ПАТ «Концерн Стирол», ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання Азот», якими виробляється стратегічна продукція українського експорту – аміак та мінеральні добрива. Крім того, у регіоні розташовано один із найбільших у Європі коксохімічних заводів – Авдіївський коксохімічний завод, а також «Ліссода», «Лисичанський завод РТВ» тощо. Пошкодження підприємств хімічного комплексу матиме

значні техногенні наслідки для всієї України. Тому у травні 2014 р. ПАТ «Концерн Стирол» з метою забезпечення безпеки своїх працівників та жителів регіону призупинило виробництво таких небезпечних речовин, як аміак, карбамід, селітра тощо, які можуть використовуватись для здійснення терористичних актів [4].

Основною загрозою для сільського господарства є неможливість проведення польових робіт зі збору сільськогосподарських культур. Складна обстановка на сході України негативно позначилась на показниках роботи транспортної галузі (залізничному, у тому числі вантажних перевозках, авіаційному, портовій галузі, потребують відновлення автомобільні дороги та шляхопроводи тощо). Заходи щодо відбудови та розвитку промислового комплексу Донбасу мають бути спрямовані на відновлення роботи існуючих виробництв, диверсифікацію експортних поставок продукції і розширення її внутрішнього споживання, а також структурну модернізацію виробничих потужностей із впровадженням енерго- та ресурсозберігаючих технологій і високих екологічних стандартів, у т. ч. на основі залучення інвестицій у ключові для економіки регіону виробництва.

Список використаних джерел:

1. Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій // Національна безпека і оборона. – 2014. – №5–6. – С. 1–39.
2. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>
3. Головне управління статистики у Донецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donetskstat.gov.ua/region/ek.php?dn=0714>.
4. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України «Щодо сучасного становища та заходів відбудови економік Донецької та Луганської областей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1639>

К. е. н. Морщенок Т. С., Садовська Ю. І.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ УКРАЇНИ

Сучасний валютний ринок України функціонує в умовах вкрай несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві, що негативно впливає на національну економіку та не сприяє інноваційному розвитку. 2014 рік відзначився вагомою девальвацією

гривні по відношенню до більшості іноземних валют. Причин для такої тенденції декілька, зокрема, негативні ділові очікування, скорочення обсягу експорту, зменшення притоку прямих іноземних інвестицій та значні витрати на обслуговування державного боргу, підтримка НБУ платежів НАК «Нафтогаз Україна» за імпортований природний газ.

Основними наслідками девальвації національної валюти є подорожчання імпортової продукції, розрахунки за яку здійснюються в іноземній валюті, а згодом – продукції галузей української економіки, в першу чергу, – внаслідок подорожчання пального і збільшення транспортних витрат. Додатково, згорання довгострокового кредитування та скорочення обсягів інвестиційної діяльності. Зниження економічної активності спричиняє загальну нестабільність економічної кон'юнктури [1].

Січень 2015 року для України почався офіційним курсом НБУ, який склав для долару США – 15,7686 грн, для євро – 19,2329 грн. На кінець лютого відповідні курси на чорному ринку сягнули 36,79 грн та 42,02 грн. Введення єдиного курсу валют в Україні не пододало тіньові фінансові операції з валютою (НБУ з 6 лютого відмовився від використання індикативного курсу і забезпечив єдиний ринковий курс гривні на міжбанківському валютному ринку).

Коливання валютного ринку привели до низки негативних наслідків, серед яких: подорожчання проїзду транспорту, підвищення комунальних тарифів, зростання цін на товари, послуги та пальне тощо. Таке становище з курсом національної валюти діє у цілому на всю економіку країни, створюючи негативні інфляційні очікування.

З метою збереження стабільності валютного ринку та обмеження необґрунтовано завищеного попиту на іноземну валюту з боку клієнтів банків, що призводить до розбалансування міжбанківського валютного ринку, Національний банк України прийняв постанову від 24 лютого 2015 року №130 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України». Даною постановою встановлено, що кошти в гривнях, попередньо перераховані банком на окремий аналітичний рахунок для здійснення купівлі іноземної валюти за дорученням клієнтів, можуть бути перераховані на купівлю іноземної валюти не раніше четвертого дня з дня їх зарахування на цей рахунок. Також не раніше четвертого операційного дня з дня подання банком інформації до реєстру здійснюються авансові платежі в іноземній валюті за імпортними контрактами клієнтів, загальна вартість яких перевищує 50 тис. доларів США. Окрім того, нормами постанови тимчасово обмежено право уповноважених

банків здійснювати купівлю іноземної валюти за дорученням клієнтів. Самим банкам дозволяється здійснювати власні операції з купівлі безготівкової іноземної валюти за гривні в межах установлених лімітів відкритої валютної позиції в сумі, що не перевищує 0,5 відсотка від розміру регулятивного капіталу банку, протягом одного робочого дня [2].

В результаті гривні вдалося стабілізуватися, і на 12 березня 2015 р., курс долара США становив 21,55 грн, а євро – 22,79 грн [3]. Ще більшого зміцнення гривні прогнозували експерти після отримання чергового кредиту від МВФ (програма МВФ передбачає курс 22 гривні за долар до кінця 2015 року). Після отриманого кредиту ситуація суттєво поліпшилася: гривня зміцнилася, а ціни на товари почали падати. Проте вже 16 березня 2015 року гривня знову знецінилася, а валюта відповідно подорожчала.

Американські експерти впевнені в рості української економіки вже з кінця 2015 року. МВФ сподіваються, що зростання економіки України почнеться в 2016 році, проте для поліпшення якості життя звичайних громадян необхідно кілька років. Окрім того, необхідно пам'ятати про зовнішній борг країни.

Таким чином, сучасні процеси, що відбуваються на валютному ринку, і в першу чергу проблеми курсових коливань, відіграють значну роль в економічному житті держави. Зміни валютного курсу суттєво впливають на розвиток макроекономічних процесів у національній економіці та на зовнішньоекономічні позиції країни. Від валютного курсу залежить стан платіжного балансу, зовнішньої торгівлі, рух довгострокових та короткострокових капіталів тощо. Ситуація, що склалася на валютному ринку сьогодні, говорить про те, що першочерговим завданням влади повинна стати стабілізація курсу національної валюти, проведення дієвої валютної політики. А це потребує спільних дій НБУ, президента та уряду. За забезпечення монетарної стабільності, ефективне формування грошово-кредитної політики, постійний моніторинг валютного ринку, ліквідацію чорного валютного ринку, оптимізацію діяльності банків тощо мають відповідати належні спеціалісти та уряд в цілому.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд валютного ринку України за підсумками 2014 року [Електронний ресурс] / НРА «Рюрік». – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_market_review_4_2014.pdf
2. Національний банк посилив вимоги до операцій банків з купівлі іноземної валюти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14935187&cat_id=55838
3. У вільному продажу долар і євро знову подешевшали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/u-vilnomu-prodazhu-dollar-i-yevro-znovu-podeshevshali-414798.html>

Музика А. Є., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Світова криза та політичні події в Україні спричинили ситуацію стримування інноваційного розвитку нашої держави, зокрема Київської області. Розглядаючи цю проблему, варто зазначити, що впродовж останніх років керівництвом держави ухвалено велику кількість нормативних документів, спрямованих на підвищення результативності інноваційної діяльності підприємств, однак більшість з них не вдалося в повному обсязі реалізувати в реальній економіці. У цих умовах виникають економічні суперечності між інтересами держави та підприємствами, орієнтованими на інноваційний шлях розвитку. Інноваційна активність промислових підприємств Київської області впродовж останніх років не тільки залишається на низькому рівні, а ще і має негативну тенденцію [2].

Загалом, Київська область за обсягами валового регіонального продукту (ВРП) належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України. Протягом останнього десятиліття частка ВРП Київщини в загальнодержавному показнику постійно зростала, а структура в розрізі видів економічної діяльності постійно змінювалась. Характерною особливістю Київщини є її багатогалузева економіка з переважанням сфери послуг.

Однак, в зовнішньоторговельному балансі область має негативне сальдо. В умовах нестабільного законодавства, низького інвестиційного рейтингу України та браку фінансово-інвестиційного капіталу, існує ризик зниження ділової активності в регіоні. В економіці області переважають застарілі технології, низький рівень інвестицій і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю [1].

У зв'язку з цим Київська обласна державна адміністрація та Київська обласна рада за сприяння Проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» розробляють План реалізації (на 2015–2017 роки) до Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року [1].

Одною з ключових цілей стратегічного планування регіонального розвитку є стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки. Для зростання економічного потенціалу та конкурентоспроможності регіону має бути забезпечено організаційне та просторове поширення іннова-

цій, спрямування інформації, технологій та інших інноваційних знань безпосередньо суб'єктам господарювання.

Для країн, що розвиваються, прямі іноземні інвестиції донедавна були найефективнішим інструментом стимулювання розвитку та впровадження сучасних технологій, інноваційних змін та вдосконалень. Проте, якщо іншим країнам Східної Європи вдалося зміцнити свій потенціал і залучити іноземний капітал, то Україна через корумповану систему влади та нестабільну внутрішню ситуацію не змогла створити умови, сприятливі для прямих іноземних інвестицій. Ті самі чинники не сприяли надходженню й внутрішніх інвестицій.

Ціла низка чинників сприяє залученню іноземного та вітчизняного капіталу для здійснення інвестицій: низька вартість праці, розмір ринку, можливість виходу на Схід та Азію, близькість до ЄС, природні ресурси та високий інтелектуальний та освітній потенціал населення.

Натомість інші чинники – недосконалість нормативно-правової бази, низький захист інвестицій, незадовільний рівень банківських послуг, відсутність ефективного судочинства, корупція на всіх рівнях, – роблять Україну непривабливою для іноземного та внутрішнього бізнесу й це поширюється на її регіони.

Загальна структура капітальних інвестицій у Київській області за видами економічної діяльності засвідчує, що за останні 8 років найбільш інвестиційно привабливими галузями були промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, сільське господарство, транспорт та зв'язок, сумарна питома вага яких становить 94,1% загальнообласного обсягу інвестицій. Водночас, технологічна структура капітальних інвестицій у Київській області показує позитивну динаміку збільшення питомої ваги витрат на придбання машин і обладнання.

Для досягнення економічного зростання продовжена робота щодо поліпшення інвестиційної привабливості Київщини для залучення інвестицій, які будуть спрямовані на технологічну модернізацію економіки області, забезпечення активізації інноваційних процесів на підприємствах, де виробляють продукцію з високою часткою доданої вартості, повноцінного використання потенціалу науки на основі ефективного використання механізмів державно-приватного партнерства. Важливою складовою є залучення вітчизняного капіталу до розвитку підприємництва та підприємств малого та середнього бізнесу, а також забезпечення самозайнятості [1].

Очікується, що поліпшення умов для залучення іноземних інвестицій призведе до збільшення обсягів експорту, що покращить зовнішньоторговельний

баланс області і створить умови для виробництва нових видів конкурентоспроможної продукції для експорту.

Реалізація стратегічної цілі у середньостроковій перспективі має дати такі результати, як створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційний розвиток існуючих підприємств, залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій до регіональної економіки, створення нових робочих місць, підвищення доходів населення, розвинутий малий і середній бізнес, диверсифікація експортних ринків збуту.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kyiv-obl.gov.ua/proekt_strategiji_regionalnogo_rozvitku_kijivskoj_oblasti_na_period_do_2020_roku
2. Левченко Ю. Г. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств Київської області / Ю. Г. Левченко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – К. : НУХТ, 2011. – № 41. – С. 57–61.

Никишин Е. В.

ВУЗ «Університет економіки і права «КРОК», г. Киев (Украина)

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНА ГОСУДАРСТВЕННЫМ УПРАВЛЕНИЕМ АПК

Продовольственное обеспечение региона является условием формирования социально-экономического состояния общества. Устойчивое обеспечение продовольствием делает возможным гармоничное развитие остальных элементов экономической безопасности. Различный уровень развития регионов, их ресурсного обеспечения, природно-климатических условий при общности продовольственной проблемы требует управления и контроля на оперативном региональном уровне при общем управлении государством.

Главной задачей агропродовольственного комплекса (АПК) является обеспечение продовольственной безопасности на уровне обеспечения потребности населения в продуктах питания не менее 80% рациональных норм потребления за счет собственного производства и при эффективном использовании экспортных возможностей. АПК Украины находится на грани простого воспроизводства из-за не налаженных межотраслевых экономических отношений и не обеспечивает устойчивого экономического развития.

Главным направлением управления продовольственной безопасностью в регионе является интенсивное развитие и повышение конкурентоспособности субъектов АПК с учетом региональных особенностей. При оценке производственного потенциала регионального АПК следует использовать ранжирование предприятий региона, выделяя наиболее перспективные производства. В дальнейшем следует дифференцировать их по объемам производства для обоснования кластерного подхода [1]. Развитие кластеров должно вестись органами регионального управления регулированием конкурентных преимуществ, мониторингом деятельности и поощрением развития конкурентоспособных товаропроизводителей, укреплением материально-технической базы и инфраструктуры, стимулированием производства и контроля качества. Конкурентоспособность АПК повышается активизацией интеграционных процессов в межотраслевых комплексах.

Стратегическим направлением является система управления АПК как рациональное сочетание территориальной и отраслевой систем управления путем комплексного развития сельского хозяйства. Баланс интересов достигается реализацией политики закупочных цен, оптимизацией расходов на транспортировку и хранение, ограничением диктата переработчиков и торговых сетей. Основными аспектами управления являются социально-экономическое развитие региона, рациональное использование и возобновление ресурсов, обеспечение продовольственной безопасности региона и государства.

Государственное управление АПК осуществляется структурной перестройкой органов региональной власти с их нацеленностью на снижение рисков и угроз, принятием защитных мер, стимулированием поиска производителями инновационных подходов ведения хозяйства и повышением его эффективности. Продовольственная безопасность региональными органами власти обеспечивается: реализацией единой экономической политики в интересах страны; целевыми программами продовольственной безопасности; организацией контроля качества продуктов; формированием пакета заказов производителям; выполнением государственных заказов; экономическими стимулами и контролем состояния продовольственного обеспечения.

Для повышения продовольственной безопасности регионов и Украины, обеспечения условий для развития национального рынка необходимо [2]:

- завершить земельную реформу и создание логистической инфраструктуры;
- создать научно-обоснованную систему оценки земель;

- развивать крупно-товарные хозяйства и кластера в АПК;
- сформировать интегрированные структуры кооперативного типа;
- усовершенствовать государственную поддержку кластеров АПК;
- обеспечивать финансовую поддержку товаропроизводителей в интересах экономической безопасности региона;
- формировать необходимые объемы государственного резерва, стабилизировать цены на аграрных региональных рынках;
- вести государственный мониторинг и прогнозирование конъюнктуры;
- обеспечивать систему надзора безопасности пищевых продуктов;
- поддержка переоснащения и внедрения современных технологий производства;
- повышение профессионального уровня и занятости сельского населения, уровня здравоохранения и качества питания, социальных стандартов и прожиточный уровень населения;
- усиление значения самоуправления и роли местных сельских общин.

Органам местного самоуправления необходимо оказывать поддержку производителям и предприятиям промышленности АПК в организации производства и сбыта продукции, участвовать в принятии решений о размещении объектов производства продовольствия. Мониторинг состояния и тенденций необходимо вести балансы производства, поставки и потребления.

Продовольственная безопасность региона достигается экономическим и социальным равновесием продовольственного регионального и национального рынков при экономическом и организационном управлении региональными органами власти и макроэкономическом государственном управлении развития приоритетных отраслей и территорий.

Список использованных источников:

1. Пушак Я. Я. Напрями державної підтримки вітчизняної аграрної сфери в контексті формування продовольчої безпеки держави та її регіонів / Я. Я. Пушак // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 221. – С. 200–203.
2. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення : монографія / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки пром-ті, 2006. – 408 с.

К. ю. н. Олефір А. О.

*Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (Україна)*

ДО ПРОБЛЕМ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВИЧЕРПАННЯ ПРАВ НА ІННОВАЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ

Міжнародний ринок інноваційних об'єктів функціонує на основі правила, що має назву «принцип вичерпання прав», згідно з яким після першої реалізації (випуску на ринок) продукту, в якому застосований об'єкт права інтелектуальної власності, правовласник не має права забороняти покупцям використовувати цей товар у господарській діяльності, що провадиться в законний спосіб. Залежно від території поширення, він може бути міжнародним, регіональним і національним. У даній праці вважаємо за необхідне приділити увагу останньому, який історично виник першим і є домінуючим в Україні.

Згідно з національною концепцією вичерпання прав, виключні права на об'єкт права інтелектуальної власності, застосований у готовому товарі, визнаються вичерпаними на території певної держави, якщо цей товар було введено в обіг на її території правовласником чи з його дозволу (кількість продажів такого товару за межами держави імпорту юридичного значення не має). В протилежному випадку правовласник має право перешкоджати імпорту та обігу товару на території держави, в яку він був імпортований третьою особою без належного дозволу на провадження такої діяльності. Таким чином, у рамках цього підходу застосування принципу вичерпання прав обмежене внутрішньо-державним суверенним ринком. Наприклад, суб'єкт господарювання є власником свідоцтва на знак для товару «Х» у державах «А» і «Б». Якщо в державі «А» встановлено національний принцип вичерпання прав на знаки для товарів і послуг, то товар, на етикетку якого законно нанесено знак «Х», після першої реалізації на території держави «А» може бути перепроданий у цій же державі господарюючими суб'єктами без спеціального дозволу правовласника. Якщо ж він був уведений в обіг в державі «Б», в державу «А» може бути імпортований тільки з дозволу правовласника.

Теоретичним обґрунтуванням національного режиму вичерпання прав, окрім специфічних економічних переваг (згідно з економічною теорією, монополіст одержить найбільш високий прибуток, якщо розділить ринки на сегменти і встановить диференційовані ціни для кожного з них), слугує, по-перше, територіальний характер дії виключних (майнових) прав інтелектуальної власності

(за території чинності (реєстрації) відповідних прав). На підставі того, що межа вичерпання прав збігається з територією їх дії (суверенною територією держави), робиться висновок про розумність застосовування цього ж принципу до відносин з вичерпання прав. Наприклад, якщо майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку, що пройшли національну реєстрацію та захищаються в межах території України, мають виражений територіальний характер, то і до вичерпання цих прав слід застосовувати національний режим. По-друге, оскільки в просторовому значенні внутрішній суверенітет держави обмежується її територією, вичерпання прав в одній державі автоматично не призводить до вичерпання прав в іншій, адже йдеться про різні правовпорядки. Принцип вичерпання прав не може застосовуватися в міжнародному масштабі, крім регіональних міждержавних об'єднань, доки не запроваджено відповідних систем первинної (прямої) міжнародної реєстрації прав інтелектуальної власності. Все ж таки, ці міркування не є достатньо переконливими, принаймні, з огляду на те, що подолання означеної відокремленості правовпорядків підпадає під компетенцію національних законодавців і є питанням забезпечення тих чи інших публічних інтересів. Сумніви стосовно справедливості принципу національного вичерпання прав виникають, передусім, через те, що його застосування призводить до багаторазового введення в обіг одного й того ж продукту, в якому застовані об'єкти права інтелектуальної власності, внаслідок чого правовласники одержують економічно необґрунтовану винагороду, що перетворює систему захисту прав інтелектуальної власності на «світову митницю». Натомість, згідно з ч. 2 ст. 66 Угоди ТРІПС, розвинені країни-члени повинні забезпечити стимули для підприємств та організацій на їх територіях з метою сприяння та стимулювання передачі технологій найменш розвинутим країнам-членам, з тим, щоб надати їм можливість створити міцну і життєздатну технологічну базу.

Використання об'єктів права інтелектуальної власності у господарських відносинах забезпечує стимулювання наукової, творчої та інноваційної діяльності, ідентифікацію товарів на ринку, підтвердження їх якісних властивостей тощо. На підставі такого суспільного призначення інноваційні об'єкти проникають в усі сегменти товарного ринку. Тому слід вести мову про поліфункціональність об'єктів права інтелектуальної власності, втілених в інноваційній продукції. Водночас, відповідно до п. 5 оглядового листа Вищого господарського суду України «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» від 30.06.2009 р., а також положень оглядового листа Вищого господарського суду України «Про

практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» від 14.12.2007 р., використання промислового зразка «етикетка» не лише для виготовлення та розповсюдження етикеток, але й для позначення певних товарів виходить за межі правового захисту, що надається власникові патенту згідно з п. 2 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 р.

Зазначені функції виконуються під час першого продажу продукції або нанесення товарного знаку на неї, а в подальшому – під час наступних циркуляцій на ринку забезпечуються спеціальними засобами правової охорони (ст.ст. 16 і 432 ЦК України). Натомість встановлення національного принципу вичерпання прав надає об'єктам права інтелектуальної власності невластивої, тобто не пов'язаної з їх раціональним використанням у сфері господарювання, функції регулювання імпорتنих операцій, а отже, обмеження міжнародного обігу товарів протягом їх життєвого циклу. Таким чином, у співвідношенні гарантованих державою публічних і приватних інтересів відбувається суттєвий дисбаланс на користь останніх.

Осока А. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ ТА ЙОГО РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

В сучасному світі ми постійно знаходимося в оточенні ризику і одним із найбільш дієвих способів захисту є страхування.

Як засвідчує аналіз історії та сучасного становлення інституту страхування, воно є обов'язковим елементом кожної економічної і соціальної системи суспільства. Без розвинутої системи страхування економіка успішно функціонувати не може. Майнове страхування, як один із вагомих сегментів страхового ринку, може стати дієвим елементом механізму поновлення порушених майнових інтересів осіб у випадках непередбачуваних природних, техногенних та інших явищ. Це позитивно вплине на зміцнення фінансів держави.

Майновому страхуванню його сучасності та розвитку в Україні присвячено праці багатьох науковців, таких як Шевельов С., Базилевич В. Д., Борисова В. А., Внукова Н.

Майнове страхування – це галузь страхової діяльності, у якій об'єктом захисту виступає майно в різноманітних його видах [1]. Як відомо, переважну

частину національного багатства всіх країн світу становить майно підприємств різних форм власності. Зі зміною форм власності на основі приватизації державного майна в зв'язку з економічною реформою в Україні важливою проблемою стала мінімізація підприємницького ризику, забезпечення захисту бізнесу від загроз та ризиків.

Майнове страхування займає найбільшу частку страхового ринку України за обсягами страхових премій та виплат. Розвиток даної галузі відносно страхування фізичних та юридичних осіб в Україні знаходиться на низькому рівні, але позитивні тенденції усе ж існують.

Нерідко на бізнес впливають непередбачені обставини і та явища, так як стихійні лиха, пожежі і крадіжки, що негативно впливає на відтворювальний процес, оскільки матеріальні носії основних і оборотних засобів істотно пошкоджуються. Щоб забезпечити відшкодування збитків, потрібні грошові резерви. Світовий досвід довів, що найекономнішою формою страхового захисту є страхування майна.

Розвиток страхового ринку України стримують такі негативні явища в сфері економіки:

- низькі темпи трансформації та реструктуризації реального сектора економіки;
- значна частка тіньової економіки;
- збиткова діяльність багатьох підприємств;
- наявність прихованих монопольних утворень [2, с. 94].

Також існують інші проблеми, що перешкоджають розвитку страхуванню майна в Україні: низький рівень доходів населення, невисокий рівень страхової культури, зниження рівня страхових виплат компаніями, зменшення кількості укладених договорів, невиконання деякими страховиками своїх зобов'язань, вивільнення значної кількості кадрів на страховому ринку, неможливість повернення коштів страхових резервів, які були розміщені на депозитних рахунках банків внаслідок кризи.

З метою перетворення майнового страхування в ефективну та необхідну складову частину ринкової економіки та життя кожної української родини необхідно на законодавчому рівні вдосконалити механізм функціонування страхового ринку в Україні; привести національне законодавство, що регулює відносини на ринку страхових послуг, у відповідності до стандартів Європейського Союзу.

Досягти цієї мети можна за умови здійснення наступних заходів:

- збільшення чисельності працюючих на ринку страхування спеціалістів, залучення до роботи висококваліфікованих спеціалістів;
- впровадження зарубіжних досвід організації страхування і ефективного функціонування страхового ринку;
- вдосконалення бази інформаційного забезпечення функціонування страхового ринку
- прийняття спеціальних законів, чітко регламентувати діяльність страхових організацій.

Особливе значення у формуванні повноцінного страхового ринку в Україні має розробка і реалізація діючої державної політики в сфері страхування та удосконалення державного страхового нагляду.

Таким чином, удосконалення механізму функціонування ринкової економіки України нероздільно пов'язане з удосконаленням страхового захисту підприємницької діяльності, в тому числі і захисту майна виробників. Механізм майнового страхування потребує адаптації до сучасних вимог економічного життя із врахуванням найбільш ефективних зразків світового досвіду.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання»; КОО, 2003. – 250 с.
2. Шевельов С. Страхування майна на підприємстві: податковий облік / С. Шевельов // Справочник економіста. – 2008. – № 10. – С. 88–94.
3. Борисова В. А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова. – Суми : Довкілля, 2001. – 194 с.
4. Внукова Н. Страхування : навч.-метод. посібник / Н. Внукова, В. Успенко, Л. Временко ; за заг. ред. Н. Внукової. – Х. : Бурун Книга, 2004. – 371 с.

Пасека Д. В., д. е. н. Гринько Т. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

На сьогоднішній день сфера послуг формує ядро постіндустріальної економіки і у багатьох аспектах визначає її основні макроекономічні параметри, тому можна стверджувати, що обов'язковою умовою успішного і результативного розвитку будь-якої держави є розвиток сфери послуг.

Сфера послуг – це система галузей народного господарства, продукти, споживча вартість яких виражається в наданні зручностей. У сфері послуг праця в речах не матеріалізується. Процес виробництва послуг, зазвичай, збігається зі споживанням [1]. Сфера послуг як особливий, відокремлений вид економічної діяльності з'явилася ще на ранніх етапах розвитку людства. Сфера послуг до середини XX ст. вважалася другорядною економічною діяльністю, переломний момент стався в епоху науково-технічного прогресу. У сучасних економічних умовах вирішальну роль у підвищенні ефективності функціонування підприємств сфери послуг відіграють інновації, активне впровадження яких дозволить суб'єктам господарювання забезпечити стійкі темпи розвитку та посилити конкурентні позиції на вітчизняному та світовому ринках. Разом з тим, розробка та ефективне використання інновацій потребує збільшення обсягів інвестування підприємств. Таким чином, дослідження інноваційної діяльності підприємств сфери послуг та обґрунтування інноваційного розвитку є надзвичайно актуальним.

Інноваційним є розвиток, що спирається на безупинний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в змінних умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії і прийнятої мотивації діяльності, пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [3].

Основні переваги інноваційного шляху розвитку полягають у наступному: підтримання необхідного рівня прибутку; зниження виробничих витрат; підвищення конкурентоспроможності товарів; можливість створення додаткових джерел грошового потоку і, отже, вартості акцій; підтримання конкурентоспроможності на ринку.

Якщо порівняти інновації у сфері послуг з виробництвом на світовому рівні, то визначимо, що частка компаній, пропонуючи послуги, які звітують про свою інноваційну діяльність, складає від більше ніж 55% у Німеччині до приблизно 25% в Іспанії. Однак, практично в усіх країнах-членах, у секторі послуг частка інноваційних компаній (тобто інноваційний об'єм компаній в секторі) серед всієї кількості компаній цього сектору нижче за кількість інноваційних промислових підприємств. В Німеччині, наприклад, про впровадження інновацій звітували 65% промислових підприємств у порівнянні з 55% у секторі послуг; в Іспанії інноваційними були майже 40% промислових підприємств і лише 25% у сфері послуг [2].

Інновації у сфері послуг спрямовані на розробку нових послуг, їх вдосконалення, розширення сфери їх застосування, забезпечення послугами, а також удосконалення та впровадження методів виробництва та надання послуг. А інновації у виробничій сфері – це технології, за допомогою яких можна виробляти продукцію, розробляти нову продукцію і використовувати її, а також у створенні нового продукту або товару. Здійснюючи інноваційний розвиток підприємства сфери послуг, дуже важливо знати, які чинники здатні загальмувати або прискорити інноваційний процес.

На інноваційний розвиток підприємств сфери послуг впливає ряд чинників, які сприяють розвитку інновацій або перешкоджають їх запровадженню. Серед чотирьох груп внутрішніх чинників вирішальний вплив на інноваційний розвиток підприємств сфери послуг має економічний фактор, що характеризує здатність підприємств до інноваційного розвитку (ступінь фінансування інноваційних проектів, розвиток матеріально-технічної бази, кваліфікаційні кадри тощо).

Організацію інноваційної діяльності підприємств у сфері послуг має забезпечити досягнення загального бачення пропозиції послуг на споживчому ринку; встановлення стратегічних пріоритетів у перетворенні даної сфери; розробка стратегії діяльності підприємств у тривалій перспективі; створення системи комунікацій, орієнтованої на реалізацію послуг; формування інноваційного персоналу; впровадження системного контролінгу процесів розвитку послуг на споживчому ринку. Це дасть змогу укріпити конкурентні позиції, створить умови для розширення ринку послуг і переваги підприємств учасників даної сфери.

В Україні поки що інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, які впроваджують інноваційні процеси, зменшується і становить наразі 12-14%, що менше в 3-4 рази, ніж в інноваційно розвинутих країнах. Маже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати значно менші. Перспективність впровадження інноваційних процесів у сфері послуг пояснюється тим, що саме завдяки ним ми можемо вийти на новий рівень, заявити про себе як розвинену державу, яка здатна позиціонувати себе як прихильну світовим стандартам якості надання послуг, здатною «помірятись силами» з конкурентами.

Список використаних джерел:

1. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття персоналії / укл.: В. С. Іфтемічук, В. А. Григор'єв, М. І. Маниліч, Г. Д. Шута ; за наук. ред. Г. І. Башнянина і В. С. Іфтемічука. – К. : Магнолія плюс, 2004. – 688 с.
2. Грінченко К. О. Фактори розвитку інноваційного підприємства [Електронний ресурс] / К. О. Грінченко. – Режим доступу : <http://ev.nuos.edu.ua/konferents%D1%96i-2004-2008-rr>
3. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Х., 2006. – 496 с.

Д. е. н. Пирог О. В.

Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЮ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

Національне господарство України можна охарактеризувати такими рисами: нестабільність розвитку, високий рівень тінізації, технічна та технологічна відсталість, значний фізичний та моральний знос основних фондів, низький рівень використання виробничих потужностей, висока матеріало-, енерго- та ресурсоемність, відсутність або низький рівень інноваційної діяльності. Відповідно до декларації Конференції з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро в 1992 р. та програми «Порядок денний на ХХІ століття», сталий розвиток визначено як пріоритетний напрямок розвитку людства, що передбачає мінімізацію людського впливу на довкілля. Відсутність прогресу в освоєнні та впровадженні новітніх технологій заважали підвищенню конкурентоспроможності промисловості, що певною мірою спричинило глибоку структурну кризу та падіння виробництва. За часи незалежності України деградували великі високотехнологічні комплекси (авіабудування, електронна промисловість, радіоелектроніка, верстатобудування, приладобудування тощо), потенціал яких мав би стати підґрунтям економічного розвитку країни.

За період 2001–2014 рр. відбулись певні структурні зміни в національному господарстві країни:

- нарощення питомої ваги видів економічної діяльності, що належать до сфери нематеріального виробництва (на 11,92 в.п.), при скороченні питомої ваги видів економічної діяльності, що належать до сфери матеріального виробництва;

- за період дослідження реальний сектор економіки в цілому скоротився майже у 1,3 рази, переважно за рахунок сільського господарства, питома вага

якого зменшилась майже на половину (з 16,05% до 9,30%), промисловості – на 4,4 в.п. (з 30,19% до 25,74%) та будівництва (з 3,98% до 3,33%). Серед видів економічної діяльності, які належать до сфери нематеріального виробництва, знизилась питома вага транспорту та зв'язку (з 13,41% до 8,53%), тоді як наростили питому вагу: торгівля (з 12,23% до 17,26%), операції з нерухомістю (з 7,44% до 12,06%) та надання комунальних та індивідуальних послуг (з 1,45% до 1,90%).

Україна має дуже високу енергоємність ВВП (високий рівень енерговитратності) та залишається найменш енергоефективною країною Європи. Дослідниками встановлено, що енергоефективність України становить серйозну загрозу для її економічної безпеки, наслідком якої є деформована структура виробництва та енергоспоживання, використання застарілих виробничих фондів енергетики, повільне впровадження енергозберігаючих технологій. Значення паливних ресурсів для національного господарства важко переоцінити: їх нестача або відсутність унеможлиблює процес виробництва у всіх видах промислової діяльності, сільському господарстві, транспорті та комунальному господарстві.

Основним фактором підвищення енергоефективності в національному господарстві України є формування ефективно діючої системи державного управління сферою енергозбереження, що дозволить удосконалити структуру кінцевого споживання енергоресурсів, зокрема, за рахунок подальшого розширення та поглиблення електрифікації в усіх сферах економіки шляхом заміщення дефіцитних видів палива з одночасним підвищенням ефективності виробництва. Напрямки державної політики енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії реалізуються спеціальними законами України «Про енергозбереження» та «Про альтернативні джерела енергії». Однак, держава лише декларує розвиток біоенергетики та на даний час економічні важелі заохочення практично не закріплені законодавчо.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про енергозбереження» для проведення ефективної цілеспрямованої діяльності держави щодо організації та координації дій у сфері енергозбереження розробляються та приймаються державні, регіональні, місцеві та інші програми.

У Львівській області реалізовано бюджетну програму «Регіональна програма підвищення енергоефективності Львівської обл. на 2010-2014 рр.» у рамках «Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних

видів палива на 2010-2015 роки». Даною програмою передбачено погашення відсоткової ставки за кредитами, наданих власникам індивідуальних домогосподарств для впровадження енергоефективних проектів або придбання відповідного обладнання. За даними Львівської облдержадміністрації, у результаті впровадження цієї програми у 2011 р. досягнуто зменшення споживання природного газу населенням в порівнянні з 2006 р. на 8,6% або 98,6 млн. м. куб.

Регіональні та місцеві органи державної влади вирішують питання енергозбереження шляхом розроблення та впровадження програм енергоефективності, реалізації спільних проектів з міжнародними організаціями. Так, м. Львів приймає участь у декількох кредитних програмах з енергозбереження та санації житлових будівель Європейського Банку Реконструкції та розвитку разом із Скандинавським проектом «NEFCO», також заплановано проведення енергоаудиту комунальних будівель освітньої та медичної сфери. У м. Жовква (Львівська область) з 2012 р. реалізується пілотний німецько-український проект «Енергоефективне місто». У 2014 р. в рамках конкурсу EuropeAid/131230/L/ACT/UA «Підтримка впровадження енергозберігаючих технологій у малих містах України» був завершений проект «Запровадження енергозберігаючих технологій у Глинянській районній лікарні» (м. Глиняни, Львівська область), який фінансувався за рахунок коштів Європейського Союзу (80%) та місцевого бюджету (20%).

Отже, в умовах загострення економічної та політичної кризи особливої актуальності набувають питання активізації впровадження енергозберігаючих технологій, удосконалення механізму державно-приватного партнерства у сфері енергозбереження та, як результат, зниження газової залежності національного господарства країни від Російської Федерації.

Ратушна А. В., д.е.н. Гринько Т. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На сучасному етапі для більшості розвинених країн світу характерним є зростання інтелектуальної складової в економіці, що передбачає інноваційний розвиток усіх видів економічної діяльності, тому проблема забезпечення інноваційного розвитку підприємств набуває особливої актуальності.

Цю проблему досліджували багато вітчизняних і зарубіжних вчених економістів: В. Александрова, С. Арутюнян, С. Глазьева, В. Гесця, Г. Доброва,

М. Кондратьєва, І. Лукінова, О. Лапко, Л. Федулової, В. Соловйова, Р. Нельсона, І. Шумпетера тощо.

Як зазначається у Програмі економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», ключові проблеми інвестиційно-інноваційної сфери полягають в тому, що:

- темпи розвитку й структура цієї сфери не відповідають попиту на передові технології з боку економіки;
- пропонувані наукові результати світового рівня не знаходять застосування в економіці через низьку сприйнятливість підприємницького сектору до інновацій;
- в інноваційній сфері триває втрата кадрів і скорочення матеріально-технічних засобів.

Ця програма була розроблена на 2010-2014 роки, і ми можемо побачити, що на сьогоднішній день вона досі не втілена. Першорядною проблемою для економіки України є відсутність у держави і у підприємств інноваційної стратегії розвитку (принаймні б через стратегію запозичень технологій), яка б забезпечувала необхідний рівень диверсифікації й оновлення, підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Тому слід звернути увагу на досвід розвинених країн та впроваджувати такі ж якісні зміни. Для наочного прикладу розглянемо ВВП України та розвинутих країн ЄС та порівняємо його, так як ВВП являється результируючим показником того, на скільки ефективно функціонували підприємства на території певної країни. Щоб данні було зручніше зіставляти та порівнювати між собою, ми врахуємо рівень безробіття та розрахуємо ВВП на одну працюючу людину.

**Таблиця 1. «Порівняння ВВП на душу працюючого населення України та країн ЄС»,
тис. дол. США**

Рік	Україна	Польща	Фінляндія	Великобританія	Німеччина
2009	2,81	12,18	48,68	38,61	43,54
2010	3,31	13,87	48,36	39,17	42,99
2011	3,92	15,81	55,38	43,06	47,93
2012	4,34	14,05	50,59	41,99	43,82
2013	4,28	15,47	53,30	42,55	46,78

Розраховано та складено за [2].

Отже, ситуація дуже складна, ВВП на душу працюючого населення України дуже малий у порівнянні з країнами ЄС, а також можна зробити висновок, що підприємства не використовували моделей інноваційного розвитку для покращення своєї діяльності.

Одним із варіантів низького рівня інноваційного розвитку підприємств може бути дефіцит фінансування, тому розглянемо показники фінансування НДДКР деяких країн ЄС та порівняємо їх з українськими.

Таблиця 2. Обсяг коштів, що спрямовані інноваційний розвиток підприємств в Україні, Фінляндії, Польщі, Німеччині, Великобританії, млн євро

Рік	Україна	Польща	Фінляндія	Великобританія	Німеччина
2009	736,102	2 095,827	6 786,472	29 030,868	67 014,884
2010	781,117	2 607,505	6 971,301	30 732,105	69 947,809
2011	1261,787	2 836,165	7 163,692	31 547,068	75 500,7
2012	1183,567	3 429,852	6 831,888	33 303,737	79 110,378
2013	910,724	3 436,284	6 684,1	32 783,704	82 482

Складено за: [3].

Можна зробити висновок, що стан інноваційної діяльності в Україні є кризовим, він не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах та потребам інноваційного розвитку. Недофінансування науково-технічного комплексу та відсутність дієвої державної науково-технічної політики не дадуть змогу Україні перейти до шляху інноваційної моделі розвитку. Тому для покращення та стимулювання інноваційної діяльності треба виконати та впровадити такі заходи:

- створити агентства з технологій та інновацій, які створені за підтримки держави і здійснюють підтримку інноваційної діяльності шляхом проведення семінарів для дослідників з питань управління знаннями; надання допомоги в отриманні патентів та ліцензій; проведення конкурсів серед інноваторів; фінансування участі інноваційних суб'єктів у міжнародних виставках; організації інноваційних форумів та фестивалів;
- вдосконалити законодавчу та нормативно-правову базу України;
- синергетичне об'єднання сил державних органів, бізнесу, університетів у процесі розробки;
- трансфер технологій;
- держава повинна сприяти створенню об'єднань промислового та фінансового потенціалів;
- держава повинна застосовувати фінансово-кредитні важелі стимулювання інновацій;
- застосування та просування системи стандартів якості;
- стимулювати процес створення екологічно чистих технологій в процесі пошуку шляхів зниження вартості виробництва (підвищення технологічних конкурентних переваг фірм);

– головним та самим найважливішим завданням є те, що треба нарешті впевнити усіх суб'єктів господарювання у тому, що інноваційний шлях розвитку є основною запорукою якісного зростання економіки України.

Навіть якщо виконати тільки вище наведені заходи, можна значно підвищити інноваційний розвиток підприємств України.

Список використаних джерел:

1. Арутюнян С. С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С. С. Арутюнян, Р. Р. Арутюнян // Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 253–257.
2. Мировая Экономика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ereport.ru>
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

К. е. н. Рахман М. С., Осадча А. О.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Будівельна галузь є важливою та комплексною галуззю народного господарства. Важливість для економіки можна пояснити тим, що при наданні будівельних послуг використовуються продукти та послуги інших галузей господарства. Процес будівництва створює велику кількість робочих місць не тільки в основній галузі, але й в супутніх.

Будівельні послуги – це діяльність, яка є комплексом правових та організаційних заходів, а будівництво – це виконання конкретних робіт [1; 2]. Будівництво розподіляють на три основні види: будівництво будівель, будівництво споруд та окрема категорія – спеціалізовані роботи (рис. 1).

Будівельні послуги є своєрідним «лакмусовим папірцем» стану економіки країни – одні з перших реагують на кризові ситуації. Експерти вважають, що глибину кризи або навпаки висоти економічних підйомів можна, в першу чергу, спостерігати в будівельній галузі.

Загальна площа житла на українському ринку за 2013 рік склала 11217 тис. м², а темпи росту – 104,4 % до попереднього року. При оцінюванні об'ємів будівництва житлових будівель використовують загальну площу житла [4], яка складається з житлової площі і площі підсобних приміщень. Найменший показник прийнятого в експлуатацію житла спостерігається у 2009 році. В цей період будівництво скоротилося близько на 40 %, що викликано світовою

економічною кризою 2008-2009 років. В цей період більшість інвесторів «заморозили» поточні проекти, але поживалення вже спостерігається у наступному році (рис. 2).

Рис. 1. Класифікація будівництва за КВЕД [3]

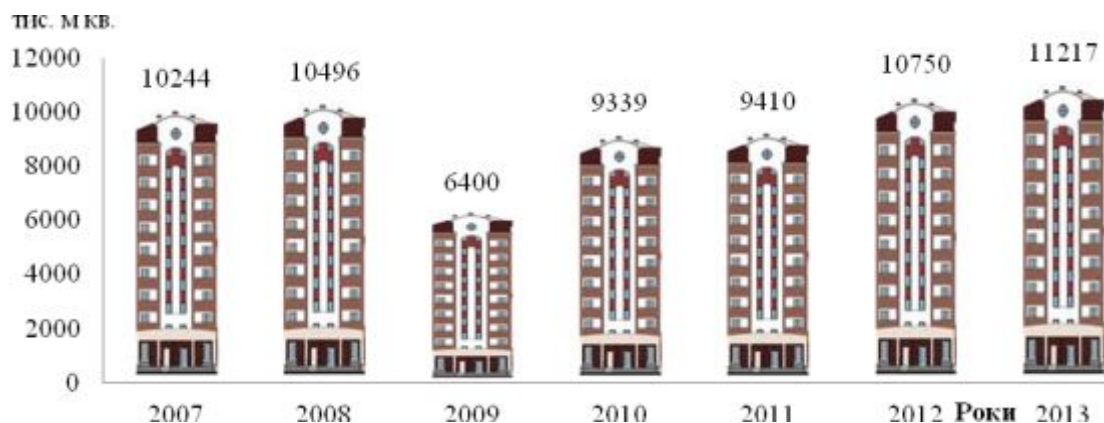

Рис. 2. Динаміка обсягу загальної площі житла прийнятого в експлуатацію за місцем будівництва у 2007-2013 рр., тис. м кв. [4]

Будівельна продукція є гарним середовищем для інвестицій. Одним з показників розвитку будівельної галузі є об'єм капітальних інвестицій, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів, а також авансові платежі для фінансування

капітального будівництва. Середній рівень капітальних інвестицій на ринку України за останні сім років склав 31762,43 млн. грн. Найбільший об'єм спостерігався у 2013 році і склав 41567 млн. грн., а найменший у 2009 – 18052 млн грн (рис. 3). Найнижчі темпи росту капітальних інвестицій спостерігалися у 2009 році і склали усього 50,8%, а найвищі (159,18%) – у 2010 році, коли вплив світової фінансової кризи зменшився. Результати вірогідного, оптимістичного та песимістичного прогнозу отримані методом екстраполяції майже співпадають та не мають явних розривів, тому що відхилення складає усього 413 тис. грн, що може свідчити про стабільність розвитку капітального інвестування у житлове будівництво України наступні три роки, якщо єдиним фактором впливу буде час.

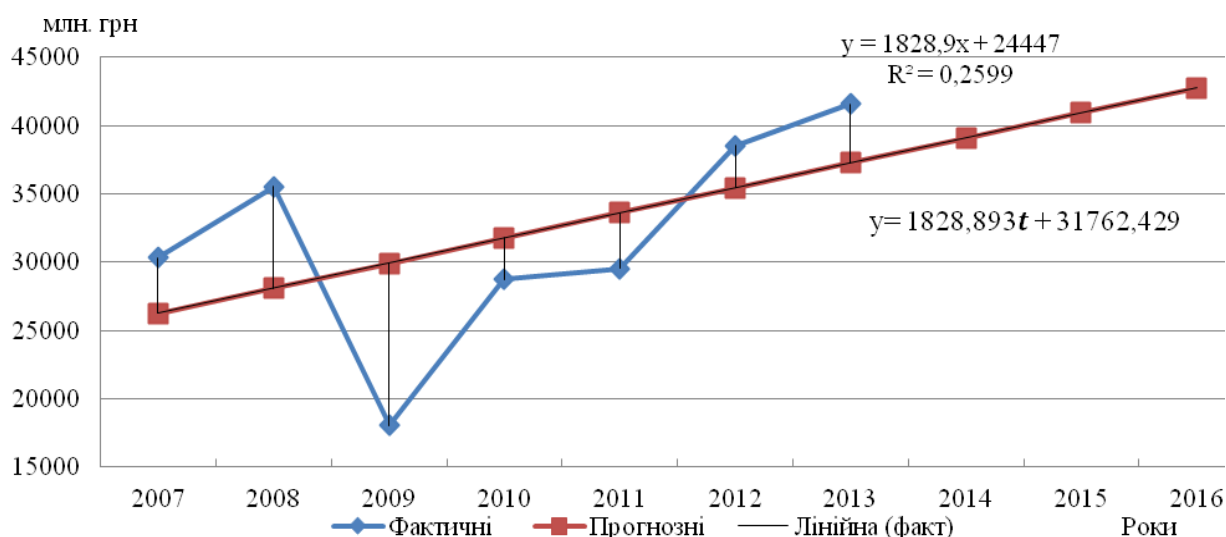

Рис. 3. Прогноз обсягу капітальних інвестицій на ринку України на 2014-2016 рр. методом екстраполяції, млн грн

Український ринок будівельних послуг тільки розвивається і має широкий спектр перспектив для подальшого розвитку та росту. Але також присутні наявні проблеми та загрози, які перешкоджають позитивним рухам у будівельній галузі.

Найслабшими сторонами будівельного ринку є корумпованість державних органів з оформлення документації та присвоєння земель, непостійність фінансових потоків, низький рівень входу нових компаній на ринок, низька маркетингова діяльність, застарілість технологій, низька якість будівельних матеріалів, несприятлива політика оподаткування, зниження доходів населення та купівельної спроможності.

Проект розвитку ринку будівельних послуг України може складатися з наступних складових, при послідовному виконанні яких рівень розвитку буде поступово підвищуватися (рис. 4).

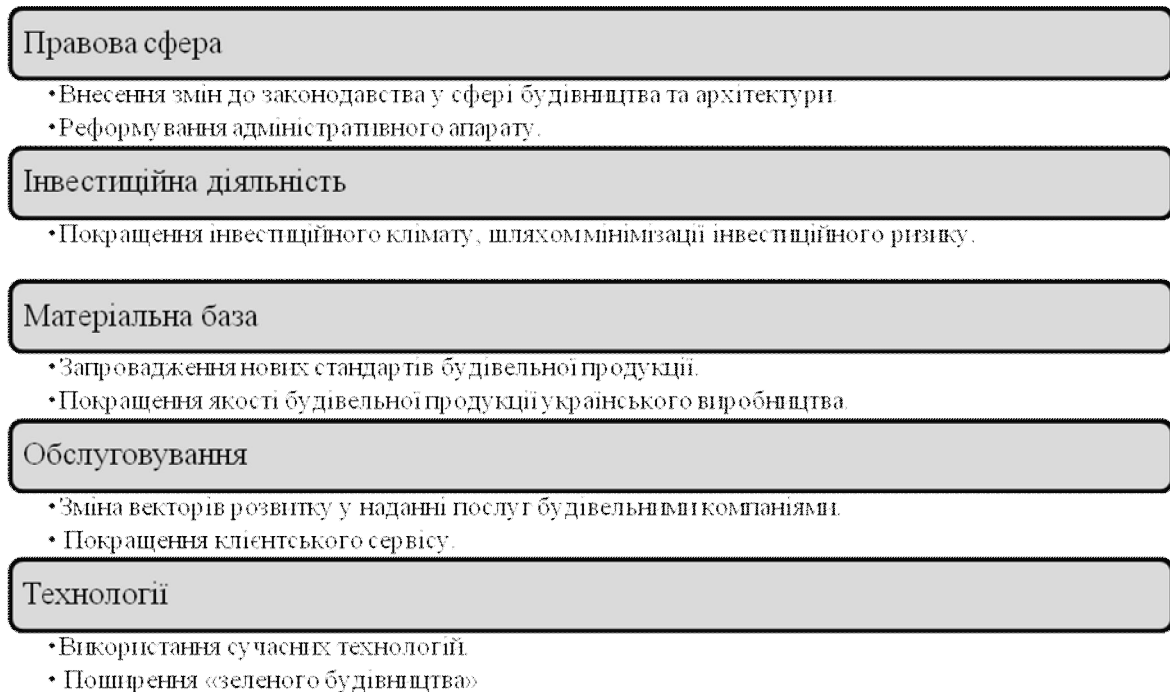

Рис. 4. Проект розвитку будівельних послуг в Україні

Будівельна галузь – комплексна галузь, яка дає поштовх до розвитку народного господарства в цілому. Капітальне будівництво будівель та споруд покращує матеріально-технічну базу підприємств та добробут населення. Ринок будівельних послуг України має суттєві проблеми, але одночасно широке коло перспектив їх вирішення. Будівельна галузь потребує розумних управлінських рішень та залучення інвестиційного капіталу.

Список використаних джерел:

1. Господарський Кодекс України // Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
2. Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці у будівництві N 175 [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_094
3. КВЕД-2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_F.html
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Рукас В. А., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДИНАМІКА ІННОВАЦІЙНО-НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В умовах ринкової економіки функціонування і розвиток промислових підприємств багато в чому обумовлені ефективною роботою їх інноваційного механізму, а також ефективністю реалізованих їм нововведень. Сьогодні Одеська область – високорозвинений індустріальний регіон, промисловість якого відіграє значну роль у структурі народногосподарського комплексу України та південного економічного району. Інноваційний розвиток Одеського регіону відбувається згідно «Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2015 року» [1].

Науково-технічною та науково-дослідною роботою в Одеській області займаються наукові підрозділи 19-ти вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та Південний науковий центр Національної академії наук України Міністерства освіти і науки України, що об'єднує 8 наукових установ, 36 науково-дослідних інститутів, 20 науково-дослідних та науково-технічних центрів, 9 спеціальних та конструкторських бюро, 29 науково-виробничих об'єднань. Загальна кількість працівників наукових установ 12,7 тис. осіб [2].

При облдержадміністрації створений та працює Одеський регіональний центр інновацій та інвестицій. В Одеській області зосереджено значний науковий потенціал, сформовано потужні наукові комплекси, що орієнтовані на наукове забезпечення регіональних пріоритетів. Визначальною характеристикою розвитку інноваційного потенціалу є наукові кадри, які виконують дослідження й розробки в організаціях, на підприємствах та установах [3].

Загалом рівень науково-технічного та інноваційного потенціалу Одеської області можна оцінити за такими показниками, як кількість установ та працівників, які виконують наукові та науково-технічні роботи, обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт, інноваційна активність промислових підприємств та впровадження інновацій на промислових підприємствах.

Аналіз господарської практики свідчить про те, що значення інноваційної діяльності для промислових підприємств у сучасних умовах постійно зростає.

Серед інноваційно активних підприємств, які постійно здійснюють розробки проектів нового обладнання, впроваджують принципово нові системи, створюють нові зразки продукції, приділяють увагу створенню технологій

нового покоління для забезпечення потреб постійних замовників – в машинобудуванні ВАТ «Одескабель», ВАТ «Поршневих кілець», ВАТ «Пресмаш», ВАТ «Завод будівельно-обробних машин», ТОВ «Телекардприлад», ВАТ «Нептун», ВАТ «Краян», ВАТ «Гемопласт», СП «Татра-Юг», в металургії – ВАТ «Стальканат», ЗП «Інтерметал», ТОВ «АМП-Профіль», в хімічній та нафтохімічній промисловості: ТОВ «Консенсус», ВАТ «Лукойл – одеський НПЗ», ВАТ «Олімп-круг», у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – ЗАТ «Перший лікєро-горілчаний завод», ВАТ «Балтський молочноконсервний комбінат дитячих продуктів», СП «Діполос», ТОВ «Дарл», ВАТ «Одеський коровай», ДП «Южненська паляниця», ЗАТ «Одесакондитер», ТОВ СП «Аттіс-Т», ВАТ «Одеський м'ясопереробний завод», ТОВ «Старокозацький винзавод», ЗАТ «Одеський завод шампанських вин», ЗАТ «Одеський коньячний завод», у мінеральній неметалевій галузі – ЗАТ «Ізмаїльський ЗЗВ», у іншому виробництві, не відносному до інших угруповань ЗАТ «Аурум», у виробництві деревини та виробів з деревини ВАТ «Деревообробний завод» та ТОВ «Марконі – ЛТД».

Таблиця 1. Динаміка кількості установ та працівників, які виконують наукові та науково-технічні роботи

Показник	2009	2010	2011	2012	2013	09/10	10/11	11/12	12/13
						Зміна показників			
Кількість організацій	62	59	58	54	52	0,95	0,98	0,93	0,96
Чисельність науковців, осіб	2897	2828	2663	2461	2342	0,98	0,94	0,92	0,95
Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт, млн грн	180,18	192,54	205,76	211,22	235,52	1,07	1,07	1,03	1,12
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	10,0	12,9	12,8	14,0	11,3	1,29	0,99	1,09	0,81

Джерело: [4].

Поширенням напрямом інноваційної діяльності залишається оновлення продукції, основним джерелом фінансування технологічних інновацій – власні кошти підприємств [5].

Водночас, статистичні дані останніх років підтверджують той факт, що промислові підприємства відчувають серйозну кризу в інноваційній сфері, і якщо не вживати активних заходів з її подолання як з боку держави, так і з боку керівництва промислових підприємств, то несприятливі наслідки в найближчому майбутньому будуть ще більш значними. Тому на сучасному етапі інноваційна діяльність підприємств потребує збільшення державної участі як фінансового, так і організаційного характеру.

Список використаних джерел:

1. Одеська обласна державна адміністрація (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.odessa.gov.ua>
2. Басюк О. В. Оцінка динаміки інноваційно-наукового потенціалу Одеської області / О. В. Басюк // Вісник Національного технічного ун-ту «Харківський політехнічний інститут»: зб. наук. праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – 2010. – № 5. – С. 3–7.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт.-упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жилиєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Економічна статистика / Наука, технології та інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
5. Продіус І. П. Стан та тенденції розвитку промислових підприємств Одеської області / І. П. Продіус, Є. Ю. Щокіна // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2(3). – С. 153–159.

Сборщик А. С., Власенко М. А.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ

Одним из основных объектов стратегического анализа регионального развития является, производственный потенциал региона и его экономическая оценка. Пока среди ученых-экономистов нет единого мнения об определении этой категории, о структуре производственного потенциала и, как следствие, о способах оценки последнего. Производственный потенциал на уровне региона – это совокупная способность производственных систем, находящихся в границах данного региона, производить материальные блага и удовлетворять общественные потребности, обусловленная существующими ресурсами и условиями их использования [1].

Сумская область имеет довольно развитый производственный потенциал и по уровню техногенной нагрузки территории занимает место в первой десятке областей Украины. Стоимость основных фондов по области составляет около 4 млрд долларов США. Из них 80 процентов – производственных, 20 – непроизводственных. За годы реформирования экономики в процессе приватизации произошло перераспределение основных фондов области. Наибольшая их часть – около двух третей от общей стоимости – приходится на предприятия коллективной собственности, среди которых преобладают акционерные общества и общества с ограниченной ответственностью. Свыше 20 процентов основных фондов пока что остается в государственной собственности, а почти 13 процентов – в коммунальной.

В Сумской области зарегистрировано почти 18 тыс. предприятий и организаций, в том числе 13 тыс. субъектов предпринимательской деятельности. Среди предприятий преобладают торговые – 42 %, сельскохозяйственные (включая фермерские хозяйства) – 17 %, промышленные – 12 %, строительные – 9 % от их общей численности [2].

Агропромышленный комплекс Сумской области имеет стойкие и стабильные предпосылки для достижения высокой эффективности сельскохозяйственного производства. Такими предпосылками являются её плодородные грунты, выгодное географическое расположение, благоприятные для сельского хозяйства природные и климатические условия. Традиционное сельское хозяйство Сумской области специализируется на производстве зерновых культур, сахарной свеклы, мясомолочном животноводстве. Ресурсы растениеводства в Сумской области исключительно велики и благоприятны для развития этой отрасли.

Экономика области представляет собой объединение развитых отраслей обрабатывающей и добывающей промышленности с многоотраслевым сельским хозяйством. В структуре промышленного производства ведущее место занимают пищевая промышленность, машиностроение и металлообрабатывающая промышленность. Развита также отрасли топливной, химической и нефтехимической, легкой промышленности. Промышленные предприятия, расположенные в областном центре, производят более трети всей продукции области [3].

Таким образом, Сумская область имеет довольно развитый производственный потенциал, по уровню техногенной нагрузки территории занимает место в первой десятке областей Украины, что обуславливает широкие перспективы для дальнейшего социально-экономического развития области.

Список использованных источников:

1. Тарасова М. Н. Анализ подходов к определению категории «производственный потенциал региона» / М. Н. Тарасова // Вестник молодых ученых : Сб. науч. раб. РИО ГАГУ. – 2004. – №1. – С. 58–63.
2. Головне управління статистики у Сумській області [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sumy.ukrstat.gov.ua>
3. Сумской потенциал взаимовыгодного сотрудничества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://odnarodyna.su/node/15886>

К.е.н. Севастьянов Р. В., Бербець Т. О.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інноваційна діяльність значною мірою визначає рівень процесів економічного зростання держави. Застосування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку передбачає необхідність створення реальних умов для запровадження пільгового оподаткування підприємств, які виробляють інноваційну продукцію, створення галузевих інноваційних фондів стимулювання інноваційного потенціалу.

Відповідно за даними Державної служби статистики України обсяги фінансування інноваційної діяльності протягом 2009-2013 рр. наведено у табл. 1 [1].

Таблиця 1. Обсяги фінансування інноваційної діяльності в Україні

Рік	Загальна сума витрат	Сума витрат у розрізі джерел фінансування (млн грн)			
		Власні кошти	Державний бюджет	Іноземні інвестори	Інші джерела
2009	7949,9	65169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3

У структурі витрат на інноваційну діяльність переважають в основному власні кошти. Використання власних фінансових ресурсів знижує ризик неплатоспроможності підприємства, управління фінансами відбувається власниками підприємства, але цих коштів зазвичай не вистачає; проте, темпи росту використання власних коштів підприємств та організацій порівняно з іншими джерелами зростають. У 2013 р. обсяги інвестування з використанням власних коштів зменшились в 0,95 раза порівняно з попереднім роком.

Державне фінансування інноваційної діяльності у загальній структурі витрат в середньому за останні п'ять років становило 10274,5млн грн. Питома вага загального обсягу витрат на науково-технічну сферу в Україні у 2013 році становила 0,77 відсотка ВВП, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,33 відсотка ВВП. Стійка тенденція до зменшення частки ВВП на витрати вітчизняної науки особливо загострилася упродовж 2010-2013 років. Як наслідок, у 2014 році на науку заплановано видатки на рівні 0,27 відсотка ВВП. Це найнижчий показник фінансування науки за весь час незалежності України.

Розглянемо впровадження інновацій на промислових підприємствах України за період 2009–2013рр.

Таблиця 2. Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2009	10,7	1893	2685	4,8
2010	11,5	2043	2408	3,8
2011	12,8	2510	3238	3,8
2012	13,6	2188	3403	3,3
2013	13,6	1576	3138	3,3

Згідно даних таблиці 2 ми бачимо, що питома вага підприємств, що впроваджували інновації, та питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової у 2013 році не змінилась порівняно з попереднім, але впровадження нових технологічних процесів зменшилось на 612 процесів, та зменшилась кількість найменувань освоєного виробництва інноваційних видів продукції на 265, а це значне погіршення для нашої країни. [1]

Необхідно зазначити зменшення рівня іноземних інвестицій в інноваційну діяльність України. У структурі інвестиційних витрат іноземні інвестиції в середньому за останні п'ять років становили 3,34 %, тому що несприятливий інвестиційний клімат робить українські підприємства непривабливими для іноземних інвесторів. Іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки вони є джерелом капіталовкладень у вигляді сучасних засобів виробництва та новітніх технологій, сприяють поширенню інновацій, збільшенню продуктивності праці. Для національної економіки необхідно розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного росту. Крім прямого державного фінансування в розвинених країнах використовують методи і фінансово-кредитні інструменти для підтримки інноваційного розвитку економіки. Так у Франції використовують різноманітні податкові пільги для стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. В Японії компанії мають право зменшувати податок на прибуток якщо вони займаються інноваційною діяльністю.[3] Для підвищення активності інноваційної діяльності в нашій країні повинні бути застосовані більш ефективні й сучасні моделі інноваційного розвитку на базі приватно-державного партнерства (ДПП), зокрема спільного фінансування проектів при

зосередженні управління їх реалізацією з боку бізнесу та децентралізації державної підтримки. Розвиток ДПП для залучення інвестицій визначено одним із основних напрямів реалізації Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні та національних проектів. ДПП визначено серед ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки України, вирішення важливих соціально-економічних проблем. Висока ефективність ДПП як форми взаємодії держави та бізнесу доведена досвідом багатьох країн світу. Успішний розвиток ДПП як механізму активізації інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій у стратегічно важливі для держави сфери можливий лише за умови, коли буде забезпечено баланс інтересів держави і приватного інвестора.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» від 11.02.2015
3. Диба В. М. Податкове стимулювання інноваційної діяльності / В. М. Диба, А. Є. Никифоров, В. О. Парнюк // Фінанси України. – 2009. – №5. – С. 78–86.

Скрипченко М. О., Смирнова Т. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Ще за часів існування СРСР Україна зажила слави головної житниці країни. Аграрний сектор – один з найперспективніший для розвитку в незалежній Україні, проте містить ряд аспектів, які гальмують його зростання.

Можна визначити такі ключові проблеми розвитку аграрного сектору України [1]:

1. Нерівномірність розвитку різних форм господарювання.
2. Нестабільні конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринках через не завершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності.
3. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва.

4. Обмежена ємність внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, обумовлена низькою платоспроможністю населення.

5. Незавершеність земельної реформи.

На українському селі переважають великі агрофірми, що стримують проникнення нових виробників у галузь. Стратегія розвитку аграрного сектору передбачає державну підтримку сімейних ферм та кооперативів малих виробників сільськогосподарської продукції [1].

Говорячи про європейські ринки важливо пам'ятати, що наразі для України діють односторонні преференції для експорту продукції. В 2014 році експорт до країн ЄС досяг 13% від ВВП, а більше чверті його прийшлося на сільськогосподарську продукцію [3]. Найбільший потенціал несе у собі експорт органічних продуктів. В Україні близько 150 фірм отримали органічний сертифікат за нормами ЄС. В основному вони виробляють зерно, борошно, овочі та ягоди, менша частина – молочні продукти [4]. Ці продукти набувають популярності на західному ринку, а українські виробники здатні запропонувати не лише відповідність стандарту, але й нижчу ціну.

Важким тягарем українських фермерів залишається наявність застарілої техніки. Вона працює з меншою продуктивністю і вимагає більших витрат на обслуговування, що відображається на собівартості продукції. Ситуацію могли б вирішити дешеві кредити за підтримки держави, проте економічна і політична криза нівелює цю можливість. Проте в 2014 році Європейський банк реконструкції та розвитку вирішив надати аграрному сектору України фінансування в розмірі 200-250 млн євро. Доступ до цих коштів матимуть не лише виробники сільськогосподарської продукції, але й підприємства з її обробки [3]. Це означає, що в майбутньому підвищиться експорт не тільки сировини, але й готової продукції.

Майже 90% сільськогосподарської продукції на Українському ринку є продукцією власного виробництва [3]. Тобто, ринок є досить насиченим. Враховуючи погіршення добробуту українців у кризовий час стає зрозуміло, що внутрішній ринок не є основною стратегічною мішенню для більшості підприємств. В 2014 році агросектор продемонстрував значне зростання за рахунок підприємств-експортерів. У порівнянні з 2013-м, в 2014 році загальна виручка сільського господарства збільшилася на 37% – до 165,6 млрд гривень, а прибуток виріс в 2,8 рази – до 34,5 млрд гривень. Поліпшення виробничої рентабельності аграрного сектора – з 11,4 до 26,3% – також дозволило скоротити число збиткових підприємств. Якщо в 2013-му в мінус працювала кожна

третя агрофірма, то минулого року фінансові втрати понесли тільки 18,4% компаній галузі [2]. Тобто, проблеми всередині країни компенсуються вигодами від вивезення продукції за кордон.

Аграрний ринок застиг в очікуванні земельної реформи. Це одне з ключових питань для бізнесу, вирішення якого знову було відстрочено – цього разу до 2016 р. Введення в Україні ринку землі може допомогти холдингам кращим чином оформити права на свої ключові активи і збільшити капіталізацію компаній. А з іншого боку – несе в собі низку ризиків, пов'язаних з ув'язненими в земельні закони обмеженнями. Чим все це обернеться для аграріїв і ринку в цілому – чи не найважливіше питання наступних кількох років.

Отже, більша частина проблем українського аграрного сектора вирішилась ринковими механізмами та зусиллями самих підприємців. Наразі відкритими залишаються питання, пов'язані з державним регулюванням галузі. Саме від їх успішного розв'язання залежить успіх України на світовій аграрній арені.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/7644>
2. Статистичний бюлетень «Валова продукція сільського господарства України» за 2014 рік / відп. за вип. О.М. Прокопенко. – Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : ukrstat.gov.ua
3. Український бізнес ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua>
4. Струк Е. Можно ли заработать на производстве органических продуктов [Електронний ресурс] / Е. Струк. – Режим доступу : <http://forbes.ua/business/1341812-mozhno-li-zarabotat-na-proizvodstve-organicheskikh-produktov>.

Степаненко Н. А., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Найбільш перспективним напрямом розвитку для Дніпропетровщини в сучасних умовах є економіка знань, до якої відносять три основні сфери: науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, інновації, освіту і навчання. Саме такий напрямок розвитку є доцільним в силу накопиченого наукового потенціалу та кадрових можливостей, який сприятиме формуванню людського капіталу та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Збереження інноваційного потенціалу пропонується у даному сценарії реалізувати через

створення сучасного освітнього середовища та його інтеграцію у Європейський освітній простір, підтримку науково-дослідного напрямку, створення умов для збереження та залучення висококваліфікованих працівників, розвиток інновацій у ключових галузях економіки [1].

Відповідно до «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» (далі – Стратегія) важливим елементом інноваційного розвитку має стати впровадження об'єктів альтернативної енергетики. Просування за операційною ціллю здійснюватиметься у наукових, освітніх центрах Дніпропетровської області, прилеглих до м. Дніпропетровська районах протягом усього терміну реалізації Стратегії, а також місцях можливого розташування об'єктів альтернативної енергетики. Очікуваними результатами реалізації цієї Стратегії у контексті інноваційного розвитку є розвиток структури підтримки інноваційних процесів; широка відомість традиційних наукових шкіл Дніпропетровщини; просування розробок науковців через «Біржу наукових пропозицій»; створення мережі ІТ містечок, умов для залучення на територію області фахівців ІТ сфери; забезпечення умов для розвитку наукоємного виробництва [1].

Конкретизує Стратегію «Регіональна програма інноваційного розвитку Дніпропетровської області до 2020 року», затверджена Рішенням Дніпропетровської обласної Ради № 386-15/У від 23.05.2008 р., яка містить 9 комплексних завдань [2]:

- 1) формування бази даних по інноваційним пропозиціям;
- 2) формування бази даних потенційних виконавців інноваційних проектів;
- 3) формування механізму фінансування інноваційних проектів різних категорій;
- 4) створення методики робіт з формування, державної реєстрації та супроводу інноваційних проектів;
- 5) створення системи інформаційної підтримки інфраструктури інноваційного розвитку;
- 6) виконання аналізу чинного законодавства й розробка пропозицій по внесенню законодавчих ініціатив;
- 7) створення системи підготовки кадрів для реалізації інноваційного процесу;
- 8) формування механізмів сприяння просуванню інноваційних продуктів на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- 9) виконання практичної роботи з формування, державної реєстрації та супроводу інноваційних проектів.

Реалізація вищенаведених дев'яти завдань програми дозволить регіональній економіці Дніпропетровської області вийти на передові позиції у розвитку інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oblrada.dp.ua/user/files/pr_strategija.doc
2. Регіональна програма інноваційного розвитку Дніпропетровської області до 2020 року [Електронний ресурс] . – Режим доступу : www.pir.dp.ua/uploads/PresentProgram2011.ppt.

Суровцева Ю. С., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Широке використання інноваційних технологій, що ґрунтується в впровадженні у виробництво новітніх досягнень науки і техніки, є характерною ознакою конкурентоспроможного підприємства.

Аналіз стану розвитку інноваційно-орієнтованої сфери української економіки дає змогу відзначити систематичне зниження інноваційної активності підприємств. У загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції зменшилася з 6,8 % у 2001 р. до 3,3 % у 2013 р. (табл. 1) мають ознаки інновацій (для порівняння у Європейському Союзі цей показник в середньому складає 60 % [1]), а кількість інноваційних видів продукції, виробництво яких освоєно, скоротилося більше ніж у 7 разів (у 2013 р. порівняно з 2002 р.).

Недостатнє впровадження науково-технічного потенціалу в економіку та промисловість України викликає ряд проблем, зокрема: зниження частки високотехнологічної продукції у структурі ВВП, низька рентабельність і конкурентоспроможність вітчизняних товарів, тощо. Негативними тенденціями зменшення масштабів розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України є також:

- підвищення економічних ризиків;
- великі витрати на нововведення при недостатній фінансовій підтримці держави;
- підвищення ставок за банківськими кредитами;
- недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій, податкової системи та пільгового режиму для здійснення інноваційної діяльності;

- скорочення працівників у сфері науки більш ніж на 45% через міграцію фахівців високого рівня, науковців, через старіння наукових кадрів, зношеність матеріально технічної бази науки тощо;
- структурна деформованість та інституційна неповнота інноваційної діяльності;
- неузгодженість та незбалансованість технологічних, економічних та соціально-цілісних аспектів [3].

Таблиця 1. Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2001	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	430	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	645	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3

Джерело: побудовано за даними [2].

Інноваційна система України переживає не найкращі часи свого становлення та розвитку. Відсутність тісної ефективної кооперації державних органів з наукою, бізнес-освітою та ринковими структурами спровокувало існуючі проблеми і сприяє породженню нових, що ще більше ускладнює ситуацію з забезпечення розвитку інноваційного процесу – важливого фактору міжнародної конкурентоспроможності України.

Саме тому головним, найбільш актуальним завданням сьогодення є розробка стратегії інноваційної політики України. Формування інноваційної моделі розвитку промисловості, пошук позитивних тенденцій та шляхів подолання проблем інноваційного розвитку промисловості.

Перш за все, необхідна цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності.

Наступним кроком має стати вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України.

Не менш важливим є створення сприятливих ринкових умов для впровадження інновацій у виробничу діяльність та побут населення: зростання споживчого попиту суб'єктів національної економіки на інноваційні продукти, технології, знання; посилення конкурентного тиску на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Одним з найголовніших заходів з розвитку інновацій в Україні має стати включення інноваційної політики держави у політику загальнодержавного сталого розвитку України та ефективна її реалізація.

Список використаних джерел:

1. Плакида С. І. Особливості інноваційної діяльності промисловості України [Електронний ресурс] / С. І. Плакида, Л. Д. Сарбаш. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67471.doc.htm.
2. Українська державна служба статистики (Укрстат). Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukrstat.gov.ua
3. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» // Голос України. – 2007. – № 125. – 19 липня.

Татаринів К. А., к.т.н. Джур О. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РАКЕТОБУДУВАННЯ У СВІТІ

Створення ракетної техніки втілює мрії людства про активне пізнання Космосу, фізичних явищ, які суттєво впливають на життєдіяльність людей, дозволило використовувати інформацію, отриману у космосі потреб економіки і безпеки. Початок створення бойових балістичних ракет припадає на роки Другої світової війни. У Німеччині випускалися крилаті ракети V-1 і V-2 («Фау-2»). Відразу після закінчення війни різко загострилися протиріччя між СРСР (і «соціалістичним табором»), з одного боку, і розвинутими країнами Заходу, що утворили блок НАТО – з іншого. Основою для створення перших балістичних ракет стала ракета V-2, розроблена німецькими вченими й інженерами. В кінці сорокових років XX ст. радянська ракетна техніка (військова, іншої не було) стояла на роздоріжжі – яким шляхом рухатися далі? Принципово, таких шляхів було два. Перший, *еволюційний*, полягав у подальшому поліпшенні експлуатаційних характеристик

ракет, аналогів Фау-2, на вже звичному паливі кисень і спирт (пізніше – гас). Однак цей шлях не влаштовував передову частину керівництва Радянської Армії в силу здорожчання обслуговування ракет на кріогенному компоненті, громіздкість і неможливість відповідного захисту стартового комплексу ракет з кріогенним паливом. Другий, *революційний* шлях, полягав у створенні балістичних ракет на нових (для цього класу ракет) висококиплячих компонентах. Історичний вибір шляху розвитку ракетної техніки зробив Головний конструктор КБ «Південне» М. К. Янгель, який сприяв впровадженню в практику ракетобудування висококиплячих компонентів палива та послідовної реалізації всіх переваг, які вони мали, а саме: істотне спрощення і здешевлення обслуговування ракетного комплексу, підвищення його захищеності і, отже, надійності. Саме цей шлях вів до того, що балістична ракета (згодом – міжконтинентальна) могла перетворитися на справжню грізну зброю. Саме такими, революційними, і стали перші ракети М.К. Янгеля – Р-11 і Р-12. Ракета Р-11 вийшла легше аналога Р-1 (Фау-2) в 2,5 рази при тій же дальності, надійніше, простіше в обслуговуванні і дешевше. Вона стала основою подальших тактичних мобільних комплексів, що стоять на озброєнні Радянської Армії. Саме дешевизна, невибагливість і простота обслуговування дозволили потім продавати їх у величезних кількостях дружнім країнам азіатського і африканського континентів. Таким чином, 1960-ті роки стали періодом самого бурхливого розвитку як космічної, так і бойової ракетної техніки. Радянському Союзу вдалося домогтися паритету в галузі ракетно-ядерної зброї. Основну роль у цій справі зіграли ракети, що розроблялися і будувалися в Дніпропетровську. Однак така найважливіша складова ракетної зброї, як системи управління, створювалися в Харкові – одному з провідних наукових і промислових центрів СРСР. Розгляд питання шляху розвитку ракетобудування – це питання створення нової техніки, яка б забезпечувала вирішення завдань скорочення витрат на доставку корисного вантажу та астронавтів у космос (для виходу на розумні ціни потрібні кораблі, здатні літати багато разів без коштовного ремонту), створення аерокосмічної техніки багаторазового виведення на задану орбіту, забезпечення надійності техніки та безпеки польотів. Сьогодні всі розвинуті країни світу успішно використовують космічні технології у зв'язку і мовленні, в дистанційному зондуванні поверхні Землі (метеорологічне спостереження, картографія, геодезія і т.д.), в навігації і в наукових дослідженнях. Космос ХХІ століття став сферою задоволення амбіцій і зіткнення інтересів країн, що освоюють навколоземний простір.

Німецький проект «Зільберфогель», що розроблявся Ойген Зенгером, був першим, який передбачав багаторазовість. Саме від нього ведуть своє походження американський Dyna-Soar (і пізніший «Шаттл») і радянська «Спіраль» (пізніше згорнута на користь подібного з «Шатл» «Бурана»). Умовно-дострокова багаторазовість не принесла кораблю дешевизни у використанні – програма обійшлася в 150 млрд дол. (у цінах 2008 р.), в перерахунку на один політ – 1,5 млрд дол., тобто приблизно тридцять пусків одноразових радянських / російських ракет – носіїв (РН).

Найбільший переполюх у космічній галузі нашого часу зробила досить молода компанія Space Exploration Technologies Corporation (SpaceX), засновником якої стала дуже амбіційна людина з нестандартним мисленням – Ілон Маск (колишній співвласник платіжної системи PayPal). Він дослідив причину низької вартості російських ракет (у десять разів дешевше) у порівнянні з новими американськими. Так народилася ідея виробляти власні ракети і зробити їх дешевше російських. Розробляв ракети Маск на свої гроші, а запуски оплачувала держава. За чотири роки компанія SpaceX створила легку ракету Falcon 1, а ще через чотири роки успішно стартує Falcon 9 – середня ракета, порівнянна за характеристиками з російським «Союз-2». До цього часу NASA закриває програму Space Shuttle і залишається без пілотованих космічних кораблів. Для ліквідації відставання від Росії і Китаю, в США оголошуються конкурси на створення вантажних і пілотованих космічних кораблів. SpaceX вирішує обидва завдання, і вже в 2012 р. до МКС успішно стартує перша вантажівка Dragon. На хвилі успіху, Маск заявляє свої наступні амбітні цілі: багаторазова ракета, надважка ракета і колонія на Марсі. Тим часом SpaceX продовжує розвиватися модернізує двигуни і сам Falcon 9, тобто претендує на ринок не тільки «Союзу», але і «Протона». Українські вчені і фахівці А. С. Шевченко і В. І. Кукушкін пропонують створювати новий напрямок – повітряно-космічні польоти. Мета – повне освоєння орбітального простору, відхід від примітивного запуску «одноразових» космічних апаратів. Це багаторазова техніка. Вона передбачає повну автоматизацію, що виключає людський фактор. Тобто, політ у космос літака із використанням енергетики атмосфери, який літає і в атмосфері і у космосі. Отже, сучасний розвиток ракетобудування пов'язаний із вирішенням завдань забезпечення невисокої вартості РН та пускових послуг, можливості багаторазового використання (нові інноваційні технології у конструкції, двигунах, матеріалах), високий рівень інформаційних технологій, що забезпечує безпеку та успіх польотів.

К. соціол. н. Турба О. О.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

РЕГІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ ТА ОСВІТНІЙ ФАКТОР

Сьогодні, очевидно, що без істотних технологічних проривів, заснованих на інноваціях, не може бути успішного розвитку будь-якої країни. Інновації стали промислової релігією 21 століття, одна з основних причин цього – інноваційні проекти, безумовно, приносять набагато більший дохід, ніж звичайні ділові розбудови, вкладення, перебудови. При цьому часто забувають, що світле інноваційне майбутнє не настане без дотримання, здавалося б, тривіальних речей:

По-перше, до цих пір відсутня єдина система оцінки інновацій – від розуміння під інновацією створення поліпшеного виробничого процесу до використання більш дешевої сировини для виробництва уже відомого товару. По-друге, інноваційний розвиток неможливий без створення консолідованого наукового та бізнес-співтовариства; досягнення реальної самостійності наукових центрів; забезпечення у цих співтовариствах належного рівня довіри та відповідальності. По-третє, без належної уваги в нашому регіоні та у цілому в країні залишається освітній фактор.

З урахуванням наведених причин легше зрозуміти, чому у нашому регіоні так поволі йде впровадження інноваційних технологій і проектів. Адже упродовж більшої частини минулого століття Запорізька область була одним з регіонів, які розвивалися найбільш динамічно, її економічний потенціал до кінця 80-х років перебував у першій п'ятірці областей України. Запорізький регіон був провідним центром вітчизняного авіаційного двигунобудування, виробництва народного автомобіля, виготовлювачем широкої гами електроустаткування, трансформаторів та іншої високотехнологічної продукції, яка стала брендом регіону. Високого регіонального, національного та навіть світового рівня продукції досягли такі наші підприємства, як ВАТ «Запоріжсталь», ВАТ «Запорізький алюмінієвий комбінат», КП «Запорізький титаномagneзійовий комбінат», ВАТ «Дніпроспецсталь», ВАТ «Запоріжжкокс», ВАТ «Мотор Січ». Біля чверті електроенергії країни поставляють наші енергогенеруючі компанії «Запорізька АЕС», «Запорізька ТЕС», «Дніпровська ГЕС».

Запорізький регіон має також потужний освітній потенціал, в області функціонують 37 вищих навчальних закладів, у тому числі 12 ВНЗ III-IV рівня акредитації.

І все ж у період ринкових реформ економічний потенціал регіону в ряді напрямків виявився недостатньо затребуваним і став нести втрати. В регіоні проводилася робота з пошуку більш ефективних форм співробітництва партнерств «влада–бізнес–наука» – це «бізнес-інкубатори», технопарки та ін. В останнє десятиріччя такою ставка робилася на так звані кластери – такі собі мобільні самодостатні економічні модулі, які мали б швидко і ефективно реагувати на зміни в навколишньому економічному середовищі і забезпечити підвищення національної та регіональної конкурентоспроможності. Проте ніякі формалізовані утворення помітного інноваційного зрушення не принесли.

Вочевидь, на сучасний ринок інновацій, що характеризується жорсткою конкуренцією, суттєво впливають і інші фактори, в тому числі грамотне управління інтелектуальними ресурсами. Так, якщо у розвинених країнах приріст ВВП за рахунок інноваційних технологій досягав 60 – 80% у 2009-2014 роках, в Україні цей показник складав приблизно 0,7% [1]. Виникають нові центри інновацій, особливо у країнах групи БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай). Це пояснюється як значним зростанням інвестицій у науково-дослідні та конструкторські роботи (НДКР) країн Азії, так і глобалізацією вищої, особливо інженерної, освіти. Якщо загальносвітові витрати на НДКР збільшилися удвічі за останні 10 років, досягнувши одного трильйона доларів, то в Китаї, наприклад, вони щорічно виростали більше, ніж на 20%.

Одним з найважливіших результатів і одночасно рушійною силою глобалізації за останні двадцять років став сплеск у світі вищої інженерної освіти. Таке зростання висококваліфікованої робочої сили підтримує структурні зрушення в економіці у напрямку пріоритетних для інноваційної сфери галузей. Число осіб, які вступили до університетів, в усьому світі подвоїлася у порівнянні з 1990-м роком і зараз перевищує 150 млн чоловік; частка молодих китайців, що вступили до ВНЗ, зросла втричі з 2000-го року.

Швидко зростання освітнього потенціалу найбільш явно простежується в науці та інженерії. Наукові ступені в інженерії становлять близько 40% всіх нових університетських ступенів, отриманих у Китаї та Південній Кореї, в тому час як у країнах «Великої сімки» вони нараховують 24%, а в США – 15%.

Загальносвітові тенденції чітко вказують на необхідність пріоритетного розвитку в Україні НДКР та інженерної освіти. У той же час в 2014 р. рівень фінансування НДКР в Україні був приблизно вдесятеро нижчий, ніж у Польщі, у 100 разів нижчий, ніж у Росії, в 1000 разів нижчий, ніж у США. Бюджетне

фінансування науки в нас опустилося до позначки, нижчої ніж 0,25% ВВП, що є показником слаборозвинених країн Африки [2]

Кількість випускників інженерних спеціальностей протягом останнього десятиліття збільшувалася у США щорічно на 9-10 %, в Європі на 15-17 %, а в Китаї понад 25 %. В Україні (як і в Росії) тенденція протилежна, щорічний випуск молодих інженерів зменшується до 8 % (10 %). На фоні суттєвого зменшення ліцензійного обсягу для інженерних спеціальностей вражаючим є функціонування наразі в Україні 190 (!) факультетів юридичної освіти. Здається, популярна з часів запуску в СРСР першого космічного супутника суперечка «фізики чи лірики» завершилася перемогою «економістів та юристів».

Список використаних джерел:

1. Лазарева Е. Исследование закономерностей инновационных преобразований в региональной экономике / Е. Лазарева // Экономист. – 2009. – № 9. – С. 35–37.
2. Рябченко С. Единственный путь для Украины – инновационное развитие с опорой на собственную науку // Зеркало недели. Украина. – 2014. – № 41. – 7 ноября.

Д. э. н. Хаминич С. Ю.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина) **ЗАКОНОМЕРНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: СОЦИАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Анализ проблем образования в процессе трансформации социальных и экономических основ рыночной и не рыночной концепций развития общества позволяет исследовать изменения теоретических основ экономики, знаний в Украине. Это связано, прежде всего, с процессом глобализации, частью которой являются мощнейшие интегративные процессы, несущие в себе огромные преимущества, но, одновременно, таящие в себе невиданные ранее опасности подавления национальных культур и традиций.

Поэтому здесь особая роль принадлежит образованию как фактору, позволяющему, с одной стороны, вписаться в указанные интегративные тенденции, идти в ногу со временем, не отстать от развитых стран, а с другой стороны – не растерять национальных особенностей своей культуры.

Другой причиной изменения выступают процессы экономизации образования, то есть рассмотрение последнего как важнейшего фактора экономического развития страны. Образование все больше рассматривается не как образование ради образования, ради получения «чистого знания», а именно как

мощный факт развития, позволяющий странам выйти на новые инновационные технологические рубежи. То есть, образование рассматривается в целом как главный фактор социально-экономического прогресса и обеспечения устойчивости социальной системы.

Образование является важнейшей сферой социальной жизни. Именно образование формирует интеллектуальное, культурное, духовное состояние общества. Содержание образования и его направленность отражают образовательные программы и стандарты. Идеология управления качеством становится ведущей в управлении общества и отдельных организаций во всех странах мира. Сформировалась философия и методология общего управления качеством которая переносится на сферу услуг и сферу образования.

Ведущим направлением становится тенденция формирования управления качеством развития личности, поэтому качество образования – качество условий, реализаций и результатов образовательного процесса.

Как отмечают специалисты Организации экономического сотрудничества и развития, «темпы базового долгосрочного роста экономики в странах ЕС зависят от поддержания и расширения базы знаний».

Качество образования определяется, прежде всего качеством носителя знаний (учителей, профессорско-преподавательского состава), который передает эти знания с помощью различных методик обучающимся. В зависимости от фундаментальности полученных знаний, обучающиеся в Украине могут.

Проблема качества образования в Украине рассматривается преимущественно на уровне государственного регулирования через разработку и внедрение системы национальных и отраслевых стандартов образования, которые устанавливают обязательные требования к содержанию образования и обучения, сроков и условий усвоения образовательных программ, а также способы диагностики качества образования. Организации которые занимаются проблемами разработки критериев оценки качества образования в странах Восточной и центральной Европы не поддерживают идею государственного регулирования странами этой сферы, они рассматривают качество образования. Во-первых, определенный уровень знаний и умений, умственного, физического и морального развития, которого достигли выпускники. Во-вторых, как отрасль социальных услуг – способность удовлетворить потребности общества отдельных социальных групп в получении образования.

Научно-технический прогресс приводит к появлению новых средств и предметов труда, новых производственных и информационных технологий.

Поэтому требуется непрерывное образование с целью получения новых знаний и их применения в профессиональной деятельности. В современных условиях реальной необходимостью является непрерывное образование.

В настоящее время высшее образование в Украине характеризуется уменьшением количества высших учебных заведений I-IV уровней аккредитации на начало 2013/14 учебного года по сравнению с предыдущим учебным годом сократилось на 2,4%, или на 20 заведений, – до 803 заведений.

Из общего количества высших учебных заведений почти 60% (478 заведений) составляли Вузы I-II уровней аккредитации, 40% (325 заведений – ВУЗы III-IV уровней аккредитации).

В высших учебных заведениях всех уровней аккредитации на начало 2013/14 учебного года обучалось 2053 тыс. студентов, что на 117 тыс. человек (5,4%) меньше, чем в предыдущем учебном году. В Вузах I-II уровней аккредитации обучалось 329 тыс. студентов (16%), в Вузах III-IV уровней аккредитации – 1724 тыс. студентов (84%). В 2013 г. высшими учебными заведениями страны выпущено 576 тыс. специалистов (уменьшение на 36,6 тыс. человек или 6%). Также влияет роль оттока студентов в другие страны.

Если же сравнить с другими странами, то Украина занимает одну из лидирующих позиций по доле учащихся студентов в общем числе населения в возрасте, который официально считается возрастом учащихся студентов.

Доля учащихся студентов в общем числе населения в возрасте, которых официально считается возрастом учащихся студентов.

Одними из главных проблем современного образования в Украине является качество образования, а также нахождение оптимального механизма финансирования образования.

В настоящее время в Вузах существует ряд факторов, снижающих качество образования, в том числе и качество оценки знаний студентов, это низкий уровень оплаты труда, старение кадров, невозможность закрепления талантливой молодежи, изменение форм собственности и как следствие затруднение решения вопросов, связанных с организацией практик, снижение количества специалистов предприятий, привлеченных к образовательному процессу, снижение уровня материально-технического обеспечения учебного процесса, отсутствие стабильного финансирования науки.

Система обеспечения качества образования включает: оценку качества образовательных программ на соответствие с требованиями рынка (глазами работодателя); самостоятельный поиск преподавателем путей улучшения программы, на

основе определения ее инновационного потенциала и реальной ценности содержащихся знаний на данный момент; систему контроля качества обучения на основе самооценки; стандарт образования, сориентированный на уровень подготовленности обучающихся, а не на минимум предлагаемого содержания образования.

В целом, сложившаяся ситуация в области обеспечения качества обучения требует создания новой системы ее контроля, основанной на мотивационном принципе, активизирующего преподавателя и студента. Один из показателей качества образования – это уровень удовлетворенности системой образования ее конечных потребителей.

В результате исследований выяснено, что в Европе удовлетворенность системой образования более всего коррелирует с институциональным доверием. Таким образом, наличие доверия к государственным институтам и другим лицам, а также удовлетворенность жизнью определяют положительный имидж системы образования. Противоположной, по сравнению с Европой, является ситуация в Украине. Чем выше доверие к институтам, тем выше оценка системы образования. Качество жизни и доверие являются главными детерминантами оценки системы образования в Украине.

В такой ситуации для Украины актуально включение в международные исследовательские проекты с целью выяснения реального качества образования в стране.

Ни в Украине не в мировой практике не существует общих неизменных показателей тем более целостной системы с помощью, которой можно определить качество образования. Качество образования следует рассматривать не в общем, а только с учетом влияния национальных условий, а также социально-экономических и политических преобразований, что происходят в стране.

Таким образом, проведенный эмпирико-социологический анализ показал, что общество как один из субъектов образовательного пространства выражает отношение к системе образования исходя из субъективных оценок, среди которых – уровень доверия к социальным институтам общества, удовлетворенность разными аспектами личной жизни. Эти оценки формируют уровень удовлетворенности общества системой образования в целом. Активизация международных социологических проектов в области оценки качества образования и повышения интереса всех государств к участию в этих исследованиях предоставит возможность глубже понять уровень современного образования и выявить механизмы его повышения.

Список использованных источников:

1. Беккер Г. Человеческий капитал (главы из книги) / Г. Беккер // США: экономика, политика, идеология. – 1993. – № 11–12.
2. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : монографія / Т. М. Боголіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. – 204 с.
3. Каленюк І. С. Освіта в економічному вимірі: потенціал та механізм розвитку / І. С. Каленюк. – К.: ТОВ «Кадри», 2001. – 326 с.
4. Hicks N. Economic Growth and Human Resources / World Bank Staff Working Paper no. 408. – Washington, D. C., 1980.
5. Mincer Jacob. Schooling, experience, and earnings. – N. Y.: National Bureau of Economic Research, 1974. – 152 p.

Д. е. н. Хамініч С. Ю., Моденко І. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ УКРАЇНИ
ВИЗНАНИМ СТАНДАРТАМ ЯКОСТІ**

Життя та здоров'я людини визнається найвищою цінністю, задля оптимального розвитку організму кожної людини нам необхідно повітря, вода, харчі та світло – це найнеобхідніші фактори, адже потреба у духовній їжі, емоціях, спілкуванні, культурному розвитку з'являється при наявності основних. Ми- це те, що ми їмо і я з цим згодна! Обираючи на полицях магазину певні товари ми сподіваємося на добросовісність виробника, розраховуємо на їжу найвищої якості, проте далеко не завжди ми можемо отримати якісний продукт.

Відповідно до ст. 5 Закону України « Про захист прав споживачів», держава забезпечує споживачам захист їх прав, надає можливість вільного вибору продукції, здобуття знань і кваліфікації, необхідних для прийняття самостійних рішень під час придбання та використання продукції відповідно до їх потреб, і гарантує придбання або одержання продукції іншими законними способами в обсязі, що забезпечує рівень споживання, достатній для підтримання здоров'я і життєдіяльності [1].

Держава забезпечує безпечність та якість харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах, шляхом: встановлення обов'язкових параметрів безпечності для харчових продуктів; встановлення мінімальних специфікацій якості харчових продуктів у технічних регламентах; встановлення санітарних заходів і ветеринарно-санітарних вимог для потужностей та осіб, які

зайняті у процесі виробництва, продажу, зберігання харчових продуктів; забезпечення безпечності нових харчових продуктів для споживання людьми до початку їх обігу в Україні; встановлення стандартів для харчових продуктів; інформування та підвищення обізнаності виробників, продавців і споживачів; встановлення вимог щодо знань та умінь відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників); встановлення вимог щодо стану здоров'я відповідального персоналу виробників, продавців; участі у роботі відповідних міжнародних організацій, які встановлюють санітарні заходи та стандарти харчових продуктів; здійснення державного контролю на потужностях, де виробляються та переробляються продукти, що становлять значний ризик для здоров'я і життя людей; здійснення державного нагляду з метою перевірки виконання виробниками та продавцями об'єктів санітарних заходів; виявлення порушень та здійснення необхідних заходів щодо притягнення до відповідальності осіб [2].

Для забезпечення безпечності харчових продуктів, вироблених в Україні, забороняється:

- використання харчових добавок, які не зареєстровані для використання в Україні; використання ароматизаторів та допоміжних матеріалів для переробки, які не зареєстровані для використання в Україні;

- використання дієтичних добавок, які не зареєстровані для використання в Україні;

- використання допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу, які не дозволені для прямого контакту з харчовими продуктами;

- використання допоміжних засобів і матеріалів для виробництва та обігу, які за своєю природою та складом можуть передавати забруднюючі речовини харчовим продуктам;

- використання харчових продуктів як інгредієнтів для виробництва, включаючи сільськогосподарську продукцію, якщо вони містять небезпечні фактори на рівнях, що перевищують обов'язкові параметри безпечності.

За 30 днів до першого введення в обіг в Україні об'єктів санітарних заходів, за винятком харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, виробник або продавець (постачальник), який вперше вводить ці об'єкти в обіг, зобов'язаний надати повідомлення про це та декларацію виробника Головному державному санітарному лікарю України. За порушення даних вимог винні особи несуть цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Таким чином, харчуванню у житті людини займає визначну роль, адже від нього може залежати не тільки задоволення потреб людини, а й інколи життя людини. Держава за допомогою законів та нормативно – правових актів забезпечує безпечність та якість харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах шляхом встановлення відповідних правил, норм та стандартів.

Список використаних джерел:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р., № 1023-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/ed19910512>
2. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р., № 771/97-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80/ed19971223>
3. Філософія маркетингу: інтеграція теорії та практики : монографія / за ред. С. Ю. Хамініч. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2010. – 272 с.

К. е. н. Холявка В. З., Петришин Д. Ю.

Львівський державний університет фізичної культури (Україна)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ СПОРТИВНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Фізкультурно-спортивна діяльність є важливою складовою функціонування суспільства як в кожній окремій країні, так і в усьому світі. Розвиток даної сфери повинен відповідати всезростаючим потребам людства. Постіндустріальний розвиток суспільного виробництва створив нові можливості для спорту, але й супроводжується суттєвими змінами запитів на фізкультурно-спортивні послуги.

Громадськість має потребу підтримувати та формувати своє здоров'я із використанням засобів та технологій фізичної культури і спорту (ФКіС), зростає чисельність тих хто бажає підвищувати свою спортивну майстерність. Особливим чинником зростання попиту на фізкультурно-спортивні видовищні заходи є глядацька аудиторія.

Для здійснення фізкультурно-спортивної діяльності необхідне належна матеріальна база, спортивне обладнання та спорядження, що вимагає значних матеріальних та фінансових ресурсів.

Потреба в додаткових ресурсах із сторони спортсменів та спортивних організацій, а також бізнесові інтереси підприємців різного профілю зумовили появу такої форми взаємовідносин як «комерціалізація».

Таблиця 1. Переваги та недоліки комерціалізації ФКіС

Переваги:	Недоліки:
- залучення коштів для покращення матеріально технічної бази спортивної діяльності; - можливість збільшення та залучення глядацької аудиторії на комерційній та безоплатній основі з метою просування спортивного продукту; - можливість покращення фінансування провідних спортсменів та учасників змагань шляхом встановлення призових виплат за перемоги у спортивних змаганнях. - можливість отримання спортсменами права реалізовувати своє ім'я у рекламних та інших цілях; - можливість рекламування спортсменами здорового способу життя через телевізійні, рекламні та інші компанії; - побудова на комерційній основі цілої сітки спортивних змагань, в основі яких лежать спортивні видовища, учасниками яких є провідні спортсмени та команди світу. - можливість залучення передових комунікаційно-інформаційних технологій з метою просування спортивного продукту у кожному найвіддаленішу частинку світу, у кожному квартиру, будинок, чи аудиторію; - підвищення якості організації та фінансування проведення спортивних заходів; - можливість застосування передових спортивних технологій у тренувальних процесах що носять суспільний та масовий характер; - можливість залучення коштів від надходжень з комерційних загань у розвиток дитячого, юнацького, паралімпійського та дефлімпійського спорту; - можливість залучення матеріально технічної бази для дитячого, юнацького, паралімпійського та дефлімпійського спорту; - можливість формування супутніх видів комерційної діяльності в рамках функціонування спортивних споруд, проведення спортивних заходів. - популяризація здорового способу життя серед населення	- відсутність прозорого нормативно-законодавчого механізму функціонування спортивно оздоровчої діяльності в Україні; - неможливість залучення коштів для покращення матеріально-технічної бази не видовищних видів спорту; - існування великої кількості спортивних заходів які транслуються через велику кількість спортивних телеканалів приводить до збільшення аудиторії «пасивних спортсменів» поціновувачів спорту; - зменшення економічної та фінансової зацікавленості професійних спортсменів які не досягли видатних результатів у молодому віці, зневірилися у своїх силах, і змінили свою професійну спортивну діяльність на іншу; - збільшення психологічного впливу грошових виплат від спортивних змагань на комерційній основі над формуванням у спортсмена принципу олімпізму, гордості за свою державу, свій прапор і народ; - постійна участь спортсмена у рекламних та інших комерційних заходах формує в суспільстві суб'єктивний погляд на не видовищні види спорту, зменшує мотивацію до участі в тренувальному процесі (почуття меншовартості); - знецінення та зменшення привабливості до внутрішньо національних чемпіонатів та регіональних спортивних змагань, які носять відбіркового характеру та відповідають основному принципу олімпізму; - різнобічність в організації та фінансуванні проведення спортивних заходів на видовищні та не видовищні види спорту; - обмеження можливостей найменш соціально захищених верств населення у використанні спортивної інфраструктури в бажанні займатися спортом в оздоровчих цілях

Принципи комерціалізації фізкультурно-спортивних послуг в Україні поширюються з переходом національної економіки на ринкові відносини. В даний час проблемою є невідповідність між потребами отримання послуг і платоспроможністю населення.

Аналізуючи комерціалізацію послуг ФКіС доцільно розрізняти зміст, напрями та значення їх для спорту вищих досягнень, масового спорту та фізкультурно-оздоровчій діяльності.

В отриманні послуг ФКіС зацікавлені та мають потребу різні верстви населення, спортсмени, підприємства та держава. Спонукальними мотивами для населення у послугах ФКіС є: здоров'я (підтримка, формування чи відновлення); бажання бути красивим (особливо жінки); формування спортивних властивостей та вмінь; розваги (ігри, сауна, масаж).

В результаті наукового дослідження нами було проведене соціологічне опитування для визначення ставлення споживачів до користування платними фізкультурно-оздоровчими послугами. В опитуванні взяли участь 200 респондентів (студенти, професійні спортсмени, користувачі послуг ФКіС).

Результати опитування показали, що в теперішніх євроінтеграційних умовах переважаюча кількість споживачів користуються платними послугами з місячним абонементом вартістю 200-300 грн. Варто відзначити, що навіть при вказаному рівні оплати попит на платні послуги в даний час знижується. Опитування користувачів фізкультурно-оздоровчими послугами, що використовують абонементи вартістю від 3000 грн/рік і вище було встановлено, що понад 20% респондентів не мають можливостей продовжувати використовувати дані послуги.

В результаті наукового дослідження необхідно виокремити переваги та недоліки пов'язані з комерціалізацією ФКіС (табл. 1).

Висновки. Застосування та впровадження комерційних засад у сферу надання фізкультурно-спортивних послуг є необхідним і розширює можливості як виробників послуг, так і користувачів.

Для задоволення зростаючих потреб у фізкультурно-спортивних послугах необхідно розвивати матеріальну базу та формувати належне фінансове забезпечення.

В Україні процес розвитку виробництва фізкультурно-спортивних послуг обмежується станом платоспроможності населення в умовах економічної кризи та інфляції.

Чопенко Я. К., Смирнова Т. А.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ ИТ-СФЕРЫ В УКРАИНЕ

Украинская экономика переживает не лучшие времена. Политическая нестабильность и военные действия негативно отразились на инвестиционной привлекательности. Но некоторые отрасли, например ИТ, продолжают увеличивать объём привлеченных средств.

В 80-е годы решающим фактором для успеха бизнеса было качество продукции, в 90-е – связи с нужными людьми. А в наше время решающим моментом является доступ к информации и уровень вычислительной техники. И именно цифровизацией была дополнена Л. Доусоном теория 5 конкурентных сил М. Портера [1].

При этом новые технологии вещь дорогостоящая. Для оптимизации расходов мировые компании обращают свое внимание на развивающиеся страны, в числе которых находится и Украина.

ИТ-бизнес в Украине демонстрирует постоянное развитие. В 2012 году объем реализованных услуг в этой сфере достиг 5,2 млрд гривен, а в 2013 уже 7,6 млрд грн, что на 18% больше. Кризисный 2014 год показал 9,1 млрд грн, что с учетом девальвации национальной валюты практически равно прошлогодним показателям [2].

Больше половины компаний, функционирующих на рынке, являются филиалами иностранных фирм. Среди них организации из Норвегии, Великобритании, Германии и Франции, США и даже Южной Кореи. Об этом говорит и тот факт, что более 50% ИТ-услуг идут на экспорт, что составило порядка 800 млн долларов США в 2014 году [2].

Как влияет ИТ на экономику Украины? В первую очередь – это налоги, которые платят работники. Как уже было сказано, большинство работает на зарубежные компании. Это значит, что деньги приходят в страну извне, в валюте. Так как зарплаты высокие, то прибыли с налогов – также. Достаточно много сотрудников сферы ИТ платят единый налог как физическое лицо-предприниматель – 5%. В Украине на данный момент работает около 20000 ИТ-специалистов. На глобальном уровне это неплохие цифры, учитывая, что все зарплаты – «белые».

Говоря о долгосрочной перспективе можно выделить следующие преимущества развития и поддержки данного бизнеса: не тратятся природные ресурсы

государства, приносит постоянные инвестиции в экономику из-за рубежа, спрос на IT услуги возрастает с каждым днем. Если говорить о будущем, – на примере Сингапура мы видим, чего добиваются страны с сильным рынком информационных технологий. Эта страна, построенная с «0», является одной из самых финансово обеспеченных в мире. Другой пример – Индия. Страна занимает 2 место в мире по размерам рынка IT. Внутри страны эта отрасль – номер 1 по прибыльности для ВВП [3].

Что же является сдерживающим фактором для развития этой отрасли? Во-первых, низкий спрос на услуги на отечественном рынке. В 2014 году украинские предприятия на новые технологии менее 1% своих доходов [2]. Но, несмотря на кризисные явления, рынок развивается достаточно динамично. По официальной информации, в течение 2013 объемы реализованных услуг в сфере компьютерного программирования и других услуг в сфере информатизации составили 11,4 млрд грн, что на 17,5% больше чем в прошлом году. Январь 2014 также показал рост объемов IT-услуг. В течение первого месяца года они составили 842,7 млн грн, что на 42,3% больше чем за аналогичный период 2013 года [2].

Вторым и главным тормозящим фактором является нехватка кадров. В 2014 году каждая 5-я вакансия на рынке труда была для IT специалистов [4]. На рынке Украины есть ряд проблем с подготовкой IT специалистов. Во-первых, выпускников ВУЗов, необходимо доучивать. Большинство преподавателей – теоретики и не знают реальной ситуации на рынке. Так же многие не владеют английским языком, а те, кто его знают, быстро находят себе применение в других сферах. Если же человек приобрел достаточную квалификацию, для него всегда остается открытым вопрос трудовой эмиграции. Не секрет, что «бегство мозгов» из Украины до сих пор имеет массовый характер, и многие наши сограждане трудятся для таких мировых компаний как Google, Facebook, Microsoft.

Становится ясно, что IT потенциал развития. Эта отрасль привлекательна как для государства, так и для населения. Положительными моментами является относительная дешевизна услуг наших специалистов на мировом рынке при высоком качестве. Так же бизнес приносит внешние инвестиции в экономику. Для населения это реальный шанс зарабатывать выше среднего, сотрудничать с зарубежными компаниями и иметь престижную профессию. Но для достижения результатов необходимо государственное стимулирование. Это

как увеличение госзаказа на услуги и популяризация их в бизнес-среде, так и глубинное изменение системы подготовки кадров.

Список использованных источников:

1. L. Downes, P. Nunes. Big Bang Disruption: Strategy in the Age of Devastating Innovation.
2. Украинский бизнес ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua>
3. Малык И. Спрос на IT специалистов растет: как освоить новую профессию в кризис [Електронний ресурс] / И. Малык. – Режим доступу: <http://ubr.ua/labor-market/education/spros-na-it-specialistov-rastet-kak-osvoit-novuu-professiu-v-krizis-310038>
4. Статистичний щорічник України «Праця України» за 2013–2014 рр. [Електронний ресурс]/ відп. за вип. Н. В. Григорович. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua

Шевчик К. В., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток інноваційної діяльності є одним із найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави. У сучасній економіці інновації є основою стабільного та швидкого соціально-економічного розвитку, що забезпечує високий технологічний та конкурентоспроможний рівень країн, її регіонів, галузей та фірм, за рахунок продукування, впровадження та дифузії нових ідей, які володіють і науковою, і ринковою новизною.

У Львівській області інноваційні процеси практично не включені в систему цивілізованих ринкових відносин, тому формування сприятливого для малого бізнесу інноваційного середовища стає одним із найважливіших завдань соціального, технічного та економічного розвитку регіону [1].

В області функціонує майже 2,5 тис. середніх підприємств, понад 158,1 тис. суб'єктів малого бізнесу, в тому числі – 36 тис. юридичних осіб та 122,1 тис. підприємців – фізичних осіб. Розглянемо зміст показників з 2008 до 2013 року, пов'язаних з інноваційним розвитком. За інформацією Головного управління статистики у Львівській області [2], питома вага підприємств, що займалися інноваціями з 2008 року до 2013 року варіювала від 12,1% у 2008 році до 16,6% у 2013 році, що більше на 3,2%, ніж попереднього року.

Загалом на інноваційні заходи у 2013 році промислові підприємства області витратили 257,1 млн грн, що в 1,8 разів більше, ніж у 2010 р., але менше у 1,2 разів від рівня 2008 року.

Обсяг інноваційних витрат у промисловості Львівської області варіюється по роках (рис.1) та корелює з питомою вагою реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової (табл. 1).

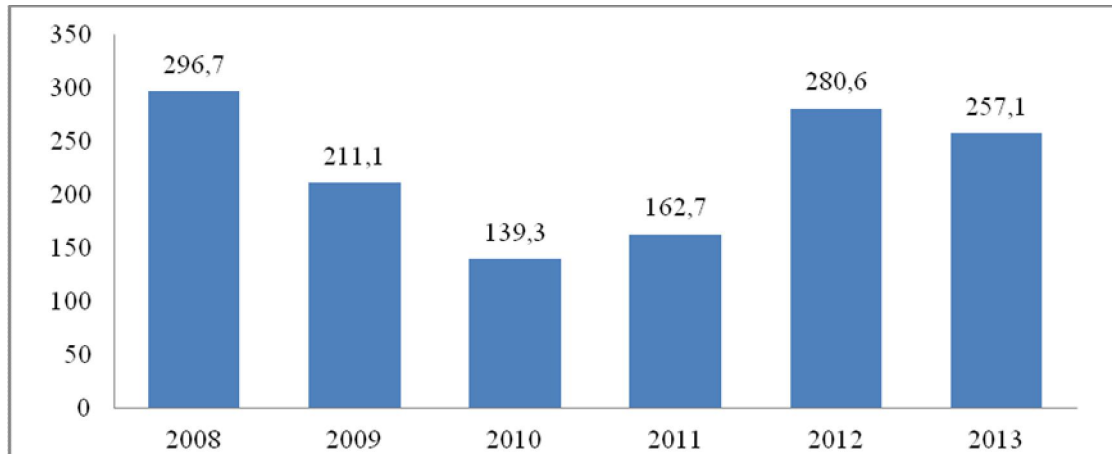

Рис. 1. Обсяг інноваційних витрат у промисловості Львівської області, у фактичних цінах, млн грн [2]

Таблиця 1. Впровадження інновацій на промислових підприємствах Львівської області у 2008–2013 рр. [2]

Роки	Впроваджено нових технологічних процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2008	54	22	138	22	3,1
2009	56	19	152	37	3,5
2010	63	17	117	31	1,6
2011	39	9	119	15	1,5
2012	46	9	115	21	2,1
2013	47	7	111	16	3,0

Нажаль показники інноваційної діяльності у Львівській області демонструють негативну динаміку, але наявність інноваційного потенціалу області свідчить про можливість зростання за умов державної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2012–2015 роки. – Режим доступу : http://www.inem.lviv.ua/wp-content/uploads/2013/01/FilePath_48.pdf
2. Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу : <http://lv.ukrstat.gov.ua/index.php>

К. е. н. Юдіна О. І.

ВНПЗ «Дніпропетровський гуманітарний університет» (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції економічних систем відбувається посилення конкуренції, що викликає необхідність постійного пошуку адекватних виникаючим умовам способів і важелів підвищення конкурентоспроможності підприємств, які є головною ланкою господарчого комплексу країни. Одним з основних інструментів, що забезпечує зміцнення внутрішніх та міжнародних ринкових позицій суб'єктів господарювання та підвищення ефективності їх функціонування є інноваційний розвиток.

Інноваційний розвиток являє собою процес, певний рух у напрямку створення та реалізації інновацій, що обумовлює прогресивну зміну техніко-технологічної бази підприємства, поліпшення його економічних показників і результатів діяльності. Інноваційний розвиток визначається ступенем інноваційності підприємств, тобто рівнем їх інноваційної активності, яка характеризується інтенсивністю інноваційної діяльності за певними напрямками, що включають: виконання науково-технічних робіт; створення нових продуктів, техніки і технологій; впровадження нових технологій; впровадження нових машин, техніки та обладнання; реалізацію інноваційної продукції. Важливими показниками інноваційної діяльності є витрати на інновації.

За статистичними даними за останні п'ять років питома вага інноваційно-активних підприємств в загальній кількості промислових підприємств України збільшилася на 5 % і склала 16,8 % у 2013 році. Проте за останні 5-7 років кількість організацій, які виконували наукові дослідження й розробки зменшилась більш ніж на 24 %, за той же період знизився рівень реалізованої інноваційної продукції з 6,7 % до 3,3 % та майже в 5 разів скоротився обсяг інвестиційних витрат на придбання нових технологій, у 2008 році він склав 421,8 млн грн в поточних цінах, а в 2013 році – 87,0 млн грн. Крім того відбувалося зниження суми витрат на впровадження нового обладнання і виробництва нових видів техніки [1], що свідчить про низький рівень техніко-технологічної оснащеності промисловості за наявності застарілої матеріально-технічної бази. А ступінь технологічного розвитку економіки, як основи інноваційності, визначає конкурентоспроможність країни на світовому ринку [2].

Інноваційний розвиток передбачає перехід на новий, якісніший рівень функціонування підприємств, що забезпечує підвищення ефективності, тобто зниження ресурсомісткості та собівартості виробництва, шляхом матеріально-технічного оновлення, а також збільшення кількості і підвищення якості продукції за рахунок нововведень. Тому оцінювати рівень інноваційного розвитку потрібно, перш за все, по темпах зростання ефективності виробництва.

Стратегія інноваційного розвитку підприємства характеризується системою цільових показників, що відображають результати його діяльності [3]. В ході аналізу встановлені наступні чинники інноваційного розвитку підприємства, які є напрямками інноваційної діяльності і виражаються наступними показниками: загальний рівень витрат на інновації; рівень витрат на впровадження нових машин і обладнання; рівень витрат на впровадження нових технологій, здійснення наукових досліджень та розробок.

Вплив кожного з перерахованих чинників на показники виробничого процесу, а також ступінь їх взаємозалежності визначається на основі економіко-математичного моделювання з використанням функції цілі. Побудова економіко-математичних моделей дозволяє визначити рівень впливу кожного чинника інноваційного розвитку на економічні показники і виразити цей вплив кількісно. Доведено, що інноваційна діяльність робить прямий вплив на зміну матеріаломісткості продукції, фондоозброєності та продуктивності праці, і, непряме – на величину собівартості виробництва, операційних витрат, а також рентабельності продажів. А розробка індикаторів результативності інноваційної діяльності за допомогою кореляційно-регресійних рівнянь дає можливість встановити, як зміниться величина конкретного економічного показника при зміні на 1 % обсягу інвестицій в інновації (за напрямками інноваційної діяльності).

Встановлення закономірностей впливу інновацій на показники ефективності і результати роботи підприємств, а також їх кількісної взаємозалежності дозволяє створити механізм інноваційного розвитку з метою управління інноваційно-інвестиційною діяльністю у напрямі скорочення витрат ресурсів та найбільш раціонального їх використання, підвищення економічної ефективності підприємств. Економічний механізм інноваційного розвитку представляє собою систему елементів організаційного і економічного характеру, що є сукупністю методів і важелів оптимізації процесу впровадження нововведень з метою вирішення прикладних завдань раціонального управління інноваційною діяльністю, зниження витрат ресурсів і поліпшення результатів діяльності підприємства, підвищення якості планування інвестицій в інновації для забезпечення

ефективності виробництва. Реалізація механізму інноваційного розвитку базується на використанні досягнень науково-технічного прогресу, сприяє матеріально-технічному оновленню виробництва, забезпечує конкурентні переваги підприємств і зростання економіки країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Сайт державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
2. Чухно А. А. Научно-технологическое развитие как объект исследования эволюционной экономической теории / А. А. Чухно // Экономика Украины. – 2008. – № 1. – С. 12–23.
3. Андрушків Б. Управління підготовкою виробництва нової продукції на підприємстві : монографія / Б. Андрушків, А. Колісник // Тернопіль : ТНТУ, 2011. – 204 с.

ЗМІСТ

Andreff Wladimir DERIVES FINANCIERES :

UNE REMISE EN CAUSE DE L'ORGANISATION DU SPORT..... 3

Аксьонов С. О., Кононова О. О. Механізм інтеграції українських підприємств до світового ринку товарів та послуг 5

Бараннік В. О. Аналіз чинників економічного розвитку України та її регіонів за допомоги виробничої функції Кобба-Дугласа..... 7

Барна М. Ю. Показники і принципи оцінювання ефективності системи внутрішньої торгівлі України в умовах трансформації..... 11

Бобко Н. А., Садова А. В. Стійкий інноваційний розвиток підприємства 13

Борисова Н. В. Ключові елементи реформування бухгалтерського обліку в державному секторі: завершальний етап..... 15

Бровко Л. І., Абахтімова А. А. Страхування кредитних ризиків комерційних банків..... 18

Вакуленко А. Н., Смирнова Т. А. Управление рисками при внедрении ИТ-проектов 20

Вертегел А. В., Стоєв В. Л. Дефіцит бюджету України та шляхи його подолання..... 22

Вітер І. І. Інноваційна складова конкурентоспроможності Європейського Союзу..... 23

Гайдаш А. Ж. Механізм інноваційного розвитку підприємств сфери послуг..... 26

Гернего Ю. О. Фінансовий компонент інноваційного розвитку окремих країн 29

Гоблик В. В. Формування транскордонних кластерів – основа інноваційного розвитку транскордонних регіонів 31

Годзь Ю. В., Скрипник Н. Є. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку підприємств в Україні 33

Горбач Л. М., Алексюк А. Л. Сучасні наукові підходи до трактування сутності інноваційних ризиків 36

Грабчук О. М. Інноваційне спрямування подолання кризи в Україні 38

Гульня Ю. О. Актуальність інновацій у формуванні виробничої програми м'ясопереробних підприємств.....	41
Даниленко Н. В. Иностранный опыт инновационного развития	43
Добровольська О. В. Оцінювання застави банківських кредитів	46
Кінчак К. М., Грабчук О. М. Порівняльний аналіз тенденцій розвитку ринку страхування життя в Україні та ряду розвинених країн світу	48
Кірик М. А. Світові тенденції розвитку національної інноваційної системи на прикладі США	50
Клопов І. О. Перспективи інноваційного розвитку кінцевих споживачів енергії.....	52
Кошевий М. М. Формування наукоємних інтегрованих структур як умова забезпечення розвитку наукоємного виробництва.....	55
Крисак А. І. Кодекс фахівця землевпорядника та геодезиста як підґрунтя становлення управлінської еліти в сфері земельних відносин.	57
Кузь А. О., Крупський О. П. Перспективи розвитку електронного бізнесу в Україні.....	59
Кукурудзяк Л. В. Нематеріальні активи в інноваційному розвитку підприємств харчової промисловості вінницької області.....	62
Лебідь К. П., Власенко М. О. Інноваційний розвиток вінницької області	64
Лозицький Я. Р., Власенко М. О. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку Запорізької області	66
Лотоцький Б. В. Сучасні тенденції розвитку підприємництва у видавничо-поліграфічній галузі України.....	69
Любарский Ю. Ю., Джур О. Є. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в Україні	71
Максімчук О. С. Динаміка інноваційного розвитку підприємств транспортної сфери	73
Матвієнко Р. О. Основи розвитку регуляторної регіональної політики та макроекономічний механізм її реалізації.....	76
Мельникова М. В. Про інноваційно-інвестиційні аспекти управління розвитком міських агломерацій	79
Моїсєєва Ю. Д., Власенко М. О. Наслідки конфлікту на Сході України для економік Донецької та Луганської областей.....	81

<i>Мориценок Т. С., Садовська Ю. І.</i> Сучасний стан національної валюти України	83
<i>Музика А. Є., Власенко М. О.</i> Інноваційно-інвестиційна привабливість Київської області.....	86
<i>Никишин Е. В.</i> Обеспечение продовольственной безопасности региона государственным управлением АПК.....	88
<i>Олефір А. О.</i> До проблем застосування національної концепції вичерпання прав на інноваційні об'єкти	91
<i>Осока А. В.</i> Майнове страхування та його розвиток в Україні	93
<i>Пасека Д. В., Гринько Т. В.</i> Особливості інноваційного розвитку підприємств сфери послуг	95
<i>Пирог О. В.</i> Державне управління енергоефективністю національного господарства України	98
<i>Ратушна А. В., Гринько Т. В.</i> Проблеми та напрями стимулювання інноваційного розвитку підприємств України	100
<i>Рахман М. С., Осадча А. О.</i> Тенденції розвитку ринку будівельних послуг України	103
<i>Рукас В. А., Власенко М. О.</i> Динаміка інноваційно-наукового потенціалу Одеської області.....	107
<i>Сборщик А. С., Власенко М. А.</i> Производственный потенциал Сумской области	109
<i>Севастьянов Р. В., Бербець Т. О.</i> Тенденції та перспективи розвитку фінансування інноваційної діяльності в Україні.....	111
<i>Скрипченко М. О., Смирнова Т. А.</i> Перспективи вирішення основних проблем аграрного сектору України	113
<i>Степаненко Н. А., Власенко М. О.</i> Стратегія інноваційного розвитку Дніпропетровської області	115
<i>Суровцева Ю. С., Власенко М. О.</i> Основні проблеми науково-технічного розвитку підприємств України	117
<i>Татаринев К. А., Джур О. Є.</i> Проблеми та перспективи розвитку ракетобудування у світі	119
<i>Турба О. О.</i> Регіональні інноваційні проекти та освітній фактор	122

<i>Хаминич С. Ю.</i> Закономерности формирования качества образования: социальный аспект	124
<i>Хаминич С. Ю., Моденко І. М.</i> Державне забезпечення відповідності харчових продуктів України визнаним стандартам якості	128
<i>Холявка В. З., Петришин Д. Ю.</i> Основні тенденції комерціалізації спортивних відносин в умовах євроінтеграції України	130
<i>Чопенко Я. К., Смирнова Т. А.</i> Потенциал развития IT-сферы в Украине	133
<i>Шевчик К. В., Власенко М. О.</i> Характеристика інноваційного розвитку Львівської області	135
<i>Юдіна О. І.</i> Особливості інноваційного розвитку промислових підприємств....	137

Н а у к о в е в и д а н н я

Мови видання: українська, російська, французька

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2015:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 23–24 квітня 2015 р.)

У дев'яти томах

Том 7. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку:
держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Оригінал-макет Біла К. О.

Здано до друку 23.04.15. Підписано до друку 24.04.15.
Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. друк. арк. 7,85. Тираж 100 пр. Зам. № 0415-11.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 111, оф. 17

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com

e-mail: conf@confcontact.com